לימוד יומי

חיד''א יומי - חומש ויקרא

רבי חיים יוסף דוד אזולאי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חיד''א יומי - חומש ויקרא

רבי חיים יוסף דוד אזולאי

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידא-יומי-חומש-ויקרא/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פָּרָשַׁת וַיִּקְרָא 5
פָּרָשַׁת וַיִּקְרָא 5
יוֹם א' 5
יוֹם ב' 6
יוֹם ג' 7
יוֹם ד' 7
יוֹם ה' 8
יוֹם ו' 9
פָּרָשַׁת צַו 10
יוֹם א' 10
יוֹם ב' 11
יוֹם ג' 12
יוֹם ד' 13
יוֹם ה' 14
יוֹם ו' 15
פָּרָשַׁת שְׁמִינִי 16
יוֹם א' 16
יוֹם ב' 16
יוֹם ג' 17
יוֹם ד' 18
יוֹם ה' 19
יוֹם ו' 20
פָּרָשַׁת תַּזְרִיעַ 21
יוֹם א' 21
יוֹם ב' 22
יוֹם ג' 23
יוֹם ד' 23
יוֹם ה' 24
יוֹם ו' 25
פָּרָשַׁת מְצוֹרָע 25
יוֹם א' 25
יוֹם ב' 26
יוֹם ג' 27
יוֹם ד' 28
יוֹם ה' 29
יוֹם ו' 29
פָּרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת 30
יוֹם א' 30
יוֹם ב' 31
יוֹם ג' 32
יוֹם ד' 33
יוֹם ה' 34
יוֹם ו' 35
פָּרָשַׁת קְדוֹשִׁים 36
יוֹם א' 36
יוֹם ב' 37
יוֹם ג' 37
יוֹם ד' 38
יוֹם ה' 39
יוֹם ו' 40
פָּרָשַׁת אֱמוֹר 41
יוֹם א' 41
יוֹם ב' 42
יוֹם ג' 42
יוֹם ד' 43
יוֹם ה' 44
יוֹם ו' 44
פָּרָשַׁת בְּהַר 45
יוֹם א' 45
יוֹם ב' 46
יוֹם ג' 47
יוֹם ד' 48

יוֹם ה' 48
יוֹם ו' 49
פָּרָשַׁת בְּחֻקֹּתַי 50
יוֹם א' 50
יוֹם ב' 51
יוֹם ג' 52
יוֹם ד' 53
יוֹם ה' 54
יוֹם ו' 55

פָּרַשַׁת וַיִּקְרָא

פָּרַשַׁת וַיִּקְרָא

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. [מִתְחִלַּת חֹדֶשׁ נִיסָן] נָכוֹן לוֹמַר פָּרַשַׁת הַנְּשִׂיא דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ, וְאַחֲרָיו הַתְּפִלָּה, רַק לֹא יֹאמַר "שֶׁאִם אֲנִי עַבְדְּךָ" וְכוּ', אֶלָּא יֹאמַר נָסַח זֶה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיְּהֵא חָשׁוּב וּמְרֻצֶּה קְרִיאָתֵינוּ בַּתּוֹרָה סֵדֶר קָרְבָּן נָשִׂיא (פְּלוֹנִי) מִשֶּׁבֶט (פְּלוֹנִי) הֶחָתוּם וְכוּ' קָרְבָּנוֹ אֲשֶׁר הִקְרִיב לַחֲנֻכַּת מִזְבַּחֲךָ הַקָּדוֹשׁ וְתַעֲלֶה עָלֵינוּ כְּאִלּוּ הִשַּׁגְנוּ וְכוּ'.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף קצא)

ב. בְּעִנְיַן הַמַּצָּה, צָרִיךְ זְהִירוּת וּזְרִיזוּת יֶתֶר מְאֹד שֶׁיִּתְעַסְּקוּ הַפּוֹעֲלִים בַּבָּצֵק עֵסֶק מַמָּשׁ, וְאַחַר עֲרִיכַת הַמַּצָּה בְּעוֹדָהּ בְּכַפּוֹ תֵּכֶף יְנַקְּבוּהָ וְיִתְּנוּהָ בַּתַּנּוּר. וְהָאוֹפֶה יִהְיֶה בָּקִי שֶׁלֹּא תֵּצֵא הַמַּצָּה נְפוּחָה וְכֵיוֹצֵא.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף קצג)

מוּסָר

יִשְׁתַּדֵּל מְאֹד בְּסֵדֶר הַגַּעֲלַת כֵּלִים שֶׁיִּהְיֶה כַּדִּין וְכַהֲלָכָה, וְכַמָּה חוּמְרוֹת וּנְקִיּוּת עוֹשִׂים שֶׁאֵינָם נִצְרָכִים, וּפוֹחֲתִים הָעִנְיָנִים הַנִּצְרָכִים עַל פִּי הַדִּין, כִּי לֹא יָדְעוּ סֵפֶר, לָכֵן צָרִיךְ שֶׁיִּמְצָא מִי שֶׁהוּא בָּקִי בְּעֵת הַהַגְעָלָה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף קצב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה - כָּתַב בְּיִלְקוּט רְאוּבֵנִי דְּהַאֶלֶף זְעִירָא הוּא שֶׁמֹּשֶׁה הָיָה שָׁלֵם מִכָּל צַד, רַק חִסָּרוֹן מְעַט שֶׁפָּרַשׁ מִן הָאִשָּׁה. וּבְזֹהַר (וַיִּקְרָא דַּף ה' ע"ב) אָמְרוּ "אָדָם כִּי יַקְרִיב", לְאַפּוּקֵי מַאן דְּלָא אִתְנְסִיב דְּלָא אִיהוּ אָדָם, וּשְׁכִינְתָּא לֹא שַׁרְיָא עָלוֹי [פְּרוּשׁ: לְמָעֵט מִי שֶׁאֵינוֹ נָשׂוּי שֶׁלֹּא נִקְרָא אָדָם, וְאֵין שְׁכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו], וְנָדָב וַאֲבִיהוּ אוֹכִיחַן [יוֹכִיחוּ]. עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ. וְאֶפְשָׁר שֶׁזֶּהוּ כַּוָּנַת הַכָּתוּב "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה" וּכְתִיב אֶלֶף זְעִירָא, וְלֹא תִּסְבֹּר שֶׁהָאֶלֶף זְעִירָא הוּא שֶׁהָיָה לוֹ חִסָּרוֹן מְעַט שֶׁפָּרַשׁ מִן הָאִשָּׁה, כִּי כָּל מַאן דְּלָא נָסִיב גּוֹרֵם לַשְּׁכִינָה שֶׁתִּסְתַּלֵּק מִיִּשְׂרָאֵל, לֹא הִיא, כִּי וְכֹל קְבֵל דְּנָא [וְלִעוּמַת זֹאת] לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, "וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד" שֶׁשָּׁם הַשְּׁכִינָה, וְהוּא בַּעֲלָה דְּמַטְרוֹנִיתָא, וּלְגַבֵּיהּ דִּידֵיהּ אֵינוֹ חִסָּרוֹן לְפָרֵשׁ מִן הָאִשָּׁה, וְאִם כֵּן לָמָּה הָאֶלֶ"ף זְעִירָא? אֶלָּא מֻכְרָח שֶׁאֶלֶ"ף זְעִירָא הוּא מֵעַנְוְתָנוּתוֹ.

וְזֶה שֶׁאָמַר "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם", אָדָם שֶׁהוּא נָשׁוּי, וְנִקְרָא "אָדָם", הוּא "כִּי יַקְרִיב מִכֶּם". "מִכֶּם" דַּוְקָא לַאֲפוּקֵי מִשֶּׁה, שֶׁלּוֹ אֵינוֹ חִסָּרוֹן שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בְּפִרְיָה וְרִבְיָה, וְהַטַּעַם כִּי הוּא בַּעֲלָה דְּמַטְרוֹנִיתָא.
(רֹאשׁ דָּוִד)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. יִשְׁתַּדֵּל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת אִילָנוֹת בִּימֵי נִיסָן, וְהַמְּדַקְדְּקִים מַקְפִּידִים שֶׁיִּהְיֶה בְּנִיסָן דַּוְקָא, וְיִהְיֶה שְׁנֵי אִילָנוֹת, וְיוֹצְאִים לְשַׂדֶּה לְבָרֵךְ.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף קצ"ח)

ב. מְאד יִתְעַצֵּם בְּכַוָּנָתוֹ בִּבְרָכָה זוֹ, שֶׁהִיא לְתִקּוּן הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵם מְגַלְגְּלוֹת בַּעֲצֵי הַשָּׂדֶה וְהָעֲשָׂבִים בַּזְּמַן הַזֶּה, וִיבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף קצט)

מוּסָר

הָאִישׁ הַנִּלְבָּב יָשִׂים כָּל מַעֲיָנָיו בְּדָבָר שֶׁהוּא נוֹגֵעַ לְדִין חָמֵץ, וּבִפְרָט בְּמַצָּה וּבְמַאֲכָל שֶׁאוֹכֵל בְּפֶסַח, כִּי זֶה עֶצֶם הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. וְלֹא יְעַרְבֵּב דַּעְתּוֹ בִּדְבָרִים הַנִּצְרָכִים לַבַּיִת בְּמָקוֹם צָרְכֵי נַפְשׁוֹ, וְצָרִיךְ זְהִירוּת עָצוּם וָרָב. יְצַוֶּה לִבְנֵי בֵּיתוֹ שֶׁיְּנַקּוּ וְינַקְּרוּ הֵיטֵב, וּבִפְרָט הַדְּבָרִים הַנִּקְנִים לְמַאֲכָל, כְּמוֹ מֶלַח וְקֹאפֶּ"י [וְקָפֶה] וְכַיּוֹצֵא.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף קצד-קצה)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר אָדָם כִּי יַקְרִיב וכו' - יְדוּעַ מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה דְּשָׁאֲלוּ לַחָכְמָה, חוֹטֵא מָה עוֹנְשׁוֹ? וְאָמְרָה "הַנֶּפֶשׁ הַחוֹטֵאת הִיא תָּמוּת". וְהַנְּבוּאָה אָמְרָה "חַטָּאִים תִּרַדֵּף רָעָה". וְהַתּוֹרָה אָמְרָה "יָבִיא קָרְבָּן וְיִתְכַּפֵּר". לָזֶה אָמַר "מֵאֹהֶל מוֹעֵד" רֶמֶז לַתּוֹרָה, "לֵאמֹר" בִּשְׁבִיל אָמִירָה אַחַת מֵהַחָכְמָה וְהַנְּבוּאָה שֶׁהַחוֹטֵא יָמוּת, מִכֹּחַ הַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד, "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם", וְכַתּוֹרָה יַעֲשֶׂה דְּיָבִיא קָרְבָּן וְיִתְכַּפֵּר.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. אוֹר לְי"ד בַּבְּדִיקָה, לֹא יַעֲמֹד כְּמוֹ שַׁר בַּבַּיִת, וְיֵלֵךְ לְאַרְכָּהּ וּלְרָחְבָּהּ וְתוּ לָא, רַק בֶּאֱמֶת יְחַפֵּשׂ וְיִבְדֹּק מִזַּן אֶל זַן [מִמָּקוֹם לְמָקוֹם], אוּלַי יִמְצָא אֵיזֶה דָּבָר שֶׁשַּׁכְחוּהוּ אוֹ לֹא רָאוּהוּ, וְאִם לֹא עָשָׂה כֵּן, כְּמַעַט הוּא כִּבְרָכָה לְבַטָּלָה.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף ר)

ב. בַּיּוֹם יִשְׁתַּדֵּל הוּא בְּעַצְמוֹ לִשְׂרֹף הֶחָמֵץ, דְּמִצְוָה בּוֹ. וְעוֹד שֶׁהוּא יִזְדָּרֵז לְבַעֲרוֹ תֵּכֶף, וִיבַטֵּל וְיֹאמַר: "יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ וְתַצִּילֵנוּ מֵאִסּוּר חָמֵץ אֲפִלּוּ מִכָּל שֶׁהוּא לָנוּ וּלְכָל בְּנֵי בֵיתֵנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל, בְּשָׁנָה זוֹ וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ. וּכְשֵׁם שֶׁבִּעַרְנוּ הֶחָמֵץ מִבָּתֵּינוּ וּשְׂרַפְנוּהוּ, כָּךְ תְּזַכֵּנוּ לְבָעֵר הַיֵּצֶר הָרָע מִקִּרְבֵּנוּ תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ. וּתְזַכֵּנוּ לִדְבֹּק בַּיֵּצֶר הַטּוֹב וּבְתוֹרָתְךָ וְיִרְאָתְךָ וְאַהֲבָתְךָ תָּמִיד. אָנוּ וְזַרְעֵינוּ וְזֶרַע זַרְעֵינוּ כֵּן יְהִי רָצוֹן".

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף רב)

מוּסָר

כָּתְבוּ זַ"ל (כִּתְבֵי אֲרִיזַ"ל) שֶׁהַנִּזְהָר מֵחָמֵץ בְּפֶסַח אֲפִלּוּ בְּכֹל שֶׁהוּא, בָּטוּחַ שֶׁתַּעֲלֶה לוֹ שָׁנָה טוֹבָה.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף קצו)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

מַאֹכֶל מוֹעֵד לֵאמֹר אָדָם כִּי יַקְרִיב וכו' - אֶפְשָׁר לִרְמֹז שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁהֵם כְּקָרְבָּנוֹת, תַּלְמוּד תּוֹרָה חֲשׁוּבָה כְּקָרְבָּנוֹת כִּדְאִיתָא סוֹף מְנָחוֹת (דַּף ק"י): הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה אֵין צָרִיךְ לֹא עוֹלָה וכו'. וּתְפִלָּה שֶׁהִיא כְּקָרְבָּנוֹת וּגְדוֹלָה יוֹתֵר כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ זַ"ל, וְתַעֲנִית שֶׁהוּא כְּקָרְבָּן שֶׁמַּקְרִיב חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ, וְהַנִּי תְּלָתָא [אִלּוּ הַשְּׁלוֹשָׁה] רְמוּזִים בְּאִלּוּ הַפְּסוּקִים: "מֵאֹכֶל מוֹעֵד" שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, "לֵאמֹר" רֶמֶז לַתְּפִלָּה, "אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם", רֶמֶז לַתַּעֲנִית שֶׁמַּקְרִיב חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ. כָּל אֶחָד מֵאִלּוּ חָשׁוּב קָרְבָּן לַה' כֵּאִלּוּ מִן הַבְּהֵמָה וכו' תַּקְרִיבוּ וכו'.

(רוּחַ חַיִּים דְּרוּשׁ יב)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. טוֹב לוֹמַר בַּלַּיְלָה וּבַיּוֹם [שֶׁל י"ד] לְשׁוֹן "כָּל חֲמִירָא" ג' פְּעָמִים, כִּי כֵן מִדּוֹת חֲכָמִים, וְאַל תַּשְׁגִּיחַ בְּמִי שֶׁכָּתַב לְהֵפֶךְ בְּכֵיוֹצֵא בָּזֶה.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף רג).
ב. עֶרֶב פֶּסַח יְזַהֵר לִטְבֹּל בְּמִקְוֶה טָהֳרָה, כִּי חַיָּב אָדָם לְטַהֵר עַצְמוֹ בָּרֶגֶל (ר"ה ט"ז ע"ב). וְיכַוֵּין לְקַבֵּל קְדֻשָּׁה מִשֵּׁמוֹת הַקְּדֻשָּׁה ע"ב קס"א גִּימַטְרִיָּא רג"ל. וְיִזְדָּרֵז בַּעֲשִׂיַּת מַצּוֹת בְּעֶרֶב פֶּסַח, וִיהִיֶה נִמְצָא שָׁם, וּמְאֹד יִתְעַצֵּם בָּזֶה, וְלָשׁ הָעִסָּה וְטוֹרֵחַ בַּעֲרִיכָתָהּ הוּא תִּקּוּן גָּדוֹל לְכַפָּרָה. וְקֹדֶם לִישָׁה, יְבַטֵּל כָּל הַפְּרוּרִין וְכֹל דְּבָקֵי עִסָּה כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא. וְיָשִׂים מַעֲיָנָיו לְטַהֵר לִבּוֹ וְרַעְיוֹנָיו וְכֹל אֶרְחוֹתָיו, כִּי עִקַּר טָהֳרַת כֵּלִים הוּא כְּלֵי הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהֵם אֶבְרֵי הַגּוּף שֶׁבָּהֶם שְׁאוֹר הַיֵּצֶר הָרָע.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף ר"ד)

מוּסָר
יְזַהֵר לִטְרֹחַ בְּלִישַׁת מַצַּת מִצְוָה בְּכֹחַ גָּדוֹל. וְכֵן כְּשֶׁמְּקַיֵּם מִצְוַת גְּמִילוּת חֲסָדִים לִקְבֹּר מֵתִים וְלַחֲפֹּר קֶבֶר וְכַיּוֹצֵא. וְהַזְּעָה שֶׁמַּזִּיעַ, תּוֹעֶלֶת לְחֵטְא זֶה [הֶעָווֹן הַיְדוּעַ] לְתַקֵּן אֲשֶׁר פָּגַם.
(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט, סְעִיף קלב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם - רָאשֵׁי תֵּבוֹת גִּימַטְרִיָּא עִם הַכּוֹלֵל **תק"ב**, כְּנֶגֶד שְׁנֵי חַיֵּי הָאָבוֹת שֶׁכָּל חַיֵּיהֶם הָיוּ קְרוֹבִים לַה' וּדְבוּקִים בּוֹ, וּבְזכוּתָם תִּזְכּוּ לְקָרְבָּנוֹת שֶׁמְּקָרְבִים הָעוֹלְמוֹת וְגוֹרָם יְחוּד.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת
א. נָהֲגוּ לְשׁוֹרֵר בַּעֲרִיכַת הַמַּצּוֹת עֶרֶב פֶּסַח הַהַלֵּל, זֶכֶר לַהַלֵּל שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים בַּעֲשִׂיַּת הַקָּרְבָּן פֶּסַח.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף רה)
ב. גְּמַר הַהַלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, סוֹדוֹ רָם וְנִשָּׂא. וְכָתְבוּ זַ"ל שֶׁאַף אִם הוּא בְּעִיר שֶׁאֵין אוֹמְרִים אוֹתוֹ, יָכוֹל לְאוֹמְרוֹ וּלְבָרֵךְ בְּיָחִיד, וְעָשׂוּ בְּעַצְמָן כַּמָּה רַבָּנִים מַעֲשֶׂה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף ר"ז)

מוּסָר
יִרְאָה שֶׁהַלַּיְלָה הַזּוֹ [לֵיל הַסֵּדֶר], מְאִירָה כַּשֶּׁמֶשׁ בְּתִקֻּף אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים, וְעַל כֵּן הַיֵּצֶר הָרָע עוֹשֶׂה לוֹ פֶּתַח וּמְבַקֵּשׁ עִלָּה לְהִכָּנֵס בְּאֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת אוֹ בַּמִּשְׁרֶתֶת, וְהֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ,

שְׁלוֹ [לַיֶּצֶר הָרָע] תִּנְעוֹל דֶּלֶת, וְיַעֲבִיר הַכֹּל [יַבְלִיג, וּבְכָךְ], מוֹצִיא מַצָּה [תֵּצֵא מַצָּה וּמְרִירָה מִן הַבַּיִת], וּמַכְנִיס אַהֲבָה, וְאַשְׁרָיו.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף רח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ (א. י) - כֵּיוָן שֶׁאָמַר "מִן הַצֹּאן", פְּשִׁיטָא שֶׁהוּא מִן הַכְּבָשִׂים אוֹ מִן הָעִזִּים? אֶלָּא לִדְרָשָׁא קַאֲתֵי [לִדְרָשָׁה בָּא], "מִן הַצֹּאן", אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, "מִן הַכְּבָשִׂים", מִן הַצַּדִּיקִים שֶׁאֵין בָּהֶם יֵצֶר הָרָע כִּכְבָשִׂים הַלָּלוּ. "אוֹ מִן הָעִזִּים", אֵלּוּ עַזֵּי פָּנִים שֶׁבָּהֶם. כֵּילָן שָׁוִים לְאַחַר שֶׁיַּעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה. עַד כָּאן דִּבְרֵי רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם זַ"ל.
וּלְפִי דַּרְכּוֹ אָפְשָׁר לְרָמֵז: "מִן הַכְּבָשִׂים" שֶׁטִּבְעוֹ טוֹב וּמְקַיֵּם הַמִּצְוֹות בְּנָקֵל, "אוֹ מִן הָעִזִּים" שֶׁטִּבְעוֹ קָשֶׁה וְכוֹפֶה אֶת יִצְרוֹ, שְׁנֵיהֶם יֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלָם. וְיָדוּעַ חֲקִירַת הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. אַחַר הַהַגָּדָה, יֹאמַר בְּקוֹל שִׂמְחָה שִׁיר הַשִּׁירִים כֻּלּוֹ בְּעִדָּן חֶדְוָתָא עֵת הַזְּמִיר הִגִּיעַ, כִּי כָּל הָעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים לְמַעְלָה מְאִירִים וּמַזְהִירִים.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף ריז).
ב. נִתְפַּשֵּׁט הַמִּנְהָג לִשְׁתּוֹת קִאפֶ"י [קָפֶה] אַחַר הַסֵּדֶר, אָמְנָם שֶׁיִּהְיֶה בְּלִי סוּק"אר [סֻכָּר], וּבְלֵיל ב' יֵשׁ מְקִילִין בְּמַשְׁקִין אֲחֵרִים.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף ריא)

מוּסָר

אַזְהָרוֹת וְעִנְיְנֵי סֵדֶר קְדֻשׁ וּרְחַץ, כְּבָר כָּתַבְנוּ בַּעֲנְיוּתֵינוּ בְּקוּנְטְרֶס שִׂמְחַת הָרֶגֶל, לֵךְ נָא רְאֵה, כִּי יֵשׁ דְּבָרִים נִצְרָכִים קְצָת. וְהָאִישׁ הַיָּרֵא הֵן בְּעוֹדֵנוּ דָּבֵק בַּה' נַפְשׁוֹ תְּלַמְּדֵהוּ לְהוֹסִיף כַּהֲנָה וְכַהֲנָה, כִּי מִמְּקוֹר נַפְשׁוֹ יָצָא שֶׁפַע, בִּרְצוֹת ה' דְּרָכָיו לְטַהֲרוֹ וּלְקַדְּשׁוֹ כָּל מִדֵּי דְּשַׁיֵּיךְ [מַה שֶּׁצָּרִיךְ] לְתִקּוּן נַפְשׁוֹ, וְאוֹפָנֵי זְרִיזוּת בַּמִּצוֹת, וְשִׁמְחַת מִצְוָה, וּדְבֵקוּת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר, זָכָה מוֹסִיפִין לוֹ.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף רט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְנָפַשׁ כִּי תַקְרִיב - "תַּקְרִיב" בְּגִימַטְרִיָּא "תְּשׁוּבָה", לְרָמֹז שֶׁהַתְּשׁוּבָה גְּדוֹלָה כְּמוֹ קָרְבָּנוֹת.
רַבֵּנוּ מהר"א מְגַרְמַיְזָא בִּכְתִיבַת יָד.
(נַחַל קְדוּמִים)

פָּרָשַׁת צַו

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. בְּיוֹם טוֹב שֶׁלֹּא יֵשׁ [ר"ל שֶׁאֵין] סְעֻדָּה ג', דְּעַל פִּי הַסּוֹד אֵין יַחַס לַסְּעֻדָּה ג', וְלֹא שַׁיָּךְ חוּמְרָא בָּזֶה, יְקַדֵּשׁ בַּבּוֹקֶר וְיִשְׁתֶּה רְבִיעִית יַיִן וְיֹאכַל מְזוֹנוֹת כַּזַּיִת מִמַּצָּה שֶׁאֵינוֹ סוֹעֵד בָּהּ כָּל הַפֶּסַח, שֶׁהַמַּצָּה שֶׁהִיא לַחְמוֹ בְּפֶסַח, אַף אִם תִּהְיֶה עֲשִׁירָה, אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר בָּהּ מְזוֹנוֹת, וְדֵינָהּ כְּלֶחֶם כִּי לַחְמוֹ הוּא, לָכֵן יִשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּהְיֶה שִׁנּוּי בַּמַּצָּה שֶׁאוֹכֵל בַּבּוֹקֶר, וְלֹא תִּהְיֶה מִמִּין הַמַּצָּה שֶׁל הַסְּעֻדָּה, כְּגוֹן שֶׁתִּהְיֶה בְּבֵצִים. אָמְנָם אִם הִיא בְּבֵצִים, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ בֵּצִים לְבַדָּם, וְתִהְיֶה נַעֲשֵׂית מְהֵרָה יוֹתֵר מִשֶּׁל מִים, וְלֹא יְעָרֵב בָּהּ יַיִן לְחוּשׁ לִסְפֵקוֹ שֶׁל רַשְׁ"י זַ"ל (פְּסָחִים ל"ו. ד"ה אֵין לַשֵּׁן).
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף רטו)

ב. יִשְׁתַּדֵּל מְאֹד בְּסְפִירַת הָעֹמֶר, כִּי סוֹדוֹתֶיהָ רָמִים וְנִשְׂאִים, וְיִשְׁתַּדֵּל לִסְפֹּר לְפָחוֹת קְרוֹב לַחֲצִי שָׁעָה מֵהַלַּיְלָה. יְזָהֵר וְיַעֲשֶׂה סִימָנִים שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח לַיְלָה אֶחָד, כְּשֶׁאֵינוֹ מוֹנֶה בַּצִּבּוּר, דְּאֶפְשָׁר דְּיִשְׁכַּח גַּם בַּיּוֹם וְלֹא יוּכַל עוֹד לִסְפֹּר בִּבְרָכָה, וּלְמַפְרֵעַ הָיוּ כָּל הַבְּרָכוֹת מִלֵּילוֹת שֶׁעָבְרוּ לְבַטָּלָה, וּבְטוּל מִצְוַת עֲשֵׂה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף רטז-ריז)

מוּסָר

וְצָרִיךְ לִתֵּן דַּעְתּוֹ וּלְעַיֵּן בְּעִנְיְנֵי הַחַג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה [חַג הַפֶּסַח] הַשַּׁיָּכִים לַנֶּפֶשׁ, וּמִן הַשָּׁמַיִם בְּרָאוֹת טוּב כַּוָּנָתוֹ יְסַיְּעוּהוּ. גְּמִירֵי (יוֹמָא ל"ח ע"ב): הַבָּא לִיטַּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ, וּכְתִיב (תְּהִלִּים פד, יב) "לֹא יִמְנַע טוֹב לַהוֹלְכִים בְּתָמִים". וְלָכֵן צָרִיךְ שֶׁיָּכִין עַצְמוֹ וְלִבּוֹ לַעֲשׂוֹת כָּל הַבָּא בְּיָדוֹ.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף קצז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה - אֶפְשָׁר לֵאמַר בְּמָה שֶׁאָמְרוּ דְּעוֹלָה מְכַפֶּרֶת עַל עֲשֵׂה. וְכָתַב הָרַב "כְּתָנוֹת עוֹר" דְּעַל הָרֹב אָדָם עוֹבֵר עַל עֲשֵׂה שֶׁל דְּבָרִים בְּטֵלִים, כִּי הַמְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטֵלִים עוֹבֵר עַל עֲשֵׂה. עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר", בִּשְׁבִיל אֲמִירָה, כְּלוֹמַר שֶׁהוּא מְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטֵלִים, "זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה", צָרִיךְ לְהַקְרִיב עוֹלָה לְכַפֵּר עֲשֵׂה.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. בְּח' שֶׁל פֶּסַח [יוֹם טוֹב שֵׁנִי שֶׁל גָּלֻיּוֹת] יוּכַל לְהָקֵל בְּאֵיזֶה דָּבָר שֶׁנּוֹהֵג מִצַּד חוּמְרָא דַּוְקָא.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף ריט)

ב. יוֹם אִסְרוּ חַג, יִשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת סְעֻדָּה נָאָה, כִּי יֵשׁ סוֹד בַּדָּבָר, וְגַם עַל פִּי הַפְּשָׁט הוּא מִצְוָה.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ז, סְעִיף רכ)

מוּסָר

מִקּוֹל הַקּוֹרֵא בְּהִלְכוֹת פֶּסַח, מְבֹאָר כַּמָּה הֶחְמִירָה תּוֹרָה בֶּחָמֵץ, וְכַמָּה הֶחְמִירוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, וַאֲפִלּוּ בְּסָפֵק מַחְמִירִין, בְּמִילֵי דִּבְעַלְמָא מֵקִילִין [בְּסִפֵּקוֹת שֶׁבִּשְׁאָר דִּינִים מֵקִילִין בָּהֶם], כְּמוֹ הָאַחֲרוֹנִים. וְכֹל זֶה לְהָקִיץ נִרְדָּמִים כֻּלָּם, אֲחוּזֵי הַיֵּצֶר הָרָע יָעִירוּ וְיִתְעוֹרְרוּ, שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְרַחֵק מֵהַיֵּצֶר הָרָע מְאֹד, וְלִפְרֹשׁ מִמֶּנּוּ, וַאֲפִלּוּ בְּסָפֵק צָרִיךְ לְהַחְמִיר וּלְבָעֵר, נִבְעָר"ה עֲצָתוֹ, בְּאֵשׁ-דָּת, כִּי עַל יְדֵי הַתּוֹרָה יַכִּיר בְּמִרְמוֹתָיו, וְכֹחַ עִסְקוֹ בַּתּוֹרָה אֲהַנְיָא לֵיה [תּוֹעִיל לוֹ] לְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ כֹּל מִינֵי הַרְחָקָה, מַה שֶּׁאֵין הַפֶּה יְכוֹלָה לְדַבֵּר. וְעֵין אָדָם יִסְתַּכֵּל הֵיטֵב כַּמָּה חוּמְרוֹת בְּחָמֵץ - בְּדִיקָה וְחִפּוּשׂ מַחְפּוּשׂ, וּבִעוּר, וְכֹה יַעֲשֶׂה לְבַקֵּר"וֹ [מִלְּשׁוֹן בְּקוֹרֶת], כִּי יֵצֶר, סָמוּךְ וְאֵינוֹ נִרְאֶה, מַכְנִיס בְּלִבּוֹ כַּמָּה מַחְשָׁבוֹת רָעוֹת, יֵשׁ מֵהֶם שֶׁנִּרְאִין בְּגָלוּי, שֶׁהֵם הַיֵּצֶר הָרָע, וְיֵשׁ מֵהֶן אֲשֶׁר בָּא בַּמַּחְתֶּרֶת, וְהֵם הֶכָּנָה לַחֵטְא. וְהָאִישׁ הַיָּרֵא אֶת ה', כְּלָבִיא יָקוּם, וְכַאֲרִי יִתְנַשֵּׂא, לִבְדוֹק בְּדִיקָה דַּקָּה מִן הַדַּקָּה, וּלְבָעֵר מַשֶּׁהוּ חָמֵץ, הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר הוּא כְּנֶגֶד ה' וְתוֹרָתוֹ. וְאִם יַתְמִיד בְּחִפּוּשׂ וּבְדִיקָה וּבִעוּר וּבְטוּל הַזֶּה, גַּם ה' יִתֵּן הַטּוֹב יִשְׁלַח עֶזְרוֹ מִקָּדֶשׁ, וְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר בָּהּ דָּבֵק לְאַהֲבָה, הִיא תְּשִׁיתֵנוּ לְמַלֵּט מִצַּר הַצּוֹרֵר, גֶּבֶר נָחָשׁ יְרַכֵּן כֵּלְהוּ שְׁמַעְתָּתֶיהָ מְחֻשְׁכָן [פֵּירוּשׁ: כְּנָחָשׁ הַמַּכִּישׁ יַרְכֵי אִישׁ, אֲשֶׁר כֹּל דְּרָכָיו חֲשׁוּכוֹת לְהַכְשִׁיל עוֹבְרֵי דֶּרֶךְ]. וּלְפִי הָעֲלוֹת [הָעוֹלֶה מִן

הָאָמוּר], הִשְׁתַּדְּלוּתוֹ וְעִסְקוֹ בַּתּוֹרָה, כֵּן יִרְבֶּה, הַדְּבֵקוּת בֶּאֱלֹהִים חַיִּים, וְכֵן יִפְרֹץ, פּוֹרֵץ גָּדֵר הַנָּחָשׁ [הַיֵּצֶר הָרָע], וְשִׁלַּח אֶת בֵּעֵרוֹ, לוֹ וּלְכָל גּוּפָא דִּילֵיהּ [וּלְכֹל חֲבוּרָתוֹ], שָׁרוֹף יִשָּׂרְפוּ, בְּשֵׁבֶת תַּחְכְּמוֹנִי [בְּלִימוּד עִם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים]. וְכֹל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה יְדוּעִים וּבְחוּנִים, אֲמִתִּיִּים בְּלִי סָפֵק, רַק כִּי הָאוֹיֵב וְהַשּׂוֹנֵא [יֵצֶר הָרָע] אָחַז שְׁמוּרוֹת עֵין אָדָם, וּבְרִשְׁעוֹ נוֹתֵן שׂוֹחַד לָאָדָם מֵהֲנָאוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה. וְהָאָדָם מְקַבֵּל שֹׁחַד, וְהַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים וִיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִים.
(לֵב דָּוִד פֶּרֶק שִׁלְשִׁים)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה - אֶפְשָׁר לוֹמַר בָּמֶה שֶׁאָמְרוּ דְּעוֹלָה בָּאָה לְכַפֵּר עַל הִרְהוּרִים. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בְּסַנְהֶדְרִין "לֵאמֹר" זוֹ גִּלּוּי עֲרָיוֹת, כְּלוֹמַר בִּשְׁבִיל גִּלּוּי עֲרָיוֹת שֶׁאָדָם מְהַרְהֵר, "זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה" צָרִיךְ עוֹלָה לְכַפֵּר עַל הִרְהוּר הַלֵּב.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. מִנְהָג שֶׁלֹּא יְגַלֵּחַ בִּימֵי הָעֹמֶר. וּלְפִי דַּעַת רַבֵּנוּ הָאָר"י זַצַ"ל, אֵינוֹ מִטַּעַם אֲבֵילוּת כַּאֲשֶׁר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים, רַק יֵשׁ סוֹד בַּדָּבָר. וּלְפִי הָרַב הָאָר"י צָרִיךְ שֶׁלֹּא לְגַלֵּחַ מֵעֶרֶב פֶּסַח עַד עֶרֶב חַג הַשָּׁבוּעוֹת. וּלְפִי דַּעְתּוֹ כָּל מַאי דְּשַׁרוּ הָאַחֲרוֹנִים לְגַלֵּחַ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ אִם הוּא חָתָן וְכַיּוֹצֵא וּבְיוֹם ל"ג אוֹ ל"ד לָעֹמֶר, הַכֹּל אָסוּר. גַּם מ"ש קְצָת דְּבְיוֹם מ"ח שָׁרֵי - לֵיתָא, דְּרַבֵּנוּ הָאָר"י לֹא הָיָה מְגַלֵּחַ אֶלָּא בְּעֶרֶב הַחַג דַּוְקָא. וּכְשֶׁחָל יוֹם מ"ט בְּשַׁבָּת, רָאִיתִי לְהַחְסִיד הַמְקֻבָּל הַמֻּפְלָא מהר"ר שָׁלוֹם שַׂרְעַבִּי זלה"ה בִּכְתָב יָד שֶׁכָּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְאִם חָל יוֹם מ"ט בְּשַׁבָּת, דַּעְתִּי שֶׁלֹּא לְגַלֵּחַ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אַךְ הִכְרִיחוּנִי לְגַלֵּחַ. וְחָתָן אֵינוֹ מֻתָּר לְגַלֵּחַ קֹדֶם יוֹם מ"ט. עכ"ל. וְגַם אֲנִי הַצָּעִיר דַּעְתִּי הַקְּצָרָה שֶׁיְּגַלֵּחַ בְּעֶרֶב שַׁבָּת אִם חָל מ"ט בְּיוֹם שַׁבָּת, שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לַחַג כְּשֶׁהוּא מְנֻוָּל, וְכֵן עִקַּר (עַיֵּן לְקַמָּן "כַּף אַחַת" סִימָן כ"ב אוֹת א'). אָמְנָם בְּעִנְיָן זֶה שֶׁל גִּלּוּחַ בִּימֵי הָעֹמֶר, יֵשׁ כַּמָּה מִנְהָגִים חֲלוּקִים כְּפִי הַפְּשָׁט, הַנַּח לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ח, סְעִיף רכא).

ב. יוֹם פֶּסַח שֵׁנִי, יֶרֶבֶּה שִׂמְחָה קְצָת, כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ח, סְעִיף רכב).

מוּסָר

ד' כְּתוֹת אֵינָן מְקַבְּלוֹת פְּנֵי שְׁכִינָה, כַּת שַׁקְרָנִים, כַּת חֲנֻפִּים, כַּת לַצִּים, כַּת מְסַפְּרֵי לָשׁוֹן הָרַע (סוֹטָה מ"ב. סַנְהֶדְרִין קג.). אוֹי לָנוּ, כִּי כִּמְעַט הָאָדָם נִכְשָׁל בְּכֻלָּן אוֹ מִקְצָתָן, וְכֹל עָצֵם אָדָם שֶׁבָּא לָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁיִּזְכֶּה בְּכֹחַ תּוֹרָתוֹ וּמִצְוֹתָיו לְהִסְתַּכֵּל בַּשְּׁכִינָה, דְּמָאן דְּאָכִיל דְּלָאו דִּילֵיהּ וכו' (יְרוּשַׁלְמִי עָרְלָה פ"א ה"ג), וְאֵיךְ יַעֲשֶׂה לוֹ סְגֻלָּה לְבַל יִרְאֶה גַּאֲוַת ה' ח"ו.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שיט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר - פֵּרֵשׁ הָרַב מהר"ר יַעֲקֹב מוֹלְכוֹ זַ"ל דְּאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ אֵשׁ גְּבוֹהַּ רָבוּץ כַּאֲרִי עַל הַמִּזְבֵּחַ, מִצְוָה לְהָבִיא מִן הַהֶדְיוֹט. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר "וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ", וְהִיא הַבָּטָחָה שֶׁלֹּא תִּכְבֶּה הָאֵשׁ וְתוּקַד מֵעַצְמָהּ, דְּהַיְנוּ אֵשׁ שֶׁל מַעְלָה, וְהַבָּטָחָה שֶׁלֹּא תִּכְבֶּה, וְעִם כָּל זֶה "וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן", מִצְוָה שֶׁיְּבַעֵיר הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר, דְּמִצְוָה לְהָבִיא מִן הַהֶדְיוֹט.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. אָסוּר לְהַזְכִּיר גֶּשֶׁם עַד שֶׁיַּזְכִּיר שְׁלִיחַ צִבּוּר בְּמוּסָף יוֹם טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל חַג. סִימָן קי"ד.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יד, סְעִיף א)
ב. אִם אָמַר "מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם" בִּימוֹת הַחַמָּה, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה. אִם אָמַר "מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד", וְנִזְכַּר וְאָמַר "הַטַּל", שַׁפִּיר דָּמִי (הָרַב הַמַּגִּיהַ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף קי"ז). אִם סִיֵּם הַבְּרָכָה, חוֹזֵר לְרֹאשׁ הַתְּפִלָּה (סִימָן קי"ד). אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁצְּרִיכִין גֶּשֶׁם בִּימוֹת הַחַמָּה, אִם הִזְכִּיר גֶּשֶׁם בְּמָקוֹם טַל מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. בְּמָקוֹם שֶׁמַּחֲזִירִין, אִם אָמַר "בָּרוּךְ אַתָּה ה'" וְנִזְכַּר, יְסַיֵּם לַמְּדַנִי חֻקֶּיךָ, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא סִיֵּם בִּרְכָתוֹ, וְחוֹזֵר וְאוֹמְרָהּ כָּרָאוּי (הָרִיטְבָ"א פ"ק דְּתַעֲנִית). בְּמָקוֹם שֶׁחוֹזֵר לְרֹאשׁ, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר פְּסוּק "ה' שְׂפָתַי תִּפְתָּח".
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יד, סְעִיף ב-ז)

מוּסָר

גַּם הָעַצְבוּת וְהַשְּׁחוֹרָה [הַיְנוּ מָרָה שְׁחוֹרָה], רָעָה בְּעֵינֵי אֲדוֹנֵיהָ, כִּי עַל יְדֵי זֶה מִתְבַּטֵּל מִסֵּדֶר עֲבוֹדַת ה', וְעוֹבֵד בּוֹרְאוֹ בְּפָנִים זוֹעֲפוֹת בְּחֻלִּישַׁת וְכֹבֶד גּוּף, וְרַעֲיוֹנוֹהִי יְבַהֲלוּנֵיהּ, וּסְעִיפוֹהִי מִשְׁתַּבְּשִׁין.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שכ).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה - מַה שֶּׁאֵינָהּ נִקְמֶצֶת וְיֹאכְלוּ הַכֹּהֲנִים הַמַּתָּר, הֵינוּ דְּבִשְׁאָר מְנָחוֹת יִשְׂרָאֵל כֹּהֲנִים מְשֻׁלְחָן גָּבוֹהַּ קָא זָכוּ. אֲבָל הָכָא הוּא נִרְאֶה גְּנַאי שֶׁהִיא מִנְחַת כֹּהֵן וְיֹאכְלוּ הַכֹּהֲנִים. פַּעֲנַח רָזָא וְשָׁם הֶאֱרִיךְ עוֹד.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. הִזְכִּיר גֶּשֶׁם בִּימוֹת הַחַמָּה, וְלֹא נִזְכָּר עַד הָאֵל הַקָּדוֹשׁ, וְיָדַע שֶׁדִּינוֹ לַחֲזֹר לָרֹאשׁ וְלֹא חָזַר, וְאָמַר שֶׁיִּסְמֹךְ עַל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וְכֵן עָשָׂה וְסָמַךְ עַל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וְכֵן דַּעְתּוֹ יָפֶה יָפֶה, יָצָא. וּלְכַתְּחִלָּה גַּם כֵּן יֵשׁ לִסְמֹךְ שֶׁיִּכָּוֵן עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, אָמְנָם יָדוּעַ דְּצָרִיךְ כַּוָּנָה גְּדוֹלָה, וְגַם שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר יִהְיֶה הָגוּן וְיִרְא ה' שֶׁיִּתְפַּלֵּל כָּרָאוּי (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן קכ"ד, וְהָרַב יַעֲבֵץ בְּסִדּוּרוֹ, וְכֵן עִקַּר, אַף שֶׁהָרַב הַמַּגִּיהַּ הנז' הֶאֱרִיךְ הַרְבֵּה בָּזֶה שָׁם דַּף קי"ז וְהוּא מְסֻפָּק קָצַת בְּדִין זֶה). אִם אֵינוֹ רוֹצֶה לִסְמוֹךְ עַל חֲזָרַת שְׁלִיחַ צִבּוּר, יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל בְּעַצְמוֹ (בִּרְכֵי יוֹסֵף שָׁם).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן יד, סְעִיף יוד-יא)

ב. זֶה שֶׁטָּעָה, יַפְסִיק וְלֹא יְסַיֵּם תְּפִלָּתוֹ, דְּהַתְּפִלָּה לֹא עָלְתָה לוֹ (בִּרְכֵי יוֹסֵף שָׁם).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן יד, סְעִיף יב)

מוּסָר

הַגָּזֶל, עֲנָפָיו וּסְעִיפָיו וּפְאֵרוֹתָיו וְהַטְעָאוֹת הַיֵּצֶר וּפִסְקֵי הָרֹא"שׁ וַר"ל פְּסָקִים וְהֵיתֵרִים שֶׁאָדָם מַמְצִיא מֵרֹאשׁוֹ וּמִדַּעְתּוֹ, וְהוּא עַל פִּי שֵׁם הַחִיבּוּר "פִּסְקֵי הָרֹאשׁ"] וְלַעֲנָה, רַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ, לֹא יְכִילוּן מְגֹלוֹת. וְכֹל זְמַן שֶׁגֶּזֶל בְּיָדוֹ, אֵין תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת, כְּדִכְתִיב (עָמוֹס ז,ח) "לֹא אוֹסִיף עוֹד עֲבוֹר לוֹ", כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל, וְהוּא צָרִיךְ לָבֹא בְּגִלְגּוּל, וְאֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין רַב לִמְעַט, כִּי עַל הַכֹּל יָבִיא אֱלֹהִים בְּמִשְׁפָּט.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שכא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנֵיהֶם לַה' בְּמִדְבַּר סִינַי (ח. לח) - אֶפְשָׁר לִרְמֹז מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי דְּמִי שֶׁדַּעְתּוֹ שְׁפֵלָה עָלָיו, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ הִקְרִיב כָּל קָרְבָּנוֹת. וְזֶה רָמַז "בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנֵיהֶם", סָגְלָה שֶׁיַּקְרִיבוּ כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כֻּלָּם, בַּעֲנָוָה שֶׁיִּלְמְדוּ מִמִּדְבַּר סִינַי שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה עַל הַר סִינַי שֶׁהוּא נָמוּךְ,

וְזֶהוּ "בְּמִדְבָּר" לְשׁוֹן דִּבּוּר, "סִינַי" שֶׁנִּתְנָה עָלָיו תּוֹרָה. גַּם "סִינַי" גִּימַטְרִיָּא "עֲנָוָה" (עִם הַכּוֹלֵל), וּבַעֲנָוָה יְהֵא חָשׁוּב כְּאִלּוּ הִקְרִיבוּ כָּל הַקָּרְבָּנוֹת.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. בִּימוֹת הַחַמָּה אִם נִסְתַּפֵּק אִם הִזְכִּיר "מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם" אִם לֹא, עַד ל' יוֹם בְּחֶזְקַת שֶׁהִזְכִּיר גֶּשֶׁם, וְחוֹזֵר (סִימָן קי"ד).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן יד, סָעִיף טו)
ב. אִם בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח אוֹמֵר בְּרָכַת "אַתָּה גִּבּוֹר" עַד "מוֹרִיד הַטַּל" וְעַד בְּכָלַל צ' פְּעָמִים כְּנֶגֶד ל' יוֹם, מִשָּׁם וְאֵילָךְ הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא הִזְכִּיר גֶּשֶׁם וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר. וְהוּא הַדִּין בְּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם. וְזֶה הַתִּקּוּן לוֹמַר מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, הוּא לְמָקוֹם שֶׁאֵין אוֹמְרִים "מוֹרִיד הַטַּל", אֲבָל לְדִידָן אֵין צָרִיךְ תִּקּוּן, דְּאִם אָמַר מוֹרִיד הַטַּל כְּמִנְהָגוֹ סָגֵי. וְאִם בְּיוֹם פֶּסַח אָמַר מ"ה פְּעָמִים מוֹרִיד הַטַּל – אַחַר עֲבוֹר ט"ו יוֹם, אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר אִם נִסְתַּפֵּק. וְכֵן אִם אַחַר ט"ו יוֹם אָמַר מ"ה פְּעָמִים - אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר (הָרַב הַמַּגִּיהַּ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף קכ"א ע"ג). אִם שָׁגַג אוֹ פָּשַׁע בְּיוֹם אוֹ יוֹמַיִם בְּאֶלּוּ הַל' יוֹם וְלֹא הִתְפַּלֵּל, לֹא הוּרַע חֶזְקָתוֹ וְאֵין לְחַיְּבוֹ אַחַר ל' יוֹם (ט"ז). שְׁלִיחַ צִבּוּר קָבוּעַ וּמַחְזִיר הַתְּפִלָּה שַׁחֲרִית וּמִנְחָה, כָּל שֶׁעָבְרוּ י"ח יוֹם, אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְהִתְפַּלֵּל גַּם לְדַעַת הַטַּ"ז זַ"ל (הָרַב הַמַּגִּיהַּ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף קכ"א ע"ד).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן יד, סָעִיף טז-חי)

מוּסָר

הַחֲמָדָה, אַב הַטֻּמְאָה. וּכְבָר אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שֶׁרָשָׁע אֶחָד מִן הַחֲמָדָה בָּא לָעוֹלָם כָּל עֶשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סָעִיף שכב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְעָשׂוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו - פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י: לְהַגִּיד שִׁבְחָן שֶׁלֹּא הִטּוּ יָמִין וּשְׂמֹאל. הָרָצוֹן בָּזֶה שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהָיוּ מְקוּדָּשִׁין בִּבְגָדֵיהֶם וּמִשָּׁה לְבַדּוֹ הוּא הַמְכַהֵן, וְהֵם לֹא כִּהֲנוּ כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּלּוּאִים, עִם כָּל זֶה עָשׂוּ כְּמִצְוָתוֹ וְעָמְדוּ שָׁם כָּל יְמֵי הַמִּלּוּאִים, וְלֹא הִטּוּ מִמִּצְוָתוֹ, דְּכִתִּיב "וּפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד תֵּשְׁבוּ יוֹמָם וָלַיְלָה", וְגַם לֹא נִכְנְסוּ לִפְנִים, וְלֹא נָטוּ יָמִין וּשְׂמֹאל. הַקָּדוֹשׁ רַבֵּנוּ שְׁלֹמֹה אסְתְּרוּק זַ"ל.
(נַחַל קְדוּמִים)

פָּרַשַׁת שְׁמִינִי

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. יֵשׁ מְקוֹמוֹת דְּנָהִיגֵי לוֹמַר בַּקַּיִץ וּבַחֹרֶף "בָּרֵךְ עָלֵינוּ", וּמְשַׁנִּים הַשְּׁאֵלָה לְפִי הַזְּמַן. וְהַנְּכוֹן לוֹמַר בַּקַּיִץ "בָּרְכֵנוּ", וּבַחֹרֶף "בָּרֵךְ עָלֵינוּ" (גּוּרֵי הָאַרְי"ז זַצַ"ל).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן טז, סְעִיף א)
ב. בִּימוֹת הַחַמָּה אִם שְׁאַל מָטָר, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. וְאִם יֵשׁ חֲזָרַת תְּפִלָּה, יְכַוֵּן דַּעְתּוֹ לִשְׁלִיחַ צִבּוּר כָּל י"ח בְּרָכוֹת (סִימָן קכ"ד).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן טז, סְעִיף טו)

מוּסָר

בְּתְחִלַּת הַקַּיִץ, נוֹהֲגִים בִּרְפוּאוֹת לִיקַּח סַם הַמְשַׁלְשֵׁל לְהַרִיק הָעִפּוּשׁ, וּלְהַקִּיז לְהוֹצִיא הַדָּם האשיי, וּלִיקַּח סַמִּים הַמְזַכְּכִים הַדָּם וְלִרְעוֹת בַּגִּנִּים, וְכַיּוֹצֵא מִינֵי תַּעֲנוּגִים. וְכֹה יַעֲשׂוּ לְחֹלִי הַנֶּפֶשׁ, לְשַׁלְשֵׁל וּלְהַרִיק כָּל עִפּוּשׁ הַזּוֹהֲמוֹת מִמִּדּוֹת רָעוֹת, וּלְהַקִּיז מִכַּמָּה דֵּעוֹת רָעוֹת, וּלְהַרְחִיב הַלֵּב בְּאַהֲבַת ה' וְהֶגְיוֹן תּוֹרָתוֹ מְאִירַת עֵינַיִם. וְזֶה כָּתְבוּ הַמְפָרְשִׁים, שֶׁטַּעַם לִקְרִיאַת [מַסֶּכֶת] אָבוֹת, לְעוֹרֵר עַל הַמּוּסָר וְהַשְׁלָמַת נַפְשׁוֹ, כְּשֵׁם שֶׁמְּבַקֵּשׁ בַּזְּמַן הַזֶּה רְפוּאַת גּוּפוֹ.
(חַדְרֵי בֶּטֶן ריש פ' שְׁמִינִי)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל (ט. א) - אַךְ לֹא [קָרָא] לְכָל יִשְׂרָאֵל, כִּי רָצָה לְגַלּוֹת מַעֲשֶׂה הָעֵגֶל, לְכָךְ לֹא רָצָה לְפָרְסֵם אֶלָּא לִצְנוּעִים וְלַזְּקֵנִים, וּמָה שֶׁלֹּא אָמַר לוֹ [לְאַהֲרֹן] בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, שֶׁרָצָה שֶׁיִּתְבַּיֵּשׁ בִּפְנֵיהֶם כְּדֵי שֶׁיִּתְכַּפֵּר לוֹ. רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם זַ"ל בְּפֵרוּשׁוֹ כְּתִיבַת יָד.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת נָהֲגוּ לְהַקֵּל שֶׁמִּתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר בְּקוֹל רָם וְאוֹמֵר קְדֻשָּׁה וְאַתָּה קָדוֹשׁ, וְאוֹמֵר הָאֶמְצָעִיּוֹת בְּלַחַשׁ, וּמַתְחִיל "רְצֵה" בְּקוֹל רָם, וְאֵינָם חוֹזְרִים הַתְּפִלָּה, וְכֵן עוֹשִׂים בְּמוּסָף, וְלֹא צָרִיךְ לְמֶעְבַּד הַכִּי שֶׁהֲרֵי מר"ן בב"י (סִימָן רל"ד) כָּתַב דִּבְמִנְחָה הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן

בְּצָפָת, וְנָזְרוּ נִדּוּי בְּצָפָת ח"ו עַל זֶה, וְהִנְהִיגוּ שָׁם שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ בְּלַחַשׁ, וּשְׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר כָּל י"ח בְּרָכוֹת ע"ש, וְקַל וָחֹמֶר לְשַׁחֲרִית וּמוּסָף (שַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף קל"ו).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן חי, סְעִיף א)

ב. שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמָצָא צִבּוּר שֶׁהִתְפַּלְּלוּ בְּלַחַשׁ, וְהוּא צָרִיךְ לַעֲבוֹר לַתֵּבָה לְאַלְתַּר, יוֹרֵד לַתֵּבָה וּמִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם לַצִּבּוּר, וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְהִתְפַּלֵּל בְּלַחַשׁ (סִימָן קכ"ד).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן חי, סְעִיף ב)

מוּסָר

וְזֹאת הָעֲצָה הַיְּעוּצָה עַצַּת ה' הִיא תָּקוּם, לְהַחֲזִיק בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים וְהֵם, עֲנָוָה, צְדָקָה, תּוֹרָה, רָאשֵׁי תֵּבוֹת עצ"ת, כִּי שְׁלֹשָׁה הֵמָּה נִפְלְאוּ לְהִנָּצֵל מִכַּמָּה עֲבֵרוֹת, וְיִתְכַּפְּרוּ לוֹ עֲוונוֹתָיו, וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן אֶל לִבּוֹ מַה שֶּׁחָטָא בִּפְרָטִיּוּת, וְיִגְמֹר לָשׁוּב אֶל ה' וְשֶׁלֹּא יֵחֶטָא עוֹד, וְה' עִמּוֹ. (מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שכו)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כִּי הַיּוֹם ה' נִרְאָה אֲלֵיכֶם - רָמַזְתִּי "הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ", כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַמַּשְׁיחַ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי (סַנְהֶדְרִין צח, א) וּכְשֶׁנָּשׁוּב תֵּכֶף יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְיִהְיֶה אַהֲרֹן כֹּהֵן גָּדוֹל נֶגֶד מִיכָאֵל, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת "נִרְאָה אֲלֵיכֶם" אוֹתִיּוֹת "אַהֲרֹן מִיכָאֵל". כֵּן יְהִי רָצוֹן בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

(חַדְרֵי בֶּטֶן)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. כֵּיוָן דְּאִיכָּא רוּבָּא שֶׁלֹּא הִתְפַּלְּלוּ, אַף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁאָר הִתְפַּלְּלוּ, כָּל שֶׁיֵּשׁ עֲשָׂרָה שֶׁעוֹנִין "אָמֵן" יָכוֹל לוֹמַר חֲזָרָה. יְכוֹלִים לוֹמַר חֲזָרָה בַּעֲשָׂרָה עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה י' חוּץ מִן הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר.

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן חי, סְעִיף ד-ה)

ב. אִם יָצְאוּ מִקְצָתָן אַחַר שֶׁהִתְחִיל בְּקוֹל רָם וּקְדֻשָּׁה, יְכוֹלִים לְהַשְׁלִים קְדֻשָּׁה וְכֹל י"ח בְּרָכוֹת וְתוּ לֹא (אַחֲרוֹנִים לְדַעַת מר"ן סִימָן נ"ה). לָאו דַּוְקָא קְדֻשָּׁה, דְּכֵיוָן שֶׁהִתְחִילוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם, גּוֹמְרִין (מָגֵן אַבְרָהָם שָׁם).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן חי, סְעִיף ו-ז)

מוּסָר

עוֹד יִשְׁתַּדֵּל מְאֹד, שֶׁכְּשֶׁעוֹשֶׂה מִצְוָה אוֹ לוֹמֵד תּוֹרָה יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה מֵאַלְפֵי זָהָב וָכֶסֶף, עַל שֶׁזָּכָה לִלְמוֹד בַּתּוֹרָה אוֹ לְקַיֵּם מִצְווֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וּבְוַדַּאי שֶׁזֶּה יַמְשִׁיךְ עָלָיו קְדֻשָּׁה יְתֵירָה. וְהִגִּיד רַבֵּנוּ הָאָר"י זַצַ"ל כִּי לֹא זָכָה לְכָל חָכְמָתוֹ הָרָמָה וְהַנִּפְלָאָה כִּי אִם עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיָה שָׂמֵחַ בַּלִּמּוּד וּבַמִּצְוֹות לְאֵין קֵץ.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שכז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם - שָׁמַעְתִּי כִּי בְּתֵבוֹת "אֵשׁ זָרָה" רְמוּזִים הַחֲטָאִים שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בַּשַּׁ"ס וּבַמִּדְרָשִׁים, וְהֵם רָאשֵׁי תֵּבוֹת "אֵשׁ זָרָה" בְּאֹפֶן זֶה: **אֵשׁ** (אֵשׁ זָרָה), **שְׁתּוּיֵי** שְׁתוּיֵי יַיִן), **זֵרַע** (שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם בָּנִים), **רְחוּצִים** (שֶׁנִּכְנְסוּ בְּלִי רְחִיצַת יָדַיִם וְרַגְלַיִם), **הוֹרָאָה** (שֶׁהוֹרוּ הֲלָכָה בִּפְנֵי מֹשֶׁה רַבָּן).

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. כְּשֶׁהַשָּׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר הַתְּפִלָּה, הַקָּהָל יֵשׁ לָהֶם לִשְׁתֹּק וּלְכַוֵּן לְבָרְכוֹת שֶׁמְּבָרֵךְ הַחַזָּן וְלַעֲנוֹת אָמֵן (סִימָן קכ"ד). אֵין לִלְמוֹד בְּעֵת חֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר (סִימָן צ' דִּין ח"י, וְהָרַב וַוי הָעַמּוּדִים סו"פ י').

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן חי, סְעִיף ח-ט).

ב. אֵין לוֹמַר עִם הַחַזָּן אֱמְצַע הַבְּרָכוֹת אֲפִלּוּ בְּלַחַשׁ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא לְהַגְבִּיהַּ קוֹלוֹ, דְּהֶוֵי קַלּוּת רֹאשׁ (סִימָן קכ"ד אַחֲרוֹנִים וד"ע).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן חי, סְעִיף י)

מוּסָר

יִשְׁתַּדֵּל מְאֹד לְגַדֵּל בָּנָיו עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה, וְשֶׁיִּהְיוּ מְלֵאִים יִרְאַת ה' וּמִדּוֹת טוֹבוֹת וְדֶרֶךְ אֶרֶץ. וּבָזֶה צָרִיךְ חָכְמָה גְּדוֹלָה, וּכְבָר חִבַּר עַל זֶה סֵפֶר קָטָן זֶה שְׁמוֹ "אֹרֶךְ יָמִים". וְיֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן בְּעִנְיַן זֶה הַרְבֵּה, וְלָרֶדֶת לְעֹמֶק וְחִדְרֵי בֶּטֶן בָּנָיו, וְיִתְפַּלֵּל לַה' עַל זֶה בִּבְכִיָּה שֶׁיַּצִּיל בָּנָיו מֵחֵטְא, וְיִהְיֶה כָּל זַרְעוֹ זֶרַע קֹדֶשׁ בְּלִי פְּגָם וכו'.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שכח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' לֵאמֹר בִּקְרֹבַי אֶקָּדֵשׁ - בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים אָמְרוּ: הָיָה אַהֲרֹן עוֹמֵד וְתוֹהֶה וְאוֹמֵר אוֹי לִי וכו' נִכְנַס מֹשֶׁה וכו' אָמַר לוֹ אַהֲרֹן אָחִי מְסִינַי נֶאֱמַר לִי עָתִיד אֲנִי לְקַדֵּשׁ אֶת הַבַּיִת הַזֶּה, בְּאָדָם גָּדוֹל אֲנִי מְקַדְּשׁוֹ. הָיִיתִי סָבוּר אוֹ בִּי אוֹ בְּךָ הַבַּיִת מִתְקַדֵּשׁ, עַכְשָׁו נִמְצָאוּ בָּנֶיךָ גְּדוֹלִים מִמֶּנִּי וּמִמְּךָ. כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַע אַהֲרֹן כָּךְ שָׁתַק.

וּלְהָבִין מַאֲמָר זֶה אֶפְשָׁר בָּמֶה שֶׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁכָּתְבוּ הַמְפָרְשִׁים, דְּהָא דְּנוֹטֵל צַדִּיק אֶחָד וּמְכַפֵּר, הַיְנוּ כְּשֶׁהַצַּדִּיק הַזֶּה גָּדוֹל שֶׁבְּכֻלָּן, אַךְ אִם יֵשׁ שְׁנַיִם שָׁוִים לוֹקֵחַ שְׁנֵיהֶם. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה אֶפְשָׁר שֶׁזֶּה שֶׁאָמַר סָבוּר הָיִיתִי שֶׁתִּתְקַדֵּשׁ הַבַּיִת אוֹ בִּי אוֹ בְּךָ, כִּי דַּי בְּאֶחָד וּתְקַדֵּשׁ בַּגָּדוֹל. וְעַכְשָׁיו שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ בָּהֶם מוּכָח דְּהָיוּ שָׁוִים וּלְכָךְ נִסְתַּלְקוּ שְׁנֵיהֶם, וְזוֹ הוֹכָחָה שֶׁהֵם גְּדוֹלִים בְּעֶרְכָּם וְגַם גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ, דְּאִם הָיִינוּ בְּמַדְרֵגָתָם, הָיָה צָרִיךְ שֶׁיִּסְתַּלְקוּ גַּם הֵם דְּמֵאי חֲזִית, אֶלָּא וַדַּאי שֶׁהֵם גְּדוֹלִים.

(רֹאשׁ דָּוִד)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. כָּל שֶׁאֵין ט' בְּבֵית הַכְּנֶסֶת מְכַוְּנִים לְבִרְכוֹתָיו וְלַעֲנוֹת "אָמֵן" כְּמִשְׁפָּט, קָרוֹב דַּהֲווּ בְּרָכוֹת לְבַטָּלָה.

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן חי, סְעִיף יא)

ב. יֵשׁ לַעֲמֹד בַּחֲזָרַת הָעֲמִידָה, וְטוֹב שֶׁיִּהְיֶה הַסִּדּוּר לְפָנָיו לְכַוֵּין הֵיטֵב בַּחֲזָרַת הַשַּׁ"ץ.

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן חי, סְעִיף יב)

מוּסָר

יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁיָּצָא לוֹ שֵׁם כִּי מַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ בֶּאֱמוּנָה, וְעוֹמֵד בְּדִבּוּרוֹ, וַעֲקִימַת שְׂפָתָיו הַוִי מַעֲשֶׂה, וְגַם הוּא מִשְׁתַּבֵּחַ בְּעַצְמוֹ כִּי נֶאֱמָן הוּא, וְהַדָּבָר הַיּוֹצֵא מִפִּיו כֵּן יָקוּם וְכֵן יִהְיֶה. וְאֵיךְ הָאָדָם הַזֶּה יִנְהַג כָּךְ בְּעִנְיְנֵי הַגּוּף הַכְּלִים וְנִפְסָדִים, וּבְעִנְיְנֵי הַנֶּפֶשׁ לֹא יֵשׁ [ר"ל אֵין] שֶׁקֶרֶן כָּמוֹהוּ. בְּסִחוֹרָה שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה מְקַיֵּם דְּבָרוֹ, וּבְסִחוֹרַת הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁהִיא תּוֹרָה וּמִצְווֹת, יַחֲלִיף אֶת מַשְׂכֻּרְתּוֹ עֲשֶׂרֶת מוֹנִים, וְעוֹבֵר עַל הַשְּׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּע בְּמַעֲמַד הַר סִינַי, וְגַם אֲשֶׁר נִשְׁבַּע בְּבֶטֶן אִמּוֹ לִשְׁמֹר כָּל הַמִּצְווֹת (נְדָה ל' ע"ב). וְכֹל יוֹם קוֹרֵא אֶת שְׁמַע בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב "וּלְעָבְדוֹ בְּכֹל לְבַבְכֶם", עֲבוֹדָה זוֹ תְּפִלָּה (תַּעֲנִית ב.), וְתֵכֶף קָם לְהִתְפַּלֵּל וְלִבּוֹ בַּל עִמּוֹ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם תְּפִלָּה הִיא, רַק שְׂפָתָיו נָעוֹת וְלֹא יֵדַע מַאי קָאָמַר אִם תְּפִלָּה אִם סִפּוּרִים, וְכֵיוֹצֵא. הוּא אוֹמֵר "וְהַעֲרֵב נָא וכו', וְתֵן בְּלִבֵּנוּ בִּינָה לְהָבִין לְהַשְׂכִּיל וכו',

וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וכו', וּבָהֶם נֶהֱגֶה יוֹמָם וָלָיְלָה", וְכֵיוֹצֵא, וְאַחַר תְּפִלָּה חֲטוּפָה לֹא יַחְשֹׁב אִם יֵשׁ תּוֹרָה בָּעוֹלָם. הוּא אוֹמֵר "וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה", וְלֹא יֵשׁ קַפְדָן וְגֵאֶה כָּמוֹהוּ, וְכֵיוֹצֵא בְּאֵלֶּה הַרְבֵּה. אֶפֶס כִּי לֹא תִּהְיֶה תִּסְאַרְתּוֹ שֶׁעוֹמֵד בְּדִבּוּרוֹ אַחֲרֵי אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' יְדַבֵּר עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַעֲבוֹדָה, וּמִיָּד ל"ו יָחֵל דְּבָרוֹ, וְהַפְרוּץ מְרֻבֶּה עַל הָעוֹמֵד. וְכֵן יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁהוּא רַחֲמָן וְלִבּוֹ רַךְ, וְאִם יִרְאֶה עָנִי בְּיוֹם סַגְרִיר נוֹשֵׂא הַצִּינָה לְפָנָיו וְרוֹתֵת, יֶהֱמוּ נָא רַחֲמָיו עָלָיו, גַּם אִם רָאוֹ יִרְאֶה הֶעָנִי עוֹמֵד בְּחֶדֶר קָטָן צַר וְחָשׁוּךְ, יִתְמַהּ עַל חַיֵּי צַעַר וְדִירָה סְרוּחָה. וְהוּא פֶּלֶא אֵיךְ לֹא יְרַחֵם עַל נַפְשׁוֹ שֶׁתִּהְיֶה בְּגֵיהִנֹּם שֶׁל שֶׁלֶג נְתוּנָה בְּיַד אַכְזָרִים, הֵן הֵן הַמַּזִּיקִין נוֹשְׁכִין וּמְמִיתִין, וְהוּא בְּגֵיהִנֹּם מְקוֹם אֹפֶל וְצַלְמָוֶת.

וְכֵן יֵשׁ אָדָם שֶׁהוּא זָהִיר בִּכְבוֹד הַבְּרִיּוֹת בְּכֹל מִינֵי פּוֹלִיטִיקָ"א וְקוֹמְפְּלִימֵ"נְטוֹ [ר"ל פּוֹלִיטִיקָה וּמַחֲמָאוֹת], וְהַתֵּימָהּ עָלָיו אֵיךְ הוּא שָׁלֵם כָּל כָּךְ לִבְנֵי אָדָם, וּמְחַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ חֶסְרוֹנוֹת וְעִידוּיִין, וְאֵיךְ לֹא יֶחֱרַד לוֹמַר הֲלֹא אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת פּוֹלִיטִי"קָא וְקוֹמְפְּלִימֶ"נְטוֹ עִם בְּנֵי אָדָם, וְאִם פַּעַם אַחַת אַחֲסֵר נְקֻדָּה מֵהַפּוֹלִיטִיקָ"א אֲנִי מִצְטַעֵר, וְאֵיךְ אֲנִי כָּל כָּךְ נֶעֱדָר מֵהַשְׁלֵמוּת לִפְנֵי בּוֹרֵא עוֹלָם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲשֶׁר אֲנִי מְחַסֵּר כָּל עֵת בַּעֲבוֹדָתוֹ בִּתְפִלָּה וְתוֹרָה וּמִצְוֹות אֲשֶׁר צִיָּנִי, וּבְמָקוֹם לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְפָנָיו כִּי לְכָךְ נוֹצַרְתִּי, הֲפַכְתִּי עֹרֶף וַתְּהִי יִרְאָתִי אוֹתוֹ מִצְוַת אֲנָשִׁים מְלוּמָּדָה, וְאֵינִי מַקְפִּיד בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה אֶחָד מִמַּאָה מֵאֲשֶׁר אֲנִי מַקְפִּיד בְּפוֹלִיטִיקָ"א.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שֵׁל)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּדֹּם אַהֲרֹן - וַיִּדֹּם הַשֵּׁמֶשׁ. כֵּן הוּא בַּמְּסוֹרָה. וְאֶפְשָׁר בָּמָּה שֶׁאָמְרוּ זַ"ל דְּהַיְרַחַ קִטְרְגָה אַךְ הַשֶּׁמֶשׁ שָׁתַק, וּפֵרְשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּזֶה שֶׁאָמְרוּ "הַנֶּעֱלָבִים וְאֵינָם עוֹלְבִים וכו' עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב אוֹמֵר וְאוֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ", דְּהַשֶּׁמֶשׁ הָיָה עָלוּב וְשָׁתַק וְהוּא מֵאִיר בְּתֹקֶף, וְכֵן יִהְיוּ הַנֶּעֱלָבִים. וְזֶה רֶמֶז "וַיִּדֹּם אַהֲרֹן", וְנָטַל שְׂכָר שְׁתִיקָתוֹ מֵעֵין דִּגְמָא דְּהַשֶּׁמֶשׁ שְׁתַק כְּשֶׁדִּבְּרָה הַיְרֵחַ וְנָטַל שָׂכָר לְצֵאת בִּגְבוּרָתוֹ, כֵּן אֱלֹהִים חִשְּׁבָהּ לְטוֹבָה לְאַהֲרֹן.

(חוֹמַת אַהֲרֹן)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. יִזָּהֵר לְכַוֵּין רַגְלָיו בְּעֵת הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁשְּׁנֵיהֶם יִהְיוּ דְּמוּת רֶגֶל אֶחָד, וִיכַוֵּין לְקַיֵּם מִצְוַת "וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (וַיִּקְרָא כב, לב). (הָאַר"י זַ"ל).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן חי, סְעִיף יג)

ב. "נַקְדִּישְׁךָ וְנַעֲרִיצֶךָ", שְׁתֵּי תֵּבוֹת אֵלּוּ יֵאמַר בְּקוֹל רָם, וְהַשְּׁאָר בְּלַחַשׁ. וְיַעֲנֶה "קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ" בְּקוֹל רָם (הָאָר"י זַ"ל).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן חי, סְעִיף יד)

מוּסָר

וּכְשֶׁיַּעֲנֶה קְדֻשָּׁה, יִסְגֹּר עֵינָיו וְיִשָּׁאֵם לַמָּרוֹם (עַיֵּן צַוְאַרֵי שָׂלָל בְּהַפְטָרַת וָאֶתְחַנַּן ד"ה א"נ שְׂאוּ מָרוֹם), שֶׁיֵּשׁ לוֹ נַחַת רוּחַ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִזֶּה, וְהוּא מְקֻרָב הַגְּאֻלָּה כמ"ש רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (טוּר או"ח סִימָן קכ"ה בְּשֵׁם פִּרְקֵי הֵיכָלוֹת רַבָּתִי פ"י). וְיִהְיֶה בְּכֹל לֵב, וְלֹא יִזְעַק בַּעֲנִיַּית קְדֻשָּׁה, כִּי הַזְּעָקוֹת הַלָּלוּ סִימָן לְמַעוּט הַיִּרְאָה וְהַכַּוָּנָה, וּמְבַלְבֵּל אֲחֵרִים הַמְכַוְּנִים.
(צַפְרֶן שְׁמִיר, סִימָן ב, סְעִיף לא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כֹּל הוֹלֵךְ עַל גָּחוֹן וְכֹל הוֹלֵךְ עַל אַרְבַּע עַד כָּל מַרְבֶּה רַגְלַיִם לְכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי שֶׁקֶץ הֵם (יא. מב) - מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, וְזֶה ["כָּל הוֹלֵךְ עַל גָּחוֹן"] חֲצִי הַתּוֹרָה בְּאוֹתִיּוֹת, רָמָז כְּלוֹמַר שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר בִּטְנוֹ כְּבָר עָבְרוּ חֲצִי הַתּוֹרָה, "וְכֹל הוֹלֵךְ עַל אַרְבַּע" שֶׁהוּא צָבוּעַ כְּאַרְבַּע הַבְּהֵמוֹת: גָּמָל, שָׁפָן, אַרְנֶבֶת, חֲזִיר, וּמְרַמֶּה בְּנֵי אָדָם, מִזֶּה יִמָּשֵׁךְ לַעֲרָיוֹת "עַד כָּל מַרְבֶּה רַגְלַיִם" וכו'.
(חַדְרֵי בֶּטֶן)

פָּרָשַׁת תַּזְרִיעַ

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. אַל יִמְשֹׁךְ שְׁלִיחַ צִבּוּר בְּנִגּוּן "לְעֻמָּתָם" וְכֵן "וּבְדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ", אֶלָּא יְמַהֵר לְאוֹמְרָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲנוּ הַקָּהָל קֹדֶם שֶׁיִּגְמֹר, דְּהֲוֵי לֵיהּ כְּמוֹ אָמֵן חֲטוּפָה. (סֵפֶר חֲסִידִים סִימָן תמ"ט) .
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן חי, סְעִיף טז)

ב. מִי שֶׁאָמַר "קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ", וְעָדַיִן הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הָיָה אוֹמֵר "וְקָרָא זֶה אֶל זֶה", יְכַוֵּין לְמָה שֶׁעוֹנִים הַקָּהָל, וְיֹאמַר ["קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ"] בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יַשְׁמִיעַ לְאָזְנָיו כַּנַּ"ל (וְעַיֵּן בְּבִרְכֵי יוֹסֵף).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן חי, סְעִיף טו"ב)

מוסָר

לֹא יָשִׁיחַ שִׂיחַת חֻלִּין בְּשָׁעָה שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר הַתְּפִלָּה, וְאִם שָׂח, הוּא חוֹטֵא וְגָדוֹל עֲוֹונוֹ מִנְּשׂוֹא וְגוֹעֲרִין בּוֹ (שֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן קכ"ד). וְאִם גָּמַר תְּפִלָּתוֹ בְּלַחַשׁ וַעֲדַיִן הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אֵינוֹ מַתְחִיל הַחֲזָרָה, חֵטְא חָמוּר לְדַבֵּר בֵּין לַחַשׁ לַחֲזָרָה (גּוּרֵי הָאַר"י זַ"ל).

(קֶשֶׁר גּוּדָּל, סִימָן חי, סְעִיף אך)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה - "וְיָלְדָה" גִּימַטְרִיָּא "וְהַדָּם". רֶמֶז שֶׁאִשָּׁה שֶׁדָּמֶיהָ מְרֻבִּים בָּנֶיהָ מְרֻבִּים. רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם ז"ל.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. כְּשֶׁעוֹנִים "קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ", יִהְיוּ עֵינָיו סְגוּרוֹת וְיִשָּׂא עֵינָיו לַמָּרוֹם (עֵין צַוּאַרֵי שָׁלֵל בְּהַפְטָרַת וָאֶתְחַנַּן ד"ה א"נ שְׂאוּ מָרוֹם), וַיַּגְבִּיהֵהוּ עַצְמוֹ, וְכֵן בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמֵר "בָּרוּךְ כְּבוֹד ה'", וְ"יִמְלֹךְ", יָרִים עָקֵבָיו כְּלַפֵּי מַעְלָה וְגוּפוֹ, וְלֹא יְדַלֵּג הָרִבָּה שֶׁיִּתְלוֹצְצוּ עָלָיו (טוּר או"ח סִימָן קכ"ה ושל"ה מַסֶּכֶת תָּמִיד פֶּרֶק נֵר מִצְוָה אוֹת נ"א).

(קֶשֶׁר גּוּדָּל, סִימָן חי, סְעִיף חי)

ב. יָחִיד הָעוֹמֵד בִּתְפִלָּה וּכְשֶׁהִגִּיעַ לִקְדֻשָּׁה הַצִּבּוּר אוֹמְרִים קְדֻשָּׁה דְּסִדְרָא אוֹ כֶּתֶר, אֵינוֹ אוֹמֵר "קָדוֹשׁ" עִמָּהֶם (סִימָן ק"ט).

(קֶשֶׁר גּוּדָּל, סִימָן חי, סְעִיף יט)

מוסָר

"קָדוֹשׁ" גִּימַטְרִיָּא "שָׁפֵל". שָׁם רֶמֶז דְּעִיקַּר הַקְּדֻשָּׁה הוּא שֶׁיִּהְיֶה שָׁפֵל. וְאִם מִתְנַהֵג בִּקְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה, וְאֵין לוֹ מִדַּת הַשְׁפָּלוּת, לֹא עָשָׂה כְּלוּם. אַךְ בִּהְיוֹתוֹ שָׁפֵל מִבַּיִת וּמִחוּץ, שְׁכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו, וּלְכָךְ נִקְרָא "קָדוֹשׁ".

(דְּבַשׁ לְפִי מַעֲרֶכֶת ק' אוֹת ח"י)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְיָלְדָה זָכָר - זָכָר נוֹטָרִיקוֹן ז' כ"ר, ז' דּוֹרוֹנוֹת שׁוֹלֵחַ הַקָּבָ"ה לְמִי שֶׁנּוֹלַד לוֹ בֵּן זָכָר. נוֹלַד, מְקַיֵּם מִצְוַת מִילָה. גָּדַל מְעַט, מְקַיֵּם מִצְוַת פִּדְיוֹן הַבֵּן. הִתְחִיל לְדַבֵּר, מְלַמְּדוֹ תּוֹרָה צַוָּה לָנוּ. גָּדַל מְעַט יוֹתֵר, מְלַמְּדוֹ סֵפֶר. גָּדַל מְעַט וְהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ, מְחַנְּכוֹ בְּמִצְוֹות. גָּדַל יוֹתֵר, מְלַמְּדוֹ אֱמוּנוּת. גָּדַל יוֹתֵר, מַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה. רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם בְּפֵרוּשׁוֹ כְּתִיבַת יָד.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. בְּמוֹדִים דְּרַבָּנָן, יַרְכִּין הָרֹאשׁ בִּלְבַד (הָאָר"י זַ"ל).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן חי, סְעִיף כ)
ב. אַחַר חֲזָרַת עֲמִידָה, תֵּכֶף יֵשׁ לוֹמַר וְדּוּי וּנְפִילַת אַפַּיִם, אַף בְּשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי (הָאָר"י זַ"ל).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף א)

מוּסָר

בַּאֲמִירַת וְדּוּי יִכָּנַע מְאֹד וְיִתְחָרֵט וְיִהְיֶה דַּעְתּוֹ לְשׁוּב, דְּאִי לָאו הַכִי הַקֵּצָ"ף יַעֲנֶה, וְיִתֵּן יָד לַמְקַטְרֵג לוֹמַר חָזוּ גַּבְרָא אָדָם חָטָ"ף אוֹמֵר וְדּוּי בְּלִי דַּעַת וַחֲרָטָה, וְכִמְדַבֵּר אֶל הֶדְיוֹט חָס וְשָׁלוֹם, וּמֵאֲנָה הִנָּחֵם נָפֶשׁ יֵרֵא ה' עַל הַוִּדּוּי שֶׁאוֹמְרִים בִּנְשִׁימָה אַחַת כִּמְדַבֵּר לִמְשָׁרְתוֹ חָס וְשָׁלוֹם, אוֹי לָנוּ.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף פו)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוֹל - זְרִיזִים מַקְדִּימִים לְמִצְוֹות שֶׁהֵם שִׁבְעָה יָמִים וְלַיְלָה אַחַת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מֵאָה וּשְׁמוֹנִים שָׁעוֹת, וְהֵם בְּגִימַטְרִיָּא ע"ב ס"ג מ"ה, וְיִצְחָק אָבִינוּ ע"ה הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּמּוֹל לִשְׁמוֹנָה חַי מֵאָה וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה. בְּרִית מִילָה לְהַכְנִיעַ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִית גִּימַטְרִיָּא בְּרִית. סֵפֶר קַדְמוֹן כְּתִיבַת יָד.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. לֹא יַרְבֶּה בְּ"וַיַּעֲבוֹר" פְּעָמִים רַבּוֹת אוֹ וְדּוּיִים.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף ב)
ב. אֵין צָרִיךְ לְפָרֵט הַחֵטְא, וְאִם מִתְוַדֶּה בְּלַחַשׁ, נָכוֹן לְפָרֵט הַחֵטְא (סִימָן תר"ז).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף ד)

מוּסָר

בַּעֲנִיַּת י"ג מִדּוֹת, יְזַהֵר לְאוֹמְרָם כַּהֹגֶן בְּכַוָּנָה שְׁלֵמָה, כִּי רַבּוּ סוֹדוֹתֵיהֶן וְהַדְּבָרִים עוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף פז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים וְכוּ' - כְּשֶׁתִּמְנֶה ל"ג לְזָכָר וְס"ו לִנְקֵבָה, הֲרֵי הֵם מֵאָה פָּחוֹת אֶחָד. זֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב שִׁיר הַשִּׁירִים ה') "רֹחֲצוֹת בָּחָלָב", רֶמֶז לְמַקְוֶה שֶׁבּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה גִּימַטְרִיָּא "חָלָב", "יִשְׁבוֹת עַל מִלֵּאת", **ע"ל** יָמִים יוֹשְׁבוֹת לְמִלֵּאת יְמֵי טָהֳרָה. רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם זַ"ל בְּפֵרוּשׁוֹ כְּתִיבַת יָד.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. צָרִיךְ לִשְׁחוֹת בְּוִדּוּי כְּמוֹ בְּמוֹדִים שְׁלָ"ה). וְיַעַן הַדִּוֹר יָתוֹם, לֹא יִשְׁחֶה הַרְבֵּה אֶלָּא מְעַט, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַלְעִיגוּ וְחָטְאוּ.

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף ה)

ב. צָרִיךְ לְהִתְוַדּוֹת מְעֻמָּד, וְאַף אִם הוּא הִתְוַדָּה כְּבָר וְשָׁמַע לִשְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁמִּתְוַדֶּה, צָרִיךְ לַעֲמוֹד וּלְהִתְוַדּוֹת (סִימָן תר"ז). וְגַם לְמִי שֶׁנּוֹהֵג כְּהָאָר"י זַצַ"ל שֶׁלֹּא לְהִתְוַדּוֹת כִּי אִם פַּעַם אַחַת, צָרִיךְ לַעֲמוֹד בְּוִדּוּיִים אֲרֻכִּים שֶׁמִּתְוַדִּים הַקָּהָל. זָקֵן אוֹ חָלוּשׁ, יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת עַל יְדֵי סְמִיכָה (בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן קל"א).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף ו-ז)

מוּסָר

יִסּוּרִין מְמָרְקִין עֲוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם. וְאִם קִבְּלָם מֵאַהֲבָה, יִרְאֶה זֶרַע יַאֲרִיךְ יָמִים, וְחֵפֶץ ה' בְּיָדוֹ יִצְלָח. וְאֶפְשָׁר דְּהַיְסוּרִין דִּין, וְהוּא מְקַבְּלָם בְּאַהֲבָה חֶסֶד, וּמִתְמַתְּקִין הַדִּינִין, וְהָיָה שְׂכָרוֹ בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי דִּבְמַזָּלָא תַּלְיָן. וּבְמָקוֹם אַחֵר הֶאֱרַכְתִּי בס"ד.

(צְפִּרֶן שָׁמִיר, סִימָן י, סְעִיף קנ)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְאִם נְקֵבָה תַּלֵּד - "נְקֵבָה" רָאשֵׁי תֵּבוֹת **נַעֲרָה** קְטַנָּה **בּ**וֹגֶרֶת, וְאוֹת **ה**' מְשֻׁנָּשֵׁאת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ "מִדְּקַבִּילַת דְּכַר, נִקְרָא נַעֲרָה בְּהֵ"א" [פְּרוּשׁ: מִשָּׁעָה שֶׁמִּתְחַתֶּנֶת נִקְרֵאת נַעֲרָה בְּאוֹת הֵ"א]. סֵפֶר קַדְמוֹן כְּתִיבַת יָד.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. הַמְנַהֵג לוֹמַר וְדוּי אַחַר תְּפִלַּת י"ח, גַּם כְּשֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל בְּיָחִיד. אֵין הַיָּחִיד רַשַּׁאי לוֹמַר "וַיַּעֲבֹר" וְלֹא י"ג מִדּוֹת דֶּרֶךְ תְּחִנָּה, אֲבָל דֶּרֶךְ קְרִיאָה בְּטַעֲמֵי הַפְּסוּק רַשַּׁאי (סִימָן תקס"ה). יָכוֹל לוֹמַר סְלִיחוֹת, כָּל שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר י"ג מִדּוֹת, וְגַם שֶׁרוֹמֵז "זְכֹר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה", לֵית לָן בָּהּ [אֵין בְּכָךְ בְּעָיָה]. (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן קל"א).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף ח-י)

ב. אֵין לוֹמַר סְלִיחוֹת בָּעַרְבִית כְּלָל, וְהוּא חֵטְא גָּדוֹל. וְהַיּוֹשֵׁב בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁנּוֹהֲגִים כָּךְ, יֵשֵׁב בָּדָד וְיִדֹּם אוֹ יִלְמַד מִזְמוֹרִים (בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן תקפ"א). וְדוּי, יָכוֹל לוֹמַר בְּכֹל עֵת, לְבַד בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת לֹא יֹאמַר וְדוּי עַד שֶׁיַּעֲבֹר חֲצוֹת לַיְלָה.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף יא-יב)

מוּסָר

יִזָּהֵר מִמַּחְשָׁבוֹת רָעוֹת. וְאִם בָּא לוֹ מַחְשָׁבָה רָעָה, יַעֲבִיר יָד יְמִינוֹ עַל מִצְחוֹ ג' פְּעָמִים וְיִשְׁתּוֹק מְעַט, וְיִכָּוֵן בְּשֵׁם קְרַ"ע שְׂטָ"ן.
(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קסב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

טָמֵא הוּא טַמֵּא יְטַמְּאֶנּוּ הַכֹּהֵן - אֶפְשָׁר לְדַקְדֵּק אוֹמְרוֹ "טַמֵּא יְטַמְּאֶנּוּ" בְּמַאי דְּקַיְימָא לָן דְּטָמֵא שֶׁטָּהֲרוֹ הַכֹּהֵן לֹא טָהֵר. וְזֶה שֶׁאָמַר כֵּיוָן שֶׁ"טָמֵא הוּא" מֻכְרָח "טַמֵּא יְטַמְּאֶנּוּ", אַף אִם שָׁגָג וְטָהֲרוֹ הֲרֵי הוּא בְּטוּמְאָתוֹ. אִי נַמִי אֶפְשָׁר דְּאִשְׁתַּנֵּי הַצָּרוּעַ דְּלֹא יָשְׁבוּ טְמֵאִין עִמּוֹ, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "טַמֵּא יְטַמְּאֶנּוּ", לְהוֹסִיף לוֹ טֻמְאָה עַל שְׁאָר טְמֵאִין, וְהַיְנוּ בָּדָד יֵשֵׁב וכו'.
(פְּנֵי דָוִד)

פָּרָשַׁת מְצוֹרָע

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. אִם בְּעוֹדוֹ נוֹפֵל עַל פָּנָיו שָׁמַע קַדִּישׁ אוֹ קְדֻשָּׁה, יָכוֹל לַעֲנוֹת (מַטֶּה יְהוּדָה. ועד"ה יֵשׁ לְפַקְפֵּק).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף יד)

ב. נְפִילַת אַפַּיִם מְיֻשָּׁב, וְאִם הַצִּבּוּר אוֹמְרִים תַּחֲנוּנִים קוֹדֶם נְפִילַת אַפַּיִם, וּבְצִנְעָא נֹהֲג כְּהָאָרִ"י זַ"ל, וְאֵינוֹ יָכוֹל לֵישֵׁב כִּי הַקָּהָל עוֹמְדִים, אוֹמֵר נְפִילַת אַפַּיִם עַל יְדֵי סְמִיכָה כַּנַ"ל.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף טו)

מוּסָר

בְּאוֹמְרוֹ "אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא", קִבַּלְנוּ שֶׁבְּדוֹר יָתוֹם זֶה לֹא יְכַוֵּן לִמְסוֹר נַפְשׁוֹ עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם, שֶׁיֵּשׁ סַכָּנָה בִּנְפִילַת אַפַּיִם לְכַוֵּן כָּךְ, רַק יְכַוֵּן שֶׁהוּא מוֹסֵר עַצְמוֹ בְּסוֹד מִיתָה עַל קִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף פט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֶת הַצִּפֹּר הַחַיָּה וְכוּ' - טַעַם לִשְׁנֵי צִפּוֹרִים, כִּי הָאָדָם יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי מִינֵי דִּבּוּר. אֶחָד אָסוּר, וְאֶחָד מְצֻוֶּה בּוֹ. וְהָאָסוּר דְּהַיְנוּ הַלָּשׁוֹן הָרַע וְרֶגְמָתוֹ, זֶה הַצִּפּוֹר שֶׁעוֹשָׂה מַעֲשֶׂה פָּטִיט הַשְׁחוּטָה עַל כְּלִי חֶרֶס, שֶׁאֵין לוֹ תַּקָּנָה אֶלָּא בִּשְׁבִירָה, לְרָמֹז דְּאִם עַם הָאָרֶץ הוּא, יִהְיֶה לוֹ רוּחַ נִשְׁבָּרָה, וְאִם תַּלְמִיד חָכָם הוּא, יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "עַל מַיִם חַיִּים", תּוֹרָה שֶׁנִּמְשְׁלָה לְמַיִם חַיִּים. וְצָרִיךְ לְצָרֵף בְּדִבּוּר הַתּוֹרָה עֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי וְתוֹלַעַת וְאֵזוֹב, הַמּוֹרֶה עַל הַהַכְנָעָה. מֻפָּרְשִׁים.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. יָכוֹל לוֹמַר נְפִילַת אַפַּיִם בְּיָחִיד וּבְכָל מָקוֹם, וְאָרִיךְ [וְטוֹב] בֵּין לַפְּשָׁט בֵּין לַסּוֹד (בִּרְכֵי יוֹסֵף קל"א).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף טז)

ב. אֵלּוּ הַיָּמִים שֶׁאֵין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם: בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וּבְחַנֻכָּה, וּבְפוּרִים, וְכֹל חֹדֶשׁ נִיסָן, וְלֹא בְּי"ד בְּאִיָּר, וְלֹא בְּל"ג לָעֹמֶר, וְלֹא מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיוָן עַד י"ב יָמִים, וְלֹא בְּט"ו בְּאָב, וְלֹא בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְלֹא בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְלֹא מִמּוֹצָאֵי יוֹם כִּפּוּר עַד סוֹף תִּשְׁרֵי, וְלֹא בְּי"ד וְט"ו שֶׁבְּאַדָּר א' (סִימָן קל"א וְאַחֲרוֹנִים). כָּל יוֹם שֶׁאֵין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם, אֵין נוֹפְלִים גַּם כֵּן בְּמִנְחָה שֶׁלְּפָנָיו, חוּץ מֵעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר (שָׁם).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף טוב-חי)

מוּסָר

לֹא יוֹצִיא דָּבָר מְגֻנֶּה מִפִּיו, וְהַכְּתוּב עִקֵּם כַּמָּה אוֹתִיּוֹת לוֹמַר "אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ טְהוֹרָה" (בְּרֵאשִׁית ז, ח), כִּי הָאָדָם עָלוּל לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְהַתּוֹרָה אַף שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת וּלְכָךְ מֻזְכֶּרֶת טֻמְאָה, כְּוָנָה הַתּוֹרָה לְלַמֵּד לָאָדָם הֶעָלוּל לְקַבֵּל שֶׁיִּשָּׁנֶה דִּבּוּרוֹ כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל.
(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קעט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת - זֶה שֶׁיִּחֵד לוֹ הַבַּיִת לְעַצְמוֹ, כִּי בְּכֹחוֹ וְעוֹצֶם יָדוֹ סָבַר שֶׁהָיָה לוֹ, וְאֵינוֹ מְהַנֶּה לַעֲנִיִּים. וּמָה שֶּׁצִּוָּה לְחַטֵּא אֶת הַבַּיִת בְּצִפּוֹרִים, רָמַז כִּי הָעֹשֶׁר עָשׂה יַעֲשֶׂה לוֹ כְּנָפַיִם כְּצִפּוֹרִים עָפוֹת, וְלָכֵן אָז יָסִיר מִלִּבּוֹ חֶמְדַּת הַמָּמוֹן וְהַכִּילְיוֹת [קַמְצָנוּת]. מְפָרְשִׁים.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. בְּבֵית הָאֵבֶל, אֲפִלּוּ שֶׁאֵין שָׁם אֵבֶל אֶלָּא מִתְפַּלְּלִים לִמְנוּחוֹת נֶפֶשׁ הַמֵּת, אֵין אוֹמְרִים נְפִילַת אַפַּיִם.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן יט, סְעִיף יט)

ב. חָתָן כְּשֶׁבָּא לְבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ שֶׁמִּתְפַּלְּלִין בְּבֵיתוֹ, אֵין נוֹפְלִין עַל פְּנֵיהֶם, שִׁבְעָה לְנוֹשֵׂא בְּתוּלָה, וג' לְאַלְמָן שֶׁנּוֹשֵׂא אַלְמָנָה. חָתָן בְּשַׁחֲרִית יוֹם ח' אֵין נוֹפְלִין עַל פְּנֵיהֶם, דְּ-ז' יָמִים שְׁלֵמִים בָּעֵינַן (מַחֲזִיק בְּרָכָה בק"א סִימָן קל"א).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן יט, סְעִיף כ-כא)

מוּסָר

יִתְרַחֵק מֵהָאוֹנָאָה, וּבִפְרָט מֵאוֹנָאַת דְּבָרִים וְאוֹנָאַת אִשְׁתּוֹ שֶׁדִּמְעָתָהּ מְצוּיָה, וְכֹל הַשְּׁעָרִים נִנְעָלוּ חוּץ מִשַּׁעֲרֵי אוֹנָאָה, וְנִפְרַע עַל יְדֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהוּא פֶּרַעוֹן קָשֶׁה וְחָזָק מְאֹד.
(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קפב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבַּיִת - יֵשׁ לְדַקְדֵּק אוֹמְרוֹ "כְּנֶגַע" בְּכַף הַדִּמְיוֹן. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דֶּרֶךְ רָמֶז וְתוֹכָחוֹת מוּסָר בַּמֶּה שֶׁאָמְרוּ עָשָׂה עֲבֵרָה אַחַת קָנָה לוֹ קָטֵיגּוֹר אֶחָד, אַךְ אֵינוֹ נִרְאָה וְהוּא בְּמָדוֹר הַקִּלְפּוֹת לְמַעְלָה, וְזֶהוּ "כְּנֶגַע", כְּמוֹ אוֹתוֹ נֶגַע, דְּהַיְנוּ הַקָּטֵיגּוֹר שֶׁהוּא לְמַעְלָה וְאֵינִי רוֹאֵהוּ, מִשָּׁם נִמְשָׁךְ נֶגַע בָּעוֹנִי שֶׁאֶרְאֵהוּ לְמַטָּה בַּבַּיִת.
אוֹ יִרְצֶה, כְּנֶגַע שֶׁנִּרְאֶה בְּנִשְׁמָתִי, כִּי כָּל עָווֹן פּוֹגֵם בַּנְּשָׁמָה, נִרְאֶה לִי לְמַטָּה בְּחוּשׁ בַּבַּיִת.

וְקָרוֹב לְזֶה שָׁמַעְתִּי בְּאוֹמְרִים דְּמוֹצִיא שֵׁם רַע פּוֹגֵם בִּבְרִית הַלָּשׁוֹן, וּכְשֶׁהָאָדָם פּוֹגֵם בִּבְרִית הַלָּשׁוֹן וַדַּאי פּוֹגֵם בִּבְרִית הַמָּעוֹר, וְהֵן בְּעָווֹן נִבְרָאִים עַל יָדוֹ בָּנִים מַשְׁחִיתִים נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם, וְעַתָּה נִרְאֶה בְּפֹעַל בַּבַּיִת, "כְּנֶגַע" כְּאוֹתוֹ הַנֶּגַע נִסְתָּר "נִרְאֶה לִי" בְּפֹעַל בַּבַּיִת.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. יוֹם מִילָה, אֵין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אֲפִלּוּ שֶׁאֵין הַמִּילָה נַעֲשֵׂית אֶלָּא בַּבַּיִת, אִם יֵשׁ אָבִי הַבֵּן אוֹ סַנְדָּק בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, סַגִּי. וְאַף אִם אֵין אָבִי הַבֵּן בָּעִיר אוֹ שֶׁמֵּת, קְרוֹבָיו הוֹלְכִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמִתְפַּלְּלִים כַּמִּנְהָג וְאֵין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם (ת"ח ח"ג סִימָן ד').
אַף אִם נוֹלַד מָהוּל, כֵּיוָן דְּמַטִּיפִים דָּם בְּרִית מִמֶּנּוּ, אֵין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם (הַלֶּקֶ"ט ח"ב סִימָן קס"ח).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף כב-כג)

ב. מִילָה בְּתַעֲנִית צִבּוּר, אֵין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם, אֲבָל אוֹמְרִים סְלִיחוֹת וְגַם וִדּוּי, וְאֵין אוֹמְרִים וְהוּא רַחוּם, וְאֵין בַּעַל הַבְּרִית אוֹמֵר הַתַּחֲנוּנִים, אֲבָל פָּרָשַׁת וַיְחַל חַיָּב לִשְׁמֹעַ (בֵּית דָּוִד סִימָן שמ"ז). בְּמִנְחָה אִם מִתְפַּלְּלִים אֵצֶל הַתִּינוֹק, אֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּנִים (אַחֲרוֹנִים).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף כד-כה)

מוּסָר

אִם הוּא יוֹם קְרִיאַת הַתּוֹרָה, לֹא יְדַבֵּר בְּעוֹד שֶׁמּוֹצִיאִין סֵפֶר תּוֹרָה, כִּי שָׁעָה זוֹ הוּא שְׁעַת רַחֲמִים, וְיֵשׁ סוֹד גָּדוֹל. וְיִשְׂמַח עַל רְאִיַּת סֵפֶר תּוֹרָה וְיִכָּבְדֵנוּ וְינַשְּׁקֵנוּ. וְאִם יַעֲשֶׂה אֵיזֶה מִצְוָה מִמִּצְוַת סֵפֶר תּוֹרָה יִשְׂמַח בָּהּ, וּמִנְהָג הָעִיר שֶׁמִּי שֶׁנִּכְנְסָה אִשְׁתּוֹ בְּחֹדֶשׁ הַט' לְעִבּוּרָהּ, נִזְהָר לַעֲשׂוֹת הַחוֹדֶשׁ הַהוּא מִצְוַת פְּתִיחַת הַהֵיכָל. וְהוּא מִנְהָג יָפֶה וְיֵשׁ לוֹ סֵמֶךְ עַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶת. וְאִם יַעֲלֶה לְסֵפֶר תּוֹרָה, יְכַוֵּן לְתַקֵּן מַה שֶּׁפָּגַם בִּכְבוֹד הַתּוֹרָה, וְאִם יִשְׂמַח בִּקְרִיאָתוֹ, יֶשְׁפַּע עָלָיו שֶׁפַע קְדֻשָּׁה מִקְּדֻשַּׁת הַסֵּפֶר תּוֹרָה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף צ)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ - וְאִם תֹּאמַר אַמַּאי לֹא כְּתִיב בָּהֶם כִּבּוּס בְּגָדִים? וְיֵשׁ לוֹמַר דְּמִסְתָּמָא לֹא נִטְמְאוּ בְּגָדִים כִּדְאָמְרִינַן פֶּרֶק נַעֲרָה הִיא בִּבְגָדָהּ וְכוּ' יוֹצִיא. מְפָרְשִׁים. וְעַיֵּן בְּתִקּוּנֵי זֹהַר הַקָּדוֹשׁ וּבָאַחֲרוֹנִים.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. "וְהוּא רַחוּם", יֵשׁ לְאוֹמְרוֹ בְּקֶרוּב רַגְלַיִם, כִּי הוּא כְּנֶגֶד י"ח בְּרָכוֹת. וְיָבִין מַה שֶּׁמּוֹצִיא מִפִּיו, וְיִהְיוּ דְּבָרָיו רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים בְּהַכְנָעָה.
(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ב, סְעִיף לב)

ב. "וְהוּא רַחוּם", צָרִיךְ לְאוֹמְרוֹ בְּכַוָּנָה וּמְעֻמָּד, אֲבָל לוֹמַר בְּקוֹל רָם אֵינוֹ עִכּוּב, וְנֶהֱרָא נֶהֱרָא וּפַשְׁטֵיהּ.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן יט, סְעִיף כו)

מוּסָר

בַּעֲלוֹתוֹ לְסֵפֶר תּוֹרָה, יְבָרֵךְ בִּרְכוֹת הַתּוֹרָה הַתְּבוֹת כְּתִקְנָן, וּבְקוֹל רָם, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ הַקָּהָל "אָמֵן". וְאַל יַקְפִּיד עַל מְקוֹם הַעֲלָיָה שֶׁקָּרְאוּהוּ שֶׁאֵינוֹ לְפִי מַה שֶּׁסּוֹבֵר שֶׁהוּא כְּבוֹדוֹ, כִּי כָּל זֶה עֲצוֹת הַיֵּצֶר הָרָע לְהַחְטִיאוֹ וּלְטוֹרְדוֹ מֵעֲבוֹדַת ה'. וְהָרַב יוֹסֵף הָאֲזוֹבִי בְּקַעֲרַת כֶּסֶף דִּבֵּר כַּהֶגֶן לִבְנוֹ יְחִידוֹ בְּשִׁירָתוֹ הַמְלֻאָה לְהּ אמי"ר. אַחַר כָּךְ יִגְמֹר תְּפִלָּתוֹ כַּהֶגֶן, וְיִכָּוֵן לְהוֹרִיד שֶׁפַע מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, כִּי כָּל סֵדֶר הַתְּפִלָּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, וְהַכֹּל לְצֹרֶךְ גָּדוֹל עָצוּם וְרַב וְרָם, וּמַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף צא-צב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

תִּהְיֶה בְּנִדָּתָהּ - גִּימַטְרִיָּא "וְעַד שֶׁתָּבוֹא בַּמַּיִם", וּבַגְּמָרָא דָּרִישׁ לָהּ מִקְרָא. מְפָרְשִׁים.
(חוֹמַת אֶנָךְ)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. "יַעַנְךָ ה' בְּיוֹם צָרָה" וגו', אָנָן בְּדִידָן בְּכֹל יוֹם שֶׁאֵין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם, אֵין אוֹמְרִים "יַעַנְךָ" (שִׁיּוּרֵי פְּרִי חָדָשׁ סִימָן קל"א). וּכְשֶׁאוֹמֵר "יַעַנְךָ", יֹאמַר בְּכַוָּנָה וְהַכְנָעָה.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כ, סְעִיף ב)

ב. אִם בָּא לְבֵית הַכְּנֶסֶת כְּשֶׁאוֹמְרִים הַצִּבּוּר סֵדֶר קְדֻשָּׁה, יֹאמַר עִמָּהֶם אַף קֹדֶם תְּפִלָּתוֹ. וְהוּא הַדִּין דְּיָכוֹל לְאוֹמְרָהּ קֹדֶם שֶׁיֹּאמַר הַב' פְּסוּקִים וּבָא לְצִיּוֹן, וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁיּוּכַל לוֹמַר אַשְׁרֵי וְלַמְנַצֵּחַ אַחַר כָּךְ, כְּדֵי לְאוֹמְרָהּ עִם הַצִּבּוּר (מָגֵן אַבְרָהָם). יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין לוֹמַר בְּקוֹל רָם מִלּוֹת הַתַּרְגּוּם אֲשֶׁר בַּקְּדֻשָּׁה דְּסִידְרָא, וְאֵיכָא מַאן דְּלָא חָשׁ, וְכָתַב הָרַב מהרח"ו זַ"ל שֶׁרַבֵּנוּ הָאָר"י נָהַג לְאוֹמְרָהּ בְּקוֹל רָם וְלֹא הִקְפִּיד בָּזֶה.

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כ, סְעִיף ג-ד)

מוּסָר

"אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ", צָרִיךְ לְדַקְדֵּק וּלְכַוֵּן בּוֹ הַרְבֵּה, כִּי מַה שֶּׁאָמְרוּ בְּפֶרֶק קַמָּא דִּבְרָכוֹת (דַּף ד' ע"ב): כָּל הָאוֹמֵר "תְּהִלָּה לְדָוִד" ג' פְּעָמִים, מֻבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא, אִם קוֹרֵא אוֹתוֹ בְּכַוָּנָה וְיִרְאָה וְאַהֲבָה, וְכֵלֵי הַאי וְאוּלַי.

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כ, סְעִיף א)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה - בַּמְּסוֹרָה: וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה, וּלְאִישׁ בִּשֶּׁת בֶּן שָׁאוּל, וּלְאִישׁ שְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אֶת גְּוִיּוֹתֶיהָנָה. כֵּן הוּא בַּמְּסוֹרָה. וְאֶפְשָׁר דְּהַמְשַׁמֵּשׁ עִם טְמֵאָה, בָּנָיו מֵתִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ מהר"א מִגַּרְמִיזָא זַ"ל דְּזֶה סְמִיכוּת וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה - אַחֲרֵי מוֹת. וְזֶה שֶׁאָמַר "וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה", זֶה גּוֹרֵם "וּלְאִישׁ בִּשֶּׁת בֶּן שָׁאוּל", רָמַז לְאִישׁ הַזֶּה בִּשֶּׁת כִּי בֶּן שָׁאוּל, שֶׁבְּנוֹ יָמוּת וְיִקָּבֵר וְזֶהוּ "בֶּן שָׁאוּל" פֵּרוּשׁוֹ קֶבֶר, קֵרֵי בֵּהּ שְׁאוֹל. וְעָוֹונוֹ וְעָוֹון שֶׁגָּרַם שֶׁמֵּת בְּנוֹ שְׁנֵי הָעֲוונוֹת עָלָיו וְעַל הַטְּמֵאָה, "שְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אֶת גְּוִיּוֹתֶיהָנה", עֲוונוֹתָם עַל עַצְמוֹתָם. ודו"ק.

(נַחַל קְדוּמִים)

פָּרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. יֹאמַר [בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית] "קַוֵּה וְכוּ' אֵין כֵּאלֹהֵינוּ" וְכוּ'. וְשָׁמַעְתִּי כְּפִי הַפְּשָׁט "אֵין כֵּאלֹהֵינוּ", כְּנֶגֶד בָּבֶל, דִּנְבוּכַדְנֶצַּר גָּזַר שֶׁיִּשְׁתַּחֲווּ לַצֶּלֶם. "אֵין כַּאדוֹנֵינוּ", נֶגֶד מַדַּי, דְּאָחַשְׁוֵרוֹשׁ מָכָרָנוּ לְהָמָן לַעֲבָדִים. "אֵין כְּמַלְכֵּנוּ", כְּנֶגֶד יָוָן, דְּאָלַנְסַנְדְּרוֹס מָלַךְ בְּכֹל הָעוֹלָם. "אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ", נֶגֶד עֵשָׂיו (וְדוֹק כִּי קְצָרָתִי).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כ, סְעִיף ז)

ב. יֹאמַר אַחַר כָּל תְּפִלָּה - "עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ" מִעֹמֶד, כִּי "עָלֵינוּ" בְּגִימַטְרִיָּא "וּמְעֹמָד". וְיֹאמַר תֵּיבָה בְּתֵיבָה. לֹא יֹאמַר "אֲבָל אֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים", רַק יַפְסִיק אַחַר תֵּיבוֹת "לֹא יוֹשִׁיעַ", וְיֹאמַר "וַאֲנַחְנוּ מִשְׁתַּחֲוִים" וכו'. יֹאמַר "וּמוֹשֵׁב יְקָרוֹ" וְלֹא יְשַׁנֶּה, וְהוּא שֶׁבַח נוֹרָא מְאֹד מָלֵא רָזִין עִילָּאִין. וְעִקָּרוֹ תִּקְּנוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, וְשׁוּב תִּקֵּן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לְאָמְרוֹ אַחַר תְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ הַאי גָּאוֹן בִּתְשׁוּבָה כְּתָב יָד, וְרַבֵּנוּ הָאֲרִ"י זַצַ"ל גִּלָּה סוֹדוֹ

שֶׁהוּא לְהַמְשִׁיךְ אוֹרוֹת הַמַּקִּיפִים (עַיֵּן סִדּוּר הָאֲרִיזַ"ל). אַחַר כָּךְ בְּכֹל תְּפִלָּה יֹאמַר "עַל כֵּן נְקַוֶּה לָךְ". וְיָכוֹן "מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עוּזֶּךָ" סוֹפֵי תֵּיבוֹת "כהת" שֵׁם קָדוֹשׁ.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף לה-לו)

מוּסָר

כְּתַב הָרַב "אוֹר צַדִּיקִים": אֵין לַחֲלוֹץ הַתְּפִלִּין עַד שֶׁיִּלְמַד בָּהֶן תְּחִלָּה אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט, כִּי לֹא יִזְכֶּה הָאָדָם לְקִנְיוֹת ג' חֶלְקֵי הַנְּשָׁמָה נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה, אֶלָּא אִם כֵּן יִלְמַד בַּתְּפִלִּין, כמ"ש בר"ח שַׁעַר הַקְּדֻשָּׁה, וּבְיוֹתֵר אִם לוֹמֵד בַּתְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם.
(מַחֲזִיק בְּרָכָה סוֹף סִימָן כ"ה)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן וגו' - דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת אָמְרוּ כִּי שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מוֹעִילִים לַתְּשׁוּבָה וּלְבַטֵּל גְּזֵירָה וּלְקָרֵב הַגְּאֻלָּה, וְהֵם: קוֹל, צוֹם, מָמוֹן, שֶׁמִּסְפָּרָם שָׁוֶה, וּשְׁלָשְׁתָּן גִּימַטְרִיָּא "זֹאת". וְזֶהוּ "**בְּזֹאת** אֲנִי בוֹטֵחַ". זֶהוּ תֹּרֶף דִּבְרֵיהֶם. וְזֶה יֵשׁ לִרְמֹז: "וְאַף גַּם זֹא"ת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים", דְּהַנֵּי תְּלַת מִילֵּי מוֹעִילִים לְקָרֵב הַגְּאֻלָּה. וְאֶפְשָׁר זֶה רֶמֶז "וַעֲצַת יְהוָה הִיא תָקוּם", "עֲצַ"ת" רָאשֵׁי תֵּבוֹת **עִנּוּי צְדָקָה תּוֹרָה**, שֶׁהֵם הַשְּׁלֹשָׁה הָאֲמוּרִים. וְדוֹק וְהַאֲרֵךְ.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. מִנְהָג טוֹב לוֹמַר אַחַר כָּל תְּפִלָּה - "לְדָוִד ה' אוֹרִי וְיִשְׁעִי" (תְּהִלִּים כ"ז), וּבִפְרָט מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל עַד הוֹשַׁעְנָא רַבָּא.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף לז)

ב. נָהֲגוּ אֲנָשֵׁי פְּרוֹבִינְצָא לוֹמַר בְּכֹל יוֹם בְּסוֹף תְּפִלָּתָם ג' פְּסוּקִים אֵלּוּ: "אַל תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם וּמִשֹּׁאַת רְשָׁעִים כִּי תָבֹא", "עֲצוּ עֵצָה וְתֻפָּר דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ אֵל", "וְעַד זִקְנָה אֲנִי הוּא וְעַד שֵׂיבָה אֲנִי אֶסְבֹּל אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל וַאֲמַלֵּט". וְכָךְ הָיָה נוֹהֵג הָרַב הֶחָסִיד מוהר"ר יְהוּדָה בֶּן שֹׁשָׁן כמ"ש הָרַב מְנוֹת הַלֵּוִי (דַּף קכ"א). והרמ"ז כָּךְ הָיָה מְנַהֲגוֹ וּמוֹסִיף בּוֹ נוֹסַח זֶה: רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, זַכֵּנוּ לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ וּבְמִצְווֹת וּגְמִילוּת חֲסָדִים וּלְהַשְׁכִּים בָּהֶם וּלְהַעֲרִיב, וְזַכֵּנוּ לִרְאוֹת בְּבִנְיַן בֵּית מִקְדָּשֵׁינוּ הֶחָרֵב. אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ וכו' עַד תְּמִידִין כְּהִלְכָתָן.
(צַפְרִיר שָׁמִיר, סִימָן ב, סְעִיף ל"ה)

מוּסָר

לֹא יֵצֵא אָדָם מִבֵּית הַכְּנֶסֶת עַד שֶׁיְּסַיְּמוּ כֹּל הַתְּפִלָּה וכו'. סֵפֶר חֲסִידִים סִימָן תשע"ט. פֵּרוּשׁ עַד סוֹף קְדִישׁ בַּתְּרָא בְּחוֹל וּבְשַׁבָּת, וּכְבָר בְּסִימָן דִּבְסָמוּךְ הֵבִיא דְּנָעֲנְשָׁה זְקֵנָה עַל שֶׁלֹּא הָיְתָה מַמְתֶּנֶת עַד שֶׁהֵיּוּ יוֹצְאִים מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, וְשָׁמַעְתִּי בִּימֵי נְעוּרַי לֶהָרַב הַמַּבְהָק הֶחָסִיד וְעָנָו כמהר"ר משֶׁה מִזְרָחִי זַ"ל שֶׁהָיָה מַקְפִּיד וְגוֹעֵר עַל זֶה. (בְּרִית עוֹלָם עַל סֵפֶר חֲסִידִים שָׁם)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם (טז. ד) - הַכָּתוּב הִרְגִּישׁ מַדּוּעַ לֹא יִלְבַּשׁ בִּגְדֵי זָהָב, וְעוֹד שֶׁנִּשְׁמַע קוֹלוֹ וְלֹא יָמוּת [ר"ל לָמָּה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינוֹ לוֹבֵשׁ בִּגְדֵי זָהָב שֶׁהֵם בַּעֲלֵי פַּעֲמוֹנִים, הֲרֵי נֶאֱמַר עַל לְבִישַׁת בִּגְדֵי זָהָב, בְּפָרְשַׁת תְּצַוֶּה (כח, לה) "וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי יְהוָה וּבְצֵאתוֹ וְלֹא יָמוּת", וְאֵיךְ יִנָּצֵל מִזֶּה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים]? לָזֶה אָמַר "בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם", כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ זַ"ל אֵין קָטֵיגוֹר נַעֲשָׂה סָנֵיגוֹר, וְזֶה שֶׁאָמַר: אֵלּוּ "בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם", אֲבָל הָאֲחֵרִים בִּגְדֵי קָטֵגוֹר. אִי נָמִי, אֵלּוּ בִּגְדֵי עֲנָוָה בִּגְדֵי קֹדֶשׁ, לֹא בִּגְדֵי הִתְפָּאֲרוּת. אִי נָמִי, לְפִי שֶׁהַקָּבָ"ה חָס עַל מָמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַדִּין הוּא [בִּבְגָדֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים] שֶׁטְּעוּנִים גְּנִיזָה, וְיִצְטָרְכוּ לְמָמוֹן מֻפְלָג בְּכֹל שָׁנָה, זֶהוּ [שֶׁאָמַר] "בִּגְדֵי קֹדֶשׁ" שֶׁצָּרִיךְ לְהַנִּיחָם בַּקֹּדֶשׁ [בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ]. הָרַב הַגָּדוֹל מהר"ר וִידַאל צָרְפָתִי זַ"ל בִּכְתִיבַת יָד.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. אַחַר תְּפִלָּה, יִשְׁתַּדֵּל לִלְמוֹד סֵדֶר הַיּוֹם בְּסֵדֶר חֹק לְיִשְׂרָאֵל, כִּי הוּא סֵדֶר נָאֶה דֶּרֶךְ קְצָרָה וּכְשֵׁרָה, וְזוֹכֶה בִּמְעַט זְמַן לִקְרוֹת תַּנַ"ךְ, וְלִשְׁנוֹת מִשְׁנָה, וּגְמָרָא, וְזֹהַר, וְהָאִישׁ הַיָּרֵא, ח"ק נָתָן וְלֹא יַעֲבֹר [הֱיוּ שֶׁלֹּא יַחְסִיר מִלִּקְרֹא 'חֹק לְיִשְׂרָאֵל'], כִּי הוּא תּוֹעֶלֶת עָצוּם לְנַפְשׁוֹ קְרִיַ"ה נֶאֱמָנָה הַזֹּאת נֶעֱמִי [ר"ל קְרִיאָה בְּרוּרָה וּבִנְעִימָה]. וְגַם יִלְמוֹד תַּנַ"ךְ בְּתַרְגּוּם, כמ"ש הָאֲרִ"י זַצַ"ל, וְשָׁם יִמְצָא הַכֹּל מוּכָן. אָמְנָם יֵשׁ בּוֹ טָעֻיּוֹת הַרְבֵּה, וְצָרִיךְ לְהָבִין וּלְהַרְגִּישׁ הַטָּעוּת. וּבִנְבִיאִים וּכְתוּבִים יִלְמוֹד פַּעַם אַחַת מִקְרָא וּפַעַם תַּרְגּוּם.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף צג)

ב. יַשְׁלִים בְּכֹל יוֹם צ' אֲמִנִים, ד' קְדוּשׁוֹת, י' קְדִישִׁים, ק' בְּרָכוֹת, רָאשֵׁי תֵּבוֹת "צַדִּיק", וְהוּא אֶחָד מִתִּיקּוּנֵי צַדִּי"ק יְסוֹ"ד עוֹלָם.

(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט, סְעִיף קלג)

מוּסָר

רַבֵּנוּ הָאָר"י זַצַ"ל א'ב הוּא רָאָה וְהִתְקִין לִלְמוֹד תַּנַ"ךְ פְּסוּקִים בַּתַּרְגּוּם, מִשְׁנָה, גְּמָרָא, זֹהַר, כְּנֶגֶד עוֹלָמוֹת אבי"ע [אֲצִילוּת בְּרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָה], וּשְׁאַר כַּוָּנוֹת. וּכְבָר סִדְּרוּ סֵפֶר "חֹק לְיִשְׂרָאֵל" מְסֻדָּר וּמְתֻקָּן בְּכֹל פָּרָשָׁה וּפָרָשָׁה, וַאֲנִי בְּעָנְיִי הוֹסַפְתִּי בְּכָל יוֹם שֶׁיִּלְמְדוּ קְצָת מוּסָר וּקְצָת דִּינִים מֵהַרַמְבַּ"ם וכו'. וּמִכָּאן תּוֹכָחָה לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁאֵינָם רוֹצִים לִלְמוֹד כִּי אִם גְּמָרָא וּפוֹסְקִים, וּמְבַזִּים בְּלִבָּם לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁלּוֹמְדִים תַּנַ"ךְ וּמִשְׁנָיוֹת וְסִפְרֵי מוּסָר, וְהֵן בְּעָוֹנוֹ לֹא יָבִינוּ כִּי הָאַף אָמְנָם דְּלִימּוּד הַגְּמָרָא יָקָר מִכֹּל, וְאֵין לוֹ לְהָקֵבָ"ה אֶלָּא ד' אַמּוֹת שֶׁל הֲלָכָה וכו', מִכֹּל מָקוֹם כֹּל זֶה הַיְנוּ לְלוֹמַד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ בַּעֲנָוָה, וְנִזְהַר בְּדִקְדּוּקֵי מִצְוֹות כְּמוֹ הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהָיוּ קְדוֹשִׁים מֵאֹד...

(דְּבַשׁ לְפִי מַעֲרֶכֶת ת' אוֹת מ"א)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ (טז. ל) - אֶפְשָׁר בְּמָה שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם שֶׁהַתְּשׁוּבָה הִיא שֶׁיִּתְחָרֵט וְיָעִיד עָלָיו ה' שֶׁלֹּא יָשׁוּב לַחֲטֹא, וְזֶה שֶׁאָמַר "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם", וְהָיָה לוֹ לוֹמַר "כִּי הַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם", אֲבָל רָמוּז שֶׁקֹּדֶם יֵשׁ דָּבָר, וְזֶה הַדָּבָר "בַּיּוֹם הַזֶּה" בְּצֵרוּף יוֹם הַזֶּה "יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם", דְּהַיְנוּ תְּשׁוּבָה בַּיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם, בִּתְנַאי "לִפְנֵי ה'", שֶׁתִּתְקַבְּלוּ לִפְנֵי ה', כִּי "תִּטְהָרוּ" וְלֹא תֶּחֱטָאוּ.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. קֹדֶם הֶסְרַת הַתְּפִלִּין, יֹאמַר פָּרָשַׁת "וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו" וכו' עָלֶי"ךָ כִּ"י אֲנִ"י יְהוָ"ה רֹפְאֶךָ", וְיכַוֵּין בְּד' יודי"ן דְּע"ב. וְיָסִיר תְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ מֵעִמָּד וְיִצְנִיעֶנָּה בַּכִּיס, וְיָסִיר הַתְּפִלִּין שֶׁל יָד מִיָּשֵׁב וְיַצְנִיעֵם בַּכִּיס (שַׁעַר רווה"ק מֵהָאָר"י זַ"ל).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סוֹף הַסֵּפֶר, סְעִיף יב)

ב. יִתְפַּלֵּל כְּמוֹ שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל רַבִּי עֲקִיבָא בְּכֹל יוֹם: "יְהִי רָצוֹן שֶׁלֹּא אֶכְעוֹס וְלֹא אַכְעִיסֶךָ" (חֲרֵדִים בְּשֵׁם פִּרְקֵי ר"ע).

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ג, סְעִיף לו)

מוּסָר

כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צָרָה אוֹ חֹלִי, יְסַדֵּר תְּפִלָּה לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי ה' בְּכַוָּנָה. וְאִם אֵינוֹ בָּקִי כָּל כָּךְ בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, יִתְפַּלֵּל בַּלָּשׁוֹן שֶׁהוּא בָּקִי בּוֹ. וְכֵן כָּל יוֹם יִתְפַּלֵּל עַל הַהִתְמַדַת הַבְּרִיאוּת לַעֲבוֹדָתוֹ, וְשֶׁיִּנָּצֵל מִיֵּצֶר הָרַע וּמִכָּל חֵטְא, וְשֶׁלֹּא יִמְצֵא פְּסוּל בְּזַרְעוֹ, וְשֶׁיּוּכַל לְהַדְרִיךְ בָּנָיו לַעֲבוֹדַת ה', וְלַעֲסֹק בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן יב, סְעִיף רז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ (טז. ל) - תֵּבֵת "תִּטְהָרוּ" לִכְאוֹרָה יֶתֶר. אָמְנָם ה' לוֹ צִוָּה כִּי הִנֵּה מַה טּוֹב לְעַנּוֹת נֶפֶשׁ בַּיּוֹם הַקָּדוֹשׁ, וּבְרִית כְּרוּתָה מִבַּעַל הָרַחֲמִים כִּי בַּיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר, אָמְנָם, תִּטְהָרוּ, לְסוּר מִמּוֹקְשֵׁי סִבַּת הַחֲטָאִים אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם, שֶׁאִם לְאוֹ לֹא עֲשִׂיתֶם כְּלוּם, וְיוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינוֹ מְכַפֵּר אֶלָּא לַשָּׁבִים, כְּרַבָּנָן, וְהַתְּשׁוּבָה עִקָּרִית הִיא לְהַכְרִית שֹׁרֶשׁ פּוֹרֶה רוֹשׁ וְלַעֲנָה, כַּדָּבָר הָאָמוּר.

(דְּבָרִים אֲחַדִּים דְּרוּשׁ כג)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. בְּבוֹאוֹ לַבַּיִת לִטְעֹם מִדֵּי צַפְרָא, יְזָהֵר בְּבִרְכַּת הָאֹכֶל וְהַמַּשְׁקֶה, וְשֶׁיִּהְיֶה בּוֹ שִׁעוּר בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף צד)

ב. יְזָהֵר לִקְבּוֹעַ עִתִּים לַתּוֹרָה בַּיּוֹם עַל כָּל פָּנִים.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קיז)

מוּסָר

וְתֵימַהּ הוּא עַל בְּנֵי אָדָם אֲשֶׁר שִׂבְתָּם וְקִימָתָם וְכָל מַעֲיָנֵיהֶם בְּסֵדֶר אֲכִילָתָם, עִם בְּנֵי בֵּיתָם נוֹעֲצוּ יַחְדָּו מַה נֹּאכַל הַיּוֹם וּמָה נֹּאכַל מָחָר, וְעוֹשִׂים שַׁקְלָא וְטַרְיָא וּמַסְקָנָא. וְהֲלֹא הָאֲכִילָה הִיא מַהַג' דְּבָרִים אֲשֶׁר בְּנֵי אָדָם דּוֹמִין לַבְּהֵמָה, הַטּוֹב הוּא לְשֵׂאת וְלָתֵת וּלְאַבֵּד הַזְּמַן בְּמַה שֶׁדּוֹמִים לַבְּהֵמָה, וּבְמַה שֶׁדּוֹמִין לְמַלְאָכִים הִיא הַדַּעַת לֹא יַעֲלֶה עַל לֵב לְיַשֵּׁר דַּעֲתָם וּמִדָּתָם וּמְסִלּוֹת לִבָּם וְלָשֵׂאת וְלָתֵת בְּסֵדֶר עֲבוֹדַת ה', וְלֹא בָּא בְּפִיהֶם, אָמַרְתִּי שֶׁגַּם זֶה הֶבֶל וְחֹלִי רַע.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ג, סְעִיף מה)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְשָׁפַךְ אֶת דָּמוֹ וְכִסָּהוּ - תַּנְיָא בְּחֵלִין (דַּף פ"ז) בְּמַה שֶׁשָּׁפַךְ בּוֹ יְכַסֶּה, שֶׁלֹּא יְכַסֶּנּוּ בְּרֶגֶל שֶׁלֹּא יִהְיוּ מִצְווֹת בְּזוּיוֹת עָלָיו. עַיֵּן שָׁם. וְאָמְרוּ בְּתַנְחוּמָא פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ: אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אָמַר הַקָּבָ"ה לְיִשְׂרָאֵל בֵּיוָן מְכַבְּדִין אֶת הַמִּצְווֹת שֶׁהֵן שְׁלוּחַי, וּשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, אִם כִּבַּדְתָּ אוֹתָם כְּאִלּוּ לִי כִּבַּדְתָּנִי. וְאִם בִּזִּיתָ אוֹתָם כְּאִלּוּ לִכְבוֹדִי בִּזִּיתָ. עַיֵּן שָׁם. וְהָאִישׁ הַיִּרֵא חֲרָדָה יִלְבַּשׁ בְּעֵת שֶׁמְּקַיֵּם מִצְוָה אוֹ מִתְפַּלֵּל אוֹ לוֹמֵד בַּתּוֹרָה יִהְיֶה בְּכָבוֹד גָּדוֹל כְּדָת מַה לַּעֲשׂוֹת.

(חוֹמַת אֵנָךְ)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. יְזַהֵר לִקְרֹא מִקְרָא כָּל כ"ד תַּנ"ךְ חוּזֵר חָלִילָה, וְהָרִאשׁוֹנִים הָיוּ קוֹרִין לכ"ד "מְקַדֵּשׁ יְהֹ", וְעַדַיִן בְּעֲרֵי הַמַּעֲרָב קוֹרִין לוֹ "מקשייה", וְשָׁאַלְתִּי מֵאי קַשְׁיָא לְהוּ, וְאֵין פּוֹתֵר, וְאָמַרְתִּי לָהֶם שֶׁרְצוֹנָם לוֹמַר "מְקַדֵּשׁ יְהֹ", וּבְפִי הֶהָמוֹן נִשְׁאַר "מקשייה".

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קיח)

ב. כְּבָר נוֹדַע סְגוּלַת סֵפֶר תְּהִלִּים נוֹרָא מְאֹד. יְזַהֵר לִקְרוֹת מִמֶּנּוּ שִׁעוּר בְּכָל יוֹם אוֹ לְפָחוֹת בְּכָל שָׁבוּעַ, בְּאֹפֶן כִּי מִשְׁנָה, זֹהַר, תְּהִלִּים, כ"ד, לֹא יְסוּרוּ מִמֶּנּוּ, וְחוֹזֵר אֲלֵיהֶם כְּפִי כֹּחוֹ, וְסִימָנְךָ זְכוּתָ"ם יָגֵן, רָאשֵׁי תֵּבוֹת זֹהַר, **כ**"ד, **וּתְהִלִּים, מִשְׁנָיוֹת**, כִּי הַלִּמּוּד בָּהֶם יָגֵן בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא בְּלִי סָפֵק.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קיט)

מוּסָר

כְּשֶׁיֵּלֵךְ לַעֲסָקָיו, יְזַהֵר מְאֹד מְאֹד בְּכַמָּה לָאוִין שֶׁהוּא מְזֻמָּן לְקַיֵּם אַזְהָרָתוֹ יִתְבָּרַךְ, אוֹ לַעֲבוֹר חַס וְשָׁלוֹם, וּמֵהֶם: גֵּזֶל, גְּנֵבָה, אוֹנָאָה, שֶׁקֶר, מִרְמָה, עָוֶל בְּמִדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמְּשׂוּרָה, גּוֹנֵב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת, אָבֵק רִבִּית, לֹא תִגּוֹשׁ, עֹשֶׁק שְׂכַר שָׂכִיר, שְׁבוּעַת שֶׁקֶר, מַחֲלִיף בְּדִבּוּרוֹ, אֵינָהוּ וְאַבִיזָרְיֵיהוּ וְדִכְוָתַיְיהוּ, אַשְׁרָיו אִם יִנָּצֵל מִכֻּלָּם. וְיִכָּוֵן שֶׁהוֹלֵךְ לְמַשָּׂא וּמַתָּן לְכַלְכֵּל בֵּיתוֹ בְּכָבוֹד, וְשֶׁלֹּא יִמּוֹט, וּבְדַעְתּוֹ לְיַזְהֵר בְּכֹל מָה שֶׁהַזְהִירָה תּוֹרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא וְדִבְרֵי סוֹפְרִים, וְיִהְיוּ כָּל מַעֲשָׂיו לְשֵׁם שָׁמַיִם.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף צז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם - בְּהַקְדִּים מַה שֶּׁאָמְרוּ ז"ל דְּאִם יַעֲשֶׂה מִצְוָה בְּכֹל יוֹם, אוֹתוֹ יוֹם נִתְקַן, וְאִם לָאו, נִדְחֶה אוֹתוֹ יוֹם, וְאֵין אוֹתוֹ יוֹם נִמְנֶה מֵחַיֵּי הָאָדָם, וְלֹא יֵדַח מִמֶּנּוּ, אֲבָל בְּקַיְּמוֹ הַמִּצְוֹות יוֹם יוֹם נִתְקָנִים, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי", הֲלֹא תֵּדְעוּ "אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם", נֶחְשָׁבִים חַיִּים, שֶׁנִּתְקָנִים הַיָּמִים וּבָאִים בְּמִסְפַּר חַיָּיו. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה "רְשָׁעִים בְּחַיֵּיהֶם נִקְרָאִים מֵתִים", שֶׁהַיָּמִים נָדְדוּ הָלְכוּ וְאֵין אֵלּוּ חַיִּים, וְלָכֵן קְרוּיִים מֵתִים. (אַהֲבַת דָּוִד דְּרוּשׁ ו)

פָּרַשַׁת קְדוֹשִׁים

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. הַנְהָגוֹת הָרֹא"שׁ אֲשֶׁר צִוָּה לְבָנָיו, יִהְיוּ לְטוֹטָפוֹת בֵּין עֵינָיו, וְיִקָּרֵאם פַּעַם אֶחָד בְּשָׁבוּעַ. (מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קכ)

ב. סֵדֶר הַמִּצְוֹות קָצָר שֶׁסִּדֵּר הַגָּאוֹן הרש"ך [הָרַב שְׁלֹמֹה כֹּהֵן], סֵדֶר קָצָר נָאֶה וְיָאֶה, לֹא יַעֲבֹר מִלְּקְרוֹת וְלִשְׁנוֹת בּוֹ, וְאַשְׁרָיו הַקּוֹרֵא אוֹתוֹ בְּכָל שָׁבוּעַ. (מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קכא)

מוּסָר

יִבְטַח בַּה' בְּמַשָּׂאוֹ וּבְמַתָּנוֹ וּבְכֹל דָּבָר, וְזָכַרְתָּ כִּי הוּא הַנּוֹתֵן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִל, וְלֹא יִסְבֹּר שֶׁהַצָּלָחָתוֹ מִכֹּחַ דַּעְתּוֹ וַחֲרִיפוּתוֹ, כִּי הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי כַּמָּה חֲרִיפִים עֲנִיִּים מְרוּדִים, וְכַמָּה טִפְּשִׁים עֲשִׁירִים בְּיוֹתֵר הֵם. (מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף צח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֶל כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וכו' קְדֹשִׁים תִּהְיוּ וכו' - רֶמֶז שֶׁדִּבֵּר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה צְרִיךְ עֲשָׂרָה, לָכֵן אָמַר "עֲדַת", כִּי "עֲדַת" הִיא עֲשָׂרָה, קְדוֹשִׁים וכו'. מִפָּרְשִׁים. (חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. אַחַר אֲכִילָה שֶׁהוֹלֵךְ לַעֲסָקָיו, יַעֲשֶׂה עוֹד הֲכָנָה כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה בַּבֹּקֶר, לְתֵת בְּדַעְתּוֹ כַּמָּה לָאוּין לְפָנָיו, אִם יְקַיְּמֵם אַשְׁרָיו, וְאִם יַעֲבֹר עֲלֵיהֶם אוֹי לוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל אוֹת צ"ז, וְעַכְשָׁו בְּיוֹתֵר צָרִיךְ לִיזָּהֵר כִּי הוּא שְׁבֵעַ וְשָׂמֵחַ, וְגַם כִּי יִנָּטוּ צְלָלֵי עֶרֶב מַתְחִיל לְהִתְגַּבֵּר מִדַּת הַדִּין, וְיֵצֶר הָרַע מִתְגַּבֵּר.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קכב)

ב. אִם יְטַיֵּל, שֶׁכָּךְ הֶרְגֵּל, יְכַוֵּין לְשֵׁם שָׁמַיִם, שֶׁהוּא מְטַיֵּל לְהְיוֹת בָּרִיא לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְשֶׁיִּהְיֶה לִבּוֹ רָחָב לְהִתְנַהֵג בְּכָל עִנְיָנָיו כַּהֶגֶן.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קכג)

מוּסָר

יְזַהֵר לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה (דְּבָרִים כד, טו) "בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ", כִּי הִיא מִצְוָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד, וְהַפּוֹעֵל, אֵלָיו הוּא נוֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף צט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ - דָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה וְהֵבִיאוֹ רַשִׁ"י: "אִישׁ" לְמִעוּטֵי אִשָּׁה שֶׁרְשׁוּת אֲחֵרִים עָלֶיהָ. וְאֶפְשָׁר שֶׁלְּזֶה סָמַךְ "וְאֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ", לוֹמַר כְּשֵׁם שֶׁפְּטוּרָתִי לְאִשָּׁה מִכִּבּוּד אָב וָאֵם לְפִי שֶׁרְשׁוּת אֲחֵרִים עָלֶיהָ, כָּךְ אַתָּה פָּטוּר מִלְּכַבֵּד אֲבִיךָ אִם יֹאמַר חַלֵּל שַׁבָּת לְפִי שֶׁרְשׁוּתִי עָלֶיךָ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. וְזֶה שֶׁאָמַר "וְאֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם", שֶׁאֲנִי מוֹשֵׁל בָּכֶם.
וְרַבֵּנוּ הָאָר"י זַצַ"ל פֵּרֵשׁ כִּי הַמְחַדֵּשׁ חִדּוּשֵׁי תוֹרָה בְּשַׁבָּת, גּוֹרֵם כָּבוֹד גָּדוֹל לְאָבִיו בָּעוֹלָם הַבָּא כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בְּזֹהַר הַקָּדוֹשׁ, וְזֶה שֶׁאָמַר "אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ" לְכַבְּדָם עַל יְדֵי חִדּוּשֵׁי תוֹרָה בְּשַׁבָּת, וְזֶהוּ "וְאֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ".
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. יְזַהֵר בִּתְפִלַּת מִנְחָה לְאוֹמְרָהּ בִּזְמַנָּהּ וּבְצִבּוּר, מְעֻטָּף בְּטַלִּית, וְגַם מְעֻטָּר בִּתְפִלִּין כְּסֵדֶר רַבֵּנוּ תָּם, וְלֹא יְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם, וּדְלָא כְּ"מַצַּת שְׁמוּרִים", וּכְבָר הִשִּׂיג עָלָיו הרמ"ז זלה"ה (אִגְּרוֹת הרמ"ז סִימָן ה').

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קכה)
ב. כְּשֶׁהָיָה להאר"י זַ"ל לִפְרוֹעַ שְׂכַר שָׂכִיר, הָיָה מִשְׁתַּדֵּל לְפוֹרְעוֹ קוֹדֶם מִנְחָה, שֶׁהָיָה אוֹמֵר אֵיךְ אֶעֱמֹד לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה לִפְנֵי ה' וּבָאָה לְיָדִי מִצְוָה גְּדוֹלָה וְלֹא קַיֵּימְתִּיהָ. וּמִזֶּה יִקַּח הָאָדָם מוּסָר שֶׁקּוֹדֶם מִנְחָה יְכַוֵּין רַעְיוֹנָיו וִיהַרְהֵר תְּשׁוּבָה. וְאִם יוּכַל לִלְמוֹד קוֹדֶם מִנְחָה מֵעַט, טוֹב מְאֹד.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סוֹף הַסֵּפֶר, סְעִיף טז)

מוּסָר

יְזַהֵר בַּחֲזָרַת שְׁלִיחַ צִבּוּר [שֶׁל מִנְחָה] לַעֲנוֹת אָמֵן דִּבָּרְכוֹת וְאָמֵן דְּקַדִּישִׁים. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת ו' ע"ב): "לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זָהִיר בַּתְּפִלַּת מִנְחָה". וְהַזְּהִירוּת הוּא בְּכֹל פְּרָטֶיהָ וְעִנְיָנֶיהָ כְּלָל וּפְרָט, כִּי הוּא זְמַן דִּין. וְעוֹד יֵשׁ טַעַם עַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶת. וּתְפִלָּה רִאשׁוֹנָה בָּעוֹלָם הָיְתָה מִנְחָה שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קכח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ - רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה אָמְרוּ "זֶה כְּלָל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה", וּמִלְּבַד [הַטַּעַם] הַפָּשׁוּט, יֵשׁ לוֹמַר בְּמָה שֶׁאָמְרוּ זַ"ל דְּעַל שְׂנָאַת חִנָּם נֶחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאִם הָיוּ מְקַיְּמִים "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" לֹא הָיָה נֶחֱרַב, וְעַתָּה שֶׁנֶּחֱרַב אֵין לְךָ בְּטוּל תּוֹרָה יוֹתֵר מִזֶּה, עַל דֶּרֶךְ שֶׁאָמְרוּ פֶּרֶק קַמָּא דְּחֻגִּינָה. וְכֵיוָן דְּעַל יְדֵי בְּטוּל מִצְוֹת עֲשֵׂה "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" בְּשִׂנְאַת חִנָּם נִתְבַּטֵּל הַשָּׁלוֹם, זֶה גָּרַם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁעִקְּרוֹ לְקָרְבָּנוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ "שְׁלוֹם", כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּיִלְקוּט תְּהִלִּים (מִזְמוֹר פ"ה).
(כִּסֵּא דָּוִד דְּרוּשׁ יג)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. בְּתְפִלַּת מִנְחָה, הָיָה רַבֵּנוּ הָאֲרִ"י זַ"ל נוֹתֵן צְדָקָה, אַף לֹא בְּעֶרְבִית שֶׁהוּא זְמַן דִּין.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סוֹף הַסֵּפֶר, סְעִיף טו)
ב. יְזַהֵר מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל [תְּפִלַּת עַרְבִית] כַּהֶגֶן, לְהוֹצִיא הַתֵּיבוֹת כְּתִקְּנָן וְהִלְכָתָן. וְיַחְשֹׁב שֶׁהוּא מְבָרֵךְ לְמֶלֶךְ הַכָּבוֹד, חָרְדָה יִלְבַּשׁ וּרְעָדָה יִתְעַטָּף. וְעוֹד כִּי מִדַּת הַדִּין הִיא בְּחִינַת הַלַּיְלָה וְהִיא גּוֹבֶרֶת עַתָּה, וְצָרִיךְ לְיַזֵּהר מְאֹד מְאֹד.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף כא)

מוּסָר

בְּבוֹאוֹ לַבַּיִת אוֹ בִּימֵי חָרְפּ"וֹ לֵילוֹת הַחֹרֶף, שֶׁהוֹלֵךְ לַעֲסָקָיו לְמִבְדָּק בְּכִתְבֵי חוּשְׁבָנַיִהּ, לֹא יָסִיר מוֹרָא שָׁמַיִם מֵעָלָיו. וְטוֹב לוֹמַר בֵּין הַפְּרָקִים "שִׁוִּיתִי ה' לְנֶגְדִּי תָּמִיד" (תהלים טז, ח), אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁלֹּא יִשְׁכָּחֵךְ וכו' (תְּפִלַּת מוּסָף לר"ה).

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף לח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל - סֵמֶךְ לְמָה שֶׁאָמְרוּ "בֵּן חָמֵשׁ לַמִּקְרָא", כִּי הַבָּנִים נִמְשָׁלוּ לְעֵץ וּפְרִי, וּשְׁלֹשָׁה שָׁנִים עֲרֵלִים שֶׁאֵין מַכְנִיסִין הַתִּנּוֹק לִלְמוֹד, וְהָרְבִיעִי "כֹּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ", מְלַמְּדִין אוֹתוֹ הָאוֹתִיּוֹת וְהַנְּקֻדּוֹת, וּבַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית "תֹּאכְלוּ אֶת פִּרְיוֹ" שֶׁיּוֹדֵעַ מִקְרָא, לְהוֹסִיף וכו' שֶׁמִּכָּאן וְאֵלָךְ מוֹסִיפִין לְלַמְּדוֹ כָּל הָאַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים, מִשְׁנָה וְתַלְמוּד. מְפָרְשִׁים.

וְאֶפְשָׁר לִרְמֹז כִּי רָאשֵׁי תֵּבוֹת "שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים" גִּימַטְרִיָּא "שְׁמַע", דִּכְשֶׁמַּתְחִיל לְדַבֵּר מְלַמְּדוֹ פָּסוּק שְׁמַע.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע כַּהֲגָן תֵּיבָה בְּתֵיבָה, וְסֵדֶר הַמְתַּקֵּן מֵהָאַר"י זַצַ"ל.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ח, סְעִיף קטז)

ב. בְּשָׁכְבוֹ, יְהַרְהֵר בְּדִבְרֵי תּוֹרָה בְּמָה שֶׁלָּמַד בַּיּוֹם אוֹ בַּלַּיְלָה, וַאֲפִלּוּ הוּא בַּעַל מִקְרָא לְבַד יְהַרְהֵר בַּפְּסוּקִים הָרְגִיל בָּהֶם, וּמִתּוֹךְ זֶה יִישַׁן וְעָרְבָה שְׁנָתוֹ.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ח, סְעִיף קיז)

מוּסָר

יְזַהֵר לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה סָמוּךְ לַשְּׁכִיבָה, אֵיזֶה שִׁעוּר גָּרְסָא בְּמִשְׁנָיוֹת אוֹ בְּסֵפֶר זֹהַר הַקָּדוֹשׁ, אֲשֶׁר קְדֻשַּׁת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר לָמַד בְּשָׁכְבוֹ תִּנְצוֹר אוֹתוֹ.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ח, סְעִיף קטו)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

מִפְּנֵי שֵׁיבָה תָּקוּם וְהָדַרְתָּ - פֵּרְשׁוּ הַמְפָרְשִׁים וְהִנֵּה נִדְרַשׁ כֵּן בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (עַיֵּן זוה"ק פָּרָשַׁת קְדוֹשִׁים פ"ז ע"ב, וּפָרָשַׁת פִּנְחָס רכ"ז ע"ב, וזו"ח מִדְרָשׁ הַנֶּעֱלָם פ' בְּרֵאשִׁית ז' ע"א) דְּהַפֵּירוּשׁ לִזְכֹּר אֶת בּוֹרְאוֹ בִּימֵי בַּחֲרוּתוֹ עַד שֶׁלֹּא יַזְקִין, וְזֶה שֶׁאָמַר "מִפְּנֵי שֵׁיבָה תָּקוּם", קֹדֶם שֶׁתַּזְקִין תָּקוּם כְּגִבּוֹר חַיִל לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה. וְסוֹפֵי תֵּיבוֹת "מִפְּנֵי שֵׁיבָה תָּקוּם וְהָדַרְתָּ"

- "מִיתָה", כִּי הָאָדָם לֹא יֵדַע קִיצוֹ וְהַמִּיתָה מַמְתֶּנֶת לוֹ, וְלָכֵן "תְּקוּם" לִכְבֹשׁ יֵצֶר הָרַע לַעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה.
(חוֹמַת אֱנָךְ)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. טוֹב שֶׁיַּרְגִּיל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל הַרְבֵּה בַּלַּיְלָה, כִּי הוּא טוֹב לַגּוּף וְלַנֶּפֶשׁ, לֹא כְּאֵלּוּ הָאוֹכְלִים לְמַעֲדַנִּים בְּשַׁ"ר לָהֶם, רַבִּים שָׁתוּ וְשָׁכְרוּ, כִּי שָׁם חֶלְקַת הַסִּטְרָא אַחֲרָא, אוֹי לָהֶם.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף לט)

ב. וְאִם יָשֵׁן קֹדֶם חֲצוֹת, יִשְׁתַּדֵּל לִישׁוֹן מִתּוֹךְ דִּבְרֵי תּוֹרָה. וְיֹאמַר קְרִיאַת שְׁמַע כָּלָּהּ מֵעֹמֶד, וְיכַוֵּין שֶׁאוֹמְרָהּ בָּעֲמִידָה לְכַוֵּין דַּעְתּוֹ. וְיכַוֵּין לְקַיֵּם מִצְוַת קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁקּוֹרֵא שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ עִם הַצִּבּוּר וְלֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, לָכֵן עַתָּה יִקְרָאֶנָּה לְצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ. וְיוֹתֵר נָכוֹן לִקְרוֹתָהּ בִּזְמַנָּהּ בְּבָנְוָנָה. וְיכַוֵּין לְמְסוֹר נַפְשׁוֹ בְּתֵבַת "אֶחָד", וְשֶׁיִּהְיֶה תִּקּוּן לְהוֹצִיא לָאוֹר נִצּוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה אֲשֶׁר נִתְפַּזְּרוּ עַל יָדוֹ. וְיכַוֵּין לְהַשְׁלִים רמ"ח תֵּבוֹת בְּהַכְנָעָה וּמוֹרָא. וְיֹאמַר סֵדֶר קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל רַבֵּנוּ הָאֲרִ"י.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף מז)

מוּסָר

יִזְכֹּר שֶׁעָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן אֲפִלּוּ עַל שִׂיחָה קַלָּה, וְקוֹרוֹת בֵּיתוֹ, עֲצֵי עֲרִיסָתוֹ, הִנֵּה מִטָּתוֹ, הֵן הֵן עֵדָיו (תַּעֲנִית יא. חֲגִיגָה טז.). וּמְאֹד מְאֹד צָרִיךְ לְהִזְדָּרֵז לֶאֱזֹר חַיִל, כִּי הַיֵּצֶר הָרַע מְסִיתוֹ הֵסֶ"ת כָּפוּל, וְכָל מַעְיָנָיו לְהַחֲטִיאוֹ, וּמְסַלֵּק מוֹרָא שְׁמַיִם בְּהֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה הַכְּלִים וְנִפְסָדִים, וְכֹל טַעֲנוֹתָיו בְּדָבָר הַנִּרְאֶה לְפִי שָׁעָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ג, ו) "וְכִי תַאֲוָה הוּא לָעֵינַיִם". וְהַבָּא לְטַהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ (יוֹמָא לח ע"ב).
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף נא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְכִי יָגוּר וגו' לֹא תוֹנוּ אוֹתוֹ - פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י: הוֹנָאַת דְּבָרִים, לֹא תֹּאמַר לוֹ אֶמֶשׁ הָיִיתָ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה וכו'. אֵין כַּוָּנָתוֹ שֶׁיֹּאמַר לוֹ דֶּרֶךְ בְּזָיוֹן, כִּי אֵין זֶה בִּכְלַל הוֹנָאָה רַק בְּזוּי וְהַקָּנְטָה, אֲבָל הַכַּוָּנָה שֶׁלֹּא תֹּאמַר בְּשִׂפַת חֲלָקוֹת כְּמָה נָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְאַשְׁרֶיךָ שֶׁאָמֶשׁ הָיִיתָ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה וְעַתָּה בָּאתָ לְחָסוֹת תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, וְהוּא חוֹשֵׁב שֶׁכַּוָּנָתְךָ רְצוּיָה לְכַבְּדוֹ וּלְהַגְדִּילוֹ, אֲבָל כַּוָּנָתְךָ לְהַזְכִּירוֹ מַעֲשָׂיו הָרָאשׁוֹנִים הָרָעִים, וְאֵין הוֹנָאָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ, רַבֵּנוּ שְׁלֹמֹה אִסְתְּרוּק זַ"ל בְּפֵרוּשׁוֹ כְּתִיבַת יָד.

(נַחַל קְדוּמִים)

פָּרַשַׁת אֱמוֹר

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. יוֹם ל"ג לָעֹמֶר, יְרֵבֶּה שִׂמְחָה לִכְבוֹד רַשְׁבִּ"י זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, כִּי הוּא יוֹמָא דְּהִלּוּלָא דִּילֵיהּ, וְנוֹדַע שֶׁרְצוֹנוֹ הוּא שֶׁיִּשְׂמְחוּ בְּיוֹם זֶה, כַּיָּדוּעַ מִמַּעֲשֶׂה מהר"א הַלֵּוִי זִלה"ה וּמַעֲשִׂים אֲחֵרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ וַנַּדְעֵם מִפּוּם רַבָּנָן קַדִּישֵׁי. וְיֵשׁ מִי שֶׁנָּהֵג לַעֲשׂוֹת לְמוּד בְּלֵיל ל"ג בַּעֹמֶר בַּעֲשָׂרָה לִלְמוֹד שִׁבְחֵי רַשְׁבִּ"י הַמְפֻזָּרִים בַּזֹּהַר וְאִדְּרָא זוּטָא, וְהוּא מִנְהָג יָפֶה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ח, סְעִיף רכג)

ב. יִשְׁכַּב [בַּלַּיְלָה] עַל צִדּוֹ הַשְּׂמְאלִית, וְזֶה יוֹעִיל לְהַכְנִיעַ צַד שְׂמֹאל. וְגַם עַל פִּי הָרְפוּאָה הוּא טוֹב בְּתְחִלַּת שְׁכִיבָתוֹ. וְכֹל קְבַל דְּנָא [לְעוּמַת זֹאת] אִם יִשְׁכַּב עַל צַד יָמִין, הַסִּטְרָא אַחֲרָא שְׂמֹאל בַּעֲשׂוֹתוֹ וְלוֹ אָח"ז לקרו"א לוֹ.
(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ח, סְעִיף קיט)

מוּסָר

יְצַיֵּר דְּיוּקְנוֹ שֶׁל אָבִיו נֶגֶד עֵינָיו וְיוֹעִיל לוֹ, וְאַתְּנַח סִימָנָא "דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ" (בְּרֵאשִׁית א, יב), "דֶּשֶׁא" רָאשֵׁי תֵּבוֹת דְּיוּקְנוֹ שֶׁל אָבִיו, דֵּין גְּרָמָא שֶׁיְּהֵא "מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ" בְּבַת זוּגוֹ כְּמִצְוָתוֹ. וְיוֹסֵף הַצַּדִּיק נִצּוֹל בְּמָה שֶׁנִּרְאֵית לוֹ דְּיוּקְנוֹ שֶׁל אָבִיו, כמ"ש רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שָׁם לט, יא). וְאֶפְשָׁר שֶׁזֶּהוּ רֶמֶז הַפָּסוּק (שָׁם) "וַיְבָא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם", רָאשֵׁי תֵּבוֹת "וְאֵי"ן אִי"שׁ" וּדְמוּת **אָבִיו יַעֲקֹב נִרְאָה אֵל יוֹסֵף שָׁם**.
(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ח, סְעִיף קיח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל - רֶמֶז לִיהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עַל שֶׁלֹּא מִיחָה בְּבָנָיו שֶׁנִּשְׂאוּ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת, נֶעֱנַשׁ שֶׁהֻשְׁלַךְ לְתוֹךְ כִּבְשָׁן הָאֵשׁ. וּבְסִפְרֵי פָּרָשַׁת בָּלָק דָּרְשׁוּ בְּעִנְיָן אַחֵר [שֶׁהָיוּ מַעֲבִירִין כֹּהֵן גָּדוֹל לְפָנֶיהָ וְאוֹמְרִים לָהּ, רְאִי, אִלּוּ עָשִׂית כַּשּׁוּרָה הָיָה יוֹצֵא מִמֵּךְ כֹּהֵן גָּדוֹל, וְעַכְשָׁו אַתְּ נִשְׂרֶפֶת]. רַבֵּנוּ מהר"א מגרמיזא בִּכְתִיבַת יָד.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת
א. יִשְׁכַּב עִם ד' כְּנָפוֹת, וְהַצִּיצִיּוֹת הַנִּי מִינָּנוּ [הֵם מְגֻנִּים] לְשׁוֹמְרוֹ מֵחֲטוֹא. וּכְבָר נוֹדַע שֶׁרַבֵּנוּ הָאֲרִ"י זַצַ"ל לֹא הָיָה מַסִּיר טַלִּית קָטָן אַף בְּעֵת זִיווּגוֹ.
(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ח, סְעִיף קכ)
ב. כְּשֶׁהוֹלֵךְ לִישׁוֹן, יְצַיֵּר שֵׁם הַמְיֻחָד הַוְיָה ב"ה כְּאִלּוּ כָּתוּב לְפָנָיו בִּכְתָב אֲשׁוּרִית גְּדוֹלָה, וּכְתִיב (תְּהִלִּים כה, טו) "עֵינַי תָּמִיד אֶל ה' כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלָי".
(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ח, סְעִיף קכא)

מוּסָר
עִקַּר הַלִּמּוּד, לְצָרֵף עַמּוֹ מְעַט לִמּוּד מוּסָר לְהַכְנִיעַ עַצְמוֹ וּלְהִתְעוֹרֵר בְּיִרְאַת ה', כִּי זֶהוּ תַּכְלִית הַתּוֹרָה, וְהַיְנוּ דִּכְתִיב "רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה'", וְשָׁנִינוּ "כָּל שֶׁיִּרְאַת חֶטְאוֹ קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתוֹ, חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת". וְאָמְרוּ בְּאָבוֹת דְּרַבִּי נָתָן (פ' כ"ט): כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ הֲלָכוֹת וְאֵין בְּיָדוֹ מִדְרָשׁ, לֹא טָעַם טַעַם שֶׁל יִרְאַת חֵטְא. עכ"ל. פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה דְּלָא סַגֵי בְּלִמּוּד הֲלָכָה, אֶלָּא צָרִיךְ לִלְמוֹד מִדְרָשׁ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּסָר.
(דְּבַשׁ לְפִי מֶעְ' ת' אוֹת מ"א)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ - אֶפְשָׁר "אֹתָם" רָאשֵׁי תֵּיבוֹת אֲנוּסִים תּוֹעִים מְזִידִין, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה דְּעַל פִּיהֶם יִהְיֶה בְּכֹל אֹפֶן.
(חוֹמַת אֱנָךְ)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת
א. אִם יָשַׁן קֹדֶם חֲצוֹת, יִשְׁתַּדֵּל לָקוּם בְּאַשְׁמֹרֶת לוֹמַר תִּקּוּן חֲצוֹת.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף נו)
ב. יִכְסֶה הַכֵּלִי שֶׁבּוֹ הַמַּיִם שֶׁרָחַץ יָדָיו, כִּי הֵם מַיִם טְמֵאִים, וְהֵם יוֹתֵר מִמֵּי רַגְלַיִם.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף נז)

מוּסָר
חִיּוּב תַּלְמוּד תּוֹרָה עַל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ עָנִי אֲפִלּוּ בַּעַל יְסוּרִין, חַיָּב לִקְבֹּעַ זְמַן לִלְמֹד תּוֹרָה בַּיּוֹם וּבַלָּיְלָה, כמ"ש בְּי"ד (סִימָן רמ"ו). וְאָמַר אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא זַ"ל כָּל הַצָּרוֹת הַבָּאוֹת

לְצִבּוּר וְיָחִיד, הַכֹּל הוּא בְּעָוֹן בִּטּוּל תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "בְּפֶשַׁע יַעֲקֹב כָּל זֹאת" (מִיכָה א, ה) וּבַעַל נֶפֶשׁ יִתְעוֹרֵר מִתַּרְדֻּמָתוֹ וְיָשׁוּב אֶל ה' לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְווֹת לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ (סַנְסַן לְיָאִיר סִימָן ז')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וּבְקֻצְרְכֶם אֶת קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקֻצְרֶךָ - יֵשׁ לְדַקְדֵּק דִּפְתַח בִּלְשׁוֹן רַבִּים "וּבְקֻצְרְכֶם", וְסִיֵּם בִּלְשׁוֹן יְחִיד "לֹא תְכַלֶּה בְּקֻצְרֶךָ". וּפֵרֵשׁ הָרַב הַמַּבְהִיק כמהר"ר מֹשֶׁה בַּרְדּוּגוֹ זַ"ל בְּסֵפֶר "רֹאשׁ מַשְׁבִּיר" כְּתִיבַת יָד, דִּתְנַן קָצַר חֶצְיָה וּמָכַר חֶצְיָה, הַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן פֵּאָה לַכֹּל, זֶה שֶׁאָמַר "וּבְקֻצְרְכֶם" רַבִּים שֶׁכָּל אֶחָד קָצַר חֶצְיָה, אַתָּה שֶׁגָּמַרְתָּ הַקְּצִירָה תִּתֵּן פֵּאָה. וְזֶה שֶׁאָמַר "לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקֻצְרֶךָ", אַתָּה שֶׁגָּמַרְתָּ הַקְּצִירָה. (חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. קוֹדֶם הַתְּקוּן, יְבָרֵךְ בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר, מִבִּרְכַּת "עַל נְטִילַת יָדַיִם" עַד "וַאֲנִי אֲבָרֵכֵם". (מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף נח)

ב. יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יֹאמַר שׁוּם פָּסוּק קוֹדֶם בִּרְכַּת הַתּוֹרָה. וְהַגַּם שֶׁבִּקְצָת קְהִלּוֹת נִתְפַּשֵּׁט הַמִּנְהָג בְּפַרְהֶסְיָא לוֹמַר כַּמָּה פְּסוּקִים וְאַחַר כָּךְ מְבָרְכִין הַבְּרָכוֹת, לָאו שְׁפִיר עֲבָדֵי. (מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ב, סְעִיף נט)

מוּסָר

עֲשֵׂה תּוֹרָתְךָ קֶבַע. כְּתַב הָרַב חֲרֵדִים שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֹק קְבוּעַ לִלְמוֹד כָּךְ וְכָךְ פְּרָקִים כָּךְ וְכָךְ דַּפִּים. ע"ש. וְזֶה מִלְּבַד הַפָּשׁוּט שֶׁתְּהֶיֶה תּוֹרָתוֹ קֶבַע וּמְלַאכְתּוֹ אֲרָעִי, וְכֹל מַעֲיָנָיו וְרַעְיוֹנָיו יִהְיוּ בַּתּוֹרָה, וְגַם כְּשֶׁמַּכְרִח לַעֲסֹק בִּצְרָכָיו, דַּעְתֵּיהּ עִילּוֹיָה [דַּעְתּוֹ עַל הַתּוֹרָה], הָא לְמִגְמַ"ר דִּין עֵסֶק [כְּשֶׁגּוֹמֵר עֲסָקָיו] וְחוֹזֵר לְתַלְמוּדוֹ. (דְּבַשׁ לְפִי מֵע' ק' אות כ"ב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וכו' - הֶרֶמֶז בְּזֹאת הַמִּצְוָה הוּא, כִּי אַחַר שֶׁיִּשְׂרָאֵל יָצְאוּ בְּיָד רָמָה מִיּוֹם הַדִּין שֶׁהוּא יוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְהַשֵּׁם סָלַח לְחַטָּאתָם מִכֹּחַ הַתְּשׁוּבָה, וּמִכֹּחַ יוֹם הַכִּפּוּרִים, רָצָה הַשֵּׁם לְהוֹדִיעַ לְכָל הָעוֹלָם הַחֶסֶד הַגָּדוֹל שֶׁעָשָׂה עִמָּהֶם לְכַפֵּר עֲוֹנוֹתֵיהֶם, לְפִי שֶׁעַד עַכְשָׁו מִכֹּחַ הַדִּין וְהָעָוֹן הָיוּ יִשְׂרָאֵל בַּפַּחַד וּדְאָגָה סְפוּנִים וּטְמוּנִים,

אֲבָל עַתָּה שֶׁנִּצְחוּ בַּדִּין וְהֵם בְּשִׂמְחָה, רָצָה הַשֵּׁם שֶׁיֵּצְאוּ מִבָּתֵּיהֶם בְּלֹא פַּחַד וְיֵצְאוּ הַשָּׂדֶה לַעֲשׂוֹת סֻכּוֹת וְלִישֵׁב שָׁם בְּהַשְׁקֵט וּבְשִׂמְחָה. מְפָרְשִׁים.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. בְּבוֹאוֹ לַבַּיִת לִסְעֹד סְעֻדַּת קֶבַע בַּצָּהֳרַיִם, יִתֵּן דַּעְתּוֹ כִּי שְׁעַת יְשִׁיבַת הַשֻּׁלְחָן הוּא מַעֲבָר מְסֻכָּן.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף ק)
ב. אִם אֵינוֹ שׁוֹתֶה יַיִן בַּשֻּׁלְחָן, יִשְׁתֶּה פָּחוֹת מֵרְבִיעִית מַיִם קֹדֶם שֶׁיִּטֹּל יָדָיו, כִּי בָּזֶה פּוֹטֵר מַיִם שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּעֻדָּה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קא)

מוּסָר

יְזָהֵר בִּכְבוֹד נִשְׁמָתוֹ יוֹתֵר מִכְּבוֹד גּוּפוֹ, וְקֹדֶם אֲכִילָתוֹ יִלְמוֹד מְעַט שֶׁהוּא מְזוֹן הַנֶּפֶשׁ, וְאַחַר כָּךְ יִסְעוֹד מְזוֹן הַגּוּף.
(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן ה, סְעִיף נט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּקֹּב וכו' וַיְקַלֵּל - "וַיְקַלֵּל" חוֹזֵר לְמֹשֶׁה, כִּי כְּשֶׁיָּדַע שֶׁמֹּשֶׁה הָרַג לְאָבִיו, קִלְּלוֹ, וְנִתְחַיֵּב עַל קְלָלַת הַשֵּׁם וְעַל קְלָלַת מֹשֶׁה. מְפָרְשִׁים. וְהֶאֱרִיכוּ בַּהַתְּכַת הַכְּתוּבִים.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. יִטֹּל יָדָיו בְּשֶׁפַע לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה דְּרַבָּנָן כְּתִקְנָתָהּ. וְיִזָּהֵר לְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא כַּהֹגֶן, וְיַפְרִיד הַתֵּבוֹת, וְלֹא יְבָרֵךְ כְּבִרְכַּת הָרַעֲבָתָנִין וְזוֹלְלִין שֶׁכָּתַב מַהֲרַ"ם דֵּי לוֹנְזָאנוֹ זַ"ל בְּדֶרֶךְ חַיִּים.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קב)
ב. אִם מַאֲכָל אֶחָד מְתוֹק לְחִכּוֹ וְעָרֵב עָלָיו, וְהֵן בְּעוֹדָנוּ נֶהֱנֶה מִמֶּנּוּ מוֹשֵׁךְ יָדוֹ לְסַגֵּף עַצְמוֹ, נֶחְשָׁב לוֹ כְּקָרְבָּן וּמִזְבֵּחַ כַּפָּרָה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קיב)

מוּסָר

כָּל סְעֻדּוֹת הַחוֹל הַנּוֹסָף עַל כְּדֵי בְּרִיאוּתוֹ, הוֹלֵךְ לְסִטְרָא אַחֲרָא. לָכֵן אִם בַּעַל נֶפֶשׁ הוּא, אַף כִּי הוּא עָשִׁיר, יְמַעֵט בְּתַעֲנוּג בִּימֵי הַחוֹל, כִּי הַתַּעֲנוּגִים בַּחוֹל הוּא כְּבוֹנֶה מִשְׁכָּן לְסִטְרָא אַחֲרָא. וְאוֹי לוֹ כִּי אֲבָרָיו מְטַמְּאִים, שֶׁחוֹנֶה עֲלֵיהֶם הַסִּטְרָא אַחֲרָא, וְלוֹ הֵכִין כְּלֵי זַיִן לַיֵּצֶר הָרַע לְהִלָּחֵם בּוֹ עַד רִדְתּוֹ חַיִּים שְׁאוֹלָה. וְהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר לָעוֹשִׂים סְעֻדּוֹת הָרְשׁוּת בַּחוֹל וּמִשְׁתָּאוֹת, שָׁמָּה יָשְׁבוּ כִּסְאוֹת, וּשְׁתֵי"ה הָיְתָה נִקְרֵאת, הֲלֹא יֵדְעוּ כִּי הַסִּטְרָא אַחֲרָא נוֹטֶלֶת חֵלֶק בְּרֹאשׁ הַקְּרוּאִים, וּמָצְאָה מָקוֹם לְהַחֲטִיאָם וְלִדְבֵק בָּם. גַּם בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב שֶׁהַתֹּר לֶאֱכֹל וְלִשְׁבּוֹעַ, לֹא יֹאכַל עִם פְּחוּתֵי נֶפֶשׁ שֶׁעוֹשִׂים שְׁחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ בַּשֻּׁלְחָן, כִּי אָז **שֻׁלְחָן** נֶהְפָּךְ **לְנָחָשׁ**, אַתְווֹי דְּדִין כְּאַתְווֹי דְּדִין [הַיְנוּ שֶׁהֵן אוֹתָן אוֹתִיּוֹת], וְהַשָּׂטָן מְרַקֵּד בֵּינֵיהֶם, רַחֲמָנָא לִיצְלַן.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קה-קז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיַּנִּיחֵהוּ בַּמִּשְׁמָר לִפְרֹשׁ לָהֶם וְגו' - אוּלַי נִסְתַּפֵּק שֶׁאֵינוֹ חַיָּב מִיתָה כְּטַעַם נוֹתֵן כָּל זַרְעוֹ לַמּוֹלֵךְ שֶׁהוּא פָּטוּר לְרָעָתוֹ, כֵּן זֶה אֵינוֹ רָאוּי לְסָבֵב לוֹ כַּפָּרָה וְלָתֵת לוֹ מִיתָה, וְזֶה חָשַׁב מֹשֶׁה כִּי זֶה אוּלַי אֵינוֹ רָאוּי לְכַפָּרָה, וְאֵין לוֹ מִיתָה בִּידֵי אָדָם, וְלַה' הַמִּשְׁפָּט. הַקָּדוֹשׁ רַבֵּנוּ שְׁלֹמֹה אִסְתְּרוּק זִלְה"ה בִּפְרִישָׁתוֹ [בְּפֵרוּשׁוֹ] כְּתִיבַת יָד.

(נַחַל קְדוּמִים)

פָּרַשַׁת בְּהַר

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. יְזַהֵר לֶאֱכֹל בְּעִתּוֹ קֹדֶם שֶׁיִּרְעַב וְיֵחָלֵ"ש חוּשִׁים [וְיֵחָלְשׁוּ חוּשָׁיו].

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ה, סְעִיף ס)

ב. יִטְבֹּל פְּרוּסַת הַמּוֹצִיא בַּמֶּלַח ג' פְּעָמִים, וְיכַוֵּין כִּי עַל יְדֵי זֶה יוּמְתְּקוּ הַגְּבוּרוֹת, וְתִסְתַּלֵּק הַסִּטְרָא אַחֲרָא מֵהַשֻּׁלְחָן.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ה, סְעִיף סד)

מוּסָר

יְכַוֵּין שֶׁאוֹכֵל לִהְיוֹת בָּרִיא לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְיִזָּהֵר בְּכָל בִּרְכוֹת הַנֶּהֱנִין לְבָרְכָם כְּתִקָּנָן. וְיכַוֵּן לְהַמְשִׁיךְ רוּחָנִיּוּת וּקְדֻשָּׁה בַּמַּאֲכָל. צַדִּיק אֹכֵל לְשׂבַע נַפְשׁוֹ, וְלֹא יַקְפִּיד בַּאֲכִילָתוֹ,

וְיִתְרַצֶּה בְּכֹל מַה שֶּׁיְּבִיאוּ לוֹ, וְנוֹסָף עוֹד כִּי גַּם לְפִי דַּעַת הַיָּשָׁר, הוּא חֶרְפָּה לְהַקְפִּיד עַל הַמַּאֲכָל וְלַעֲשׂוֹת מַשָּׂא וּמַתָּן בְּסֵדֶר אֲכִילָה, הַס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קג-קד)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְלִבְהֵמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ - פֵּרֵשׁ הַמּוֹרֶה [רַשְׁ"י ז"ל] מַשְׁמָע שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל אַחַר הַבְּעוּר, וְלָא הִיא, דְּבֵהֲדָיְא תְּנַן דְּמוּתָּר, דְּתְנַן אִם פִּקֵּחַ, מַפְקִיר לִפְנֵי אוֹהֲבָיו וְזוֹכֶה בָּהֶם. נִימוּקֵי רי"ד.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. בְּכֹל שֻׁלְחָן יֹאמַר שִׁעוּר מִדִּבְרֵי תוֹרָה, וְיֹאמַר "אִם אֶשְׁכָּחֵךְ" וְגוֹ' (תְּהִלִּים קל"ז), וְיַחְשֹׁב כִּי שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל מָקוֹם חָרַב בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בַּעֲוֹנוֹתָיו, וְנַחַת שֻׁלְחָנוֹ מָלֵא דֶּשֶׁן, וְיִצְטַעֵר עַל זֶה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קיג)

ב. יְבָרֵךְ בִּרְכַּת עַל הַמִּחְיָה כְּתִקָּנָהּ, כִּי יֵשׁ מְבָרְכִין בָּרְכָה זוֹ וְפוֹחֲתִין מֵעִיקָּרָא קַרִי חָדָא וּפְרִי תְּלָת. וְכֹל זֶה בָּא מֵעֲוֹנוֹתֵינוּ וּמִטִּרְדַת הֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהֵם עִקֶּר לְדַעַת הַיֵּצֶר הָרַע, וַעֲבוֹדַת ה' אֲשֶׁר לְכָךְ נוֹצַרְנוּ הִיא טְפֵלָה, אוֹי לָנוּ, הֲלֹא תִּרְאֶה מְאֹד יְדַקְדֵּק אֱנוֹשׁ בְּקאפ"י [בְּקַפָּה] אִם הוּא טוֹב, וְאִם כְּלִי שֶׁהוּא כליין נָקִי וְיָפֶה, אֲבָל הַבְּרָכָה חֲסֵרָה וְשָׁלֹא כְּתִקָּנָהּ לֹא אִכְפַּת, וְגַם בִּבְרָכָה שֶׁמְּבָרֵךְ כְּמוֹת שֶׁהִיא, רוֹמֵז בְּאֶצְבְּעוֹתָיו וְשׂוֹחֵק, אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה! וְלֹא יְבָרֵךְ בְּרָכָה אֲחֵרוֹנָה עַל הַקאפ"י [בַּקָּפֶה], כִּי רַבּוּ גְדוֹלֵי אַחֲרוֹנִים דְּסַבְרֵי שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ, וְכֵן פָּשַׁט הַמִּנְהָג בְּאֶרֶץ הַצְּבִי וּבִגְלִילוֹת טוּרְקִיָּא"ה [תּוּרְכִיָּה] וּבְאֶרֶץ מִצְרַיִם, בְּשַׁגַּם הָרַב גִּנַּת וְרָדִים מָרֵי דְּאַתְרָא סָבַר לְבָרֵךְ. וְאִם בְּעִירוֹ פָּשַׁט הַמִּנְהָג לְבָרֵךְ, הָאִישׁ הַיָּרֵא לֹא יְבָרֵךְ, אַךְ יִהְיֶה צָנוּעַ שֶׁלֹּא לְהָבִיא לְמַחֲלֹקֶת.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף צו)

מוּסָר

יִהְיֶה בְּכָבוֹד עַל שֻׁלְחָנוֹ, כִּי עַל שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ הוּא אוֹכֵל, וְיֹאכַל בְּכָבוֹד לֹא כִּרְעַבְתָּן, וְלֹא יִהְיֶה גַּרְגָּרָן, כִּי אָמְרוּ בְּרַעְיָא מְהֵימְנָא כִּי נֶאֱחַז הַסִּטְרָא אַחֲרָא בְּאוֹתוֹ שֻׁלְחָן.
(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ה, סְעִיף סב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְסָפַרְתָּ לָךְ שֶׁבַע שַׁבְּתֹת שָׁנִים - וְתֵימָה לְמָה אֵין אָנוּ מוֹנִים אוֹתָם כְּשֵׁם שֶׁאָנוּ מוֹנִים שִׁבְעַת שָׁבוּעוֹת? וְיֵשׁ לוֹמַר מִשּׁוּם דִּכְתִיב "לְךָ", וְלֹא הָיָה הַצִּוּוּי כִּי אִם לְבֵית דִּין. אֲבָל בְּשָׁבוּעוֹת כְּתִיב "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם", לְכָל יִשְׂרָאֵל. נִימוּקֵי רי"ד.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. יְזַהֵר לִטֹּל מַיִם אֲחֵרוֹנִים, אֲפִלּוּ דְּלֹא שַׁיָּךְ טַעַם מֶלַח סְדוֹמִית, כְּגוֹן שֶׁאָכַל פַּת לְבַד וְכַיּוֹצֵא, כִּי יֵשׁ טַעַם גָּדוֹל עַל פִּי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ב קנ"ד ע"ב) וְכִתְבֵי רַבֵּנוּ הָאֲר"י זַצַ"ל.
(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן ה, סְעִיף סז)

ב. יְזַהֵר לִטֹּל מַיִם אֲחֵרוֹנִים, וַיַּשְׁפִּיל רָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו, וְיִזָּהֵר שֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם מְעַט, כִּי הוּא חֵלֶק הַסִּטְרָא אַחֲרָא, וְאִם מוֹסִיף מוֹסִיפִין לוֹ לְהִדָּבֵק בּוֹ.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קיד)

מוּסָר

אִם יָבֹא עָנִי בְּעוֹד שֶׁהוּא בַּשֻּׁלְחָן, יִשְׂמַח מְאֹד, וְיִתֵּן לוֹ פַּת וּמִסְעוּדָתוֹ אִם יוּכַל, וְעַל כָּל פָּנִים לֹא יְשַׁלְּחֶנּוּ רֵיקָם. וְיָשִׂים בֵּין עֵינָיו כִּי זֶה חֵלֶק גְּבוֹהַּ מִסְעוּדָתוֹ, וּבְשִׂמְחָה רַבָּה יִתְאַמֵּץ לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרוֹ, וְהוּא הַמַּעֲלֶה שֶׁבַּצְּדָקוֹת לָתֵת מִיָּדִי דְּמֵיזָן וּמְגוּף סְעוּדָתוֹ.
(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן ה, סְעִיף סג)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ - אַמְרִינַן בַּגְּמָרָא בַּבָּא מְצִיעָא: אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִדִּי מַאי דִּכְתִיב "וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ"? עִם שֶׁאִתְּךָ בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְווֹת אַל תּוֹנֵהוּ. פֵּרֵשׁ הריטב"א הוּבָא בְּשִׁיטָה מְקוּבֶּצֶת, "עִם שֶׁאִתְּךָ" פֵּרוּשׁ אִשְׁתְּךָ. עַד כָּאן דְּבָרָיו. וַהֲרֵי הוּא כַּמְבוֹאָר בְּמָה שֶׁאָמְרוּ דְּסַלְקָן בַּהֲדַיְיהוּ, וְזֶה עִם שֶׁאִתְּךָ בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְווֹת הִיא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הוֹכִיחַ ה', אַל תּוֹנֵהוּ. וְנִיחָא דְּסָמִיךְ לֵהּ מֵימְרַת רַב "לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זָהִיר בְּהוֹנָאַת אִשְׁתּוֹ".
(פֶּתַח עֵינַיִם, ב"מ)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. אִם הֵם שְׁלשָׁה, אֲפִלּוּ בַּחוֹל יֹאמַר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בַּכּוֹס. וְיִזָּהֵר הַמְבָרֵךְ לִשְׁתּוֹת רְבִיעִית, כְּדֵי לְבָרֵךְ בִּרְכַּת "עַל הַגֶּפֶן".

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קטו)

ב. יַעְטֶה בַּמְעִיל מוּרָא שָׁמַיִם, וְכֹל עַצְמוֹתָיו יֹאחֲזוּמוֹ רַעַד, בְּבוֹאוֹ לְבָרֵךְ לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּבְיָכוֹל. וְיכַוֵּין לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה "וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ" (דְּבָרִים ח, י). וִיבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן תֵּבָה בְּתֵבָה, בְּיִרְאָה וְאַהֲבָה וְשִׂמְחָה כְּדַת מַה לַעֲשׂוֹת.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קטז)

מוּסָר

אִם מַאֲכָל אֶחָד עֶרֶב לוֹ, וּמְסַלֵּק יָדוֹ מִלֶּאֱכֹל לְסַגֵּף עַצְמוֹ עַל חַטֹּאתָיו, הוּא חָשׁוּב לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְעָבִיד וּמְהַנֵּי לְהָיוֹת לוֹ כַּפָּרָה. וְאִם יַתְמִיד בָּזֶה, הוּא פִּקֵּחַ, שֶׁאוֹכֵל וּמִתְעַנֶּה בְּבַת אַחַת, כִּי מְעַט סִגּוּף זֶה שֶׁמְּסַלֵּק יָדוֹ מֵאֲכִילַת הֶעֱרֵב לְחֵיכוֹ, נִרְצָה לוֹ כְּעֵין תַּעֲנִית.

(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ה, סְעִיף סה)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת - וְתֵימָהּ, מַה שֶּׁזֵּרְעוּ יֹאכְלוּ בַּשְּׁבִיעִית כְּדֶרֶךְ הָעוֹלָם? וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָכִי פֵּרוּשׁוֹ, וְכִי תֹּאמְרוּ מַה נֹּאכַל בַּשְּׁמִינִית כְּשֶׁיֵּצֵא הַשְּׁבִיעִית הֵן לֹא נִזְרַע. אִי נַמִי וְכִי תֹּאמְרוּ בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית מַה נֹּאכַל בַּשְּׁמִינִית, וּמִקְרָא מְסֹרָס הוּא. נִימּוּקֵי רי"ד.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. אִם נִרְדָּם בְּשֵׁנָה בְּאֶמְצַע בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וְלֹא יָדַע בְּאֵיזֶה בְּרָכָה עוֹמֵד, חוֹזֵר לְרֹאשׁ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. מַהֲרַ"י מוֹלְכוֹ.

(בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן ר"ט אוֹת ח')

ב. אִשָּׁה שֶׁנִּסְתַּפְּקָה אִם בֵּרְכָה בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, פְּטוּרָה לְגַמְרֵי.

(בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן קפ"ו)

מוּסָר

אָמְרוּ בְּ"תַּנָּא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ" (אֵלִיָּהוּ זוּטָא פ"ג): לֹא נִתְקַבְּצוּ בְּנֵי אָדָם לְמִיתָה, וְאֵין כָּל בְּרִיָּה יוֹרֶדֶת לִידֵי צַעַר אֶלָּא מִתּוֹךְ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְשִׂמְחָה בְּהֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. ע"ש בָּאֲרִיכוּת. וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁמַע דִּבְרֵי אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא זַ"ל, וְלֹא יִקְרַע לִבּוֹ לִשְׁנַיִם עָשָׂר קְרָעִים, קְרוּעֵי"ם וְהוֹלְכִים לְתוּמָם לְמַאוּס בְּמַשְׁתָּאוֹת וּסְעֻדּוֹת הָרְשׁוּת וּשְׂמָחוֹת הַמְדוּמוֹת. וּמִמָּה נַפְשָׁךְ, אִם תַּאֲמִין לְדִבְרֵי אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא זַ"ל וְיַעֲשֶׂה בְּנַפְשׁוֹ שֶׁקֶר, הוּא פֶּתִי וְסָכָל הַמַּשְׁתַּדֵּל לִגְרֹם רָעָה לְעַצְמוֹ צַעֲרָא דְּגוּפָא אוֹ מִיתָה חַ"ו. וְאִם אֵינוֹ מַאֲמִין מֵאֵיזֶה אֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה, זוֹ רָעָה חוֹלָה וְעָנֹשׁ יֵעָנֵשׁ מְאֹד גַּם עַל זֶה. וְאִם כֹּה יֹאמַר, סוּגְיָין דְּעַלְמָא הַכִי הַווּ, וְכַאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ בַּעֲלֵי עֹשֶׁר הַרְבֵּה עֹשׂוּ מַרְזְחִים רַבִּים, שָׁתוּ וַיִּשְׁכְּרוּ, עֲרוֹךְ הַשֻּׁלְחָן מָלֵא מִכָּל טוּב מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ, וְיוֹשִׁיבוּ מֻחַבְרֵיהֶם כִּי שָׁם נִשְׁבָּע"ו, נִשְׁבָּע"ן וְנוֹטְלִין קוֹפְרָא טָבָא לְפוּמָא, כַּסָּא טָבָא לְפוּמָא, לֹא חוֹדֶשׁ וְלֹא שַׁבָּת. אַף אַתָּה אֱמוֹר לוֹ תָּא חֲזֵי מַאי סְלִיק בְּהוּ, מִלְבַד הָעֹנֶשׁ שֶׁל עוֹלָם הַבָּא שֶׁאֵינוֹ נִגְלֶה לְעֵינֵינוּ, אֲבָל הוּא אֱמֶת בְּלִי סָפֵק, כַּנּוֹדָע מֵרַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה הַקְּדוֹשִׁים, וְכֹל דִּבְרֵיהֶם חַיִּים וְקַיָּמִים, וְדַי אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אַתָּה, וְעַל פִּי הַשֵּׂכֶל עַיִן לֹא רָאֲתָה הָאָמוּר לְעֵיל אוֹת מ"ד ומ"ה. ע"ש.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ה, סְעִיף סו)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כִּי גֵרִים וְתוֹשָׁבִים אַתֶּם עִמָּדִי - כִּבְיָכוֹל הַשְׁכִינָה בְּגָלוּת בְּד' מַלְכֻיּוֹת, וְזֶהוּ "אַתֶּם עִמָּדִי" - עִמִּי ד'. רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם זַ"ל.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. יָכוֹל לְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָינוּ עַל חֲצִי פְּרִי. וְכֵן רָאִיתִי נוֹהֲגִין בִּפְשִׁיטוּת בְּבִכּוּרֵי הַפֵּרוֹת שֶׁהֵם בְּיֹקֶר גָּדוֹל, שֶׁעַל פְּרִי אֶחָד מְבָרְכִין כַּמָּה בְּנֵי אָדָם שֶׁהֶחֱיָינוּ. וְכֵן נִרְאֶה לִי עִקָּר.

(שוּ"ת יוֹסֵף אוֹמֵץ סִימָן כ"ד)

ב. ב. הַגּוֹמֵר סֵפֶר שֶׁחִבֵּר בְּחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, בִּכְתִיבָה וְכֹל שֶׁכֵּן בְּהַדְפָּסָה, יְבָרֵךְ [שֶׁהֶחֱיָינוּ]. הָרַב מֹר וּקְצִיעָה. וְנִרְאֶה לִי דְּיָבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, וּפְשִׁיטָא דְּחַיָּיב לְהוֹדוֹת לַה' עַל שֶׁזִּכָּהוּ לְכָךְ.

(מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן רכ"ג אוֹת ז')

מוסָר
אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה סֵדֶר נְזִיקִין מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין מִסְּעָדוֹת הָרְשׁוּת, עַתָּה שְׁלַחְתִּי אֶת יָדִי אֹרַח הַיְרִיעָה בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִי, וְלֹא בָּאתִי בַּפַּעַם הַזּוֹ כִּי אִם לְרָאשֵׁי פְּרָקִים וְהָיוּ לְזִכָּרוֹן.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ג, סְעִיף קח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
אַל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ - אֵין לְפָרֵשׁ שֶׁמַּלְוֶה אוֹתָם הוּא, וְאוֹמֵר כִּי הֵם שֶׁל גּוֹי, דַּאֲפִילּוּ הֵם שֶׁל גּוֹי אָסוּר לְהַלְווֹתָם לְיִשְׂרָאֵל, כִּדְאָמְרִינַן בְּאֵיזֶהוּ נֶשֶׁךְ, אֶלָּא הַכִּי פֵּרוּשׁ: הַתּוֹלֶה מָעוֹתָיו בְּיַד גּוֹי שֶׁמּוֹסְרָן בְּיַד הַגּוֹי וּמַלְוֶה אוֹתָם הַגּוֹי לְיִשְׂרָאֵל בִּשְׁבִילוֹ.
נִימּוּקֵי רי"ד.
(פְּנֵי דָוִד)

פָּרַשַׁת בְּחֻקֹּתַי

יוֹם א'

הֲלָכוֹת
א. יוֹם הַשִּׁשִּׁי בַּבֹּקֶר, יִזְהֵר לִקְרוֹת פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, וְאִם אֶפְשָׁר בְּטַלִּית וּתְפִלִּין יִקְרָאֵנָּה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קכט)
ב. יִקְרָא כָּל פָּסוּק שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, וְלֹא כְּמִי שֶׁנֹּהֵג לִלְמוֹד כָּל פָּרָשָׁה מִפָּרְשִׁיּוֹת קְטַנּוֹת כּוּלָּהּ שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, וְכֹל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יִלְמוֹד כָּל פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ כּוּלָּהּ שְׁנַיִם מִקְרָא, וְאֶחָד כָּךְ קוֹרְאָהּ תַּרְגּוּם, וְכֹל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יִלְמוֹד כָּל פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ כּוּלָּהּ שְׁנַיִם מִקְרָא, וְאֶחָד כָּךְ יִקְרָאֶנָּה כּוּלָּהּ תַּרְגּוּם, לָא אֶרִיךְ לְמֶעְבַּד הַכִּי [לֹא נָכוֹן לַעֲשׂוֹת כָּךְ]. וְהַנָּכוֹן לִלְמוֹד כָּל פָּסוּק לְבַדּוֹ שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד כָּךְ לְאוֹמְרוֹ תַּרְגּוּם, וְכֵן כָּל פָּסוּק וּפָסוּק עַד גְּמַר הַפָּרָשָׁה, וְיֵשׁ טַעַם נָכוֹן עַל פִּי הָאֱמֶת.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קל)

מוסָר
"קִבַּעְתָּ עִתִּים לַתּוֹרָה", שׁוֹאֲלִין לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא, כמ"ש פֶּרֶק בָּמֶה מַדְלִיקִין. וּבְרֵישׁ "מִדְרַשׁ שְׁמוּאֵל" אָמְרוּ ר' פִּינְחָס וור' חִלְקִיָּה בְּשֵׁם ר' סִימוֹן הַעוֹשֶׂה תּוֹרָתוֹ עִתִּים, מֵפֵר בְּרִית. וּמָה טַעֲמֵיהּ? "עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' - הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ". וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּהָא מָה שֶׁשּׁוֹאֲלִין לָעוֹלָם הַבָּא הוּא קְבִיעָתְ עִתִּים לַתּוֹרָה, וְאֵיךְ קָאָמְרֵי דֶּמֵפֵר בְּרִית? אָמְנָם כְּבָר פֵּירֵשׁ הָרַב מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב וְכֵן פֵּירֵשׁ בְּפֵירוּשׁ הַמִּדְרָשׁ שְׁמוּאֵל שֶׁנִּדְפַּס בְּאַמְשְׁטֶרְדַם, דְּאִם יֵשׁ לָאָדָם לַעֲסֹק בְּמַשָּׂא

וּמַתָּן לְכָלְכֵל בֵּיתוֹ וּבָנָיו אוֹ שֶׁעוֹסֵק בְּצָרְכֵי צִבּוּר, זֶהוּ שֶׁצָּרִיךְ לִקְבֹּעַ עִתִּים לַתּוֹרָה, וְלֹא יַעֲבֹר מִלַּעֲסֹק בְּעֵת קְבִיעָתוֹ לַלִּמּוּד, וְזֶה הָאִישׁ סָגִי לֵיהּ בִּקְבִיעוּת עִתִּים לַתּוֹרָה וְיוֹצֵא יְדֵי חוֹבָה, אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ כַּמָּה שָׁעוֹת שֶׁלֹּא יֵשׁ [ר"ל שֶׁאֵין] לוֹ עֵסֶק וּמוֹצִיא יָמִים וְלֵילוֹת בְּשִׂחוֹק וְטִיּוּל וּדְבָרִים בְּטֵלִים וּפוֹטֵר עַצְמוֹ בָּהּ שֶׁיִּלְמוֹד אֵיזוֹ שָׁעָה, עַל זֶה וְכַיּוֹצֵא בּוֹ אָמְרוּ "הָעוֹשֶׂה תּוֹרָתוֹ עִתִּים - מֻפָּר בְּרִית". וְהֵם דְּבָרִים נְכוֹנִים וַאֲמִתִּיִּים. וְהָרַמַ"ע זַ"ל פֵּרֵשׁ שֶׁיְּקַבֵּעַ עֵת קְבוּעַ וְלֹא יַחֲלִיף הַיּוֹם בְּשָׁעָה אַחַת וּלְמָחָר בְּשָׁעָה אַחֶרֶת, אֲבָל אִי קָבוּעַ לֵיהּ עִידַנֵּיהּ וְלוֹמֵד אַחַר כָּךְ עִתִּים עִתִּים, הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח.
(דְּבַשׁ לְפִי מַעֲרֶכֶת ק' אוֹת כ"ג)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ - מַה כְּתִיב לְמַעְלָה "אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי ה'". וְאֶפְשָׁר יִרְמֹז לָמָּה שֶׁאָמְרוּ זַ"ל: אִלְמָלֵא שָׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת הָיוּ נִגְאָלִים, וְאָמְרוּ זַ"ל שֶׁבִּזְכוּת תַּלְמוּד תּוֹרָה יִגָּאֲלוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "גַּם כִּי יִתְּנוּ בַגּוֹיִם עַתָּה אֲקַבְּצֵם". וְזֶה שֶׁאָמַר "אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ", "שַׁבְּתֹתַי" תַּרְתֵּי מַשְׁמַע "תִּשְׁמֹרוּ", כְּלוֹמַר אִם אֲפִלּוּ שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת תִּשְׁמְרוּ, עַל יְדֵי "וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ" שֶׁתִּגָּאֲלוּ וְיִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּתְקַיְּמוּ אֶת "וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ", וְעוֹד סְגֻלָּה לְסָמוּךְ הַגְּאֻלָּה, "אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ", שֶׁתִּהְיוּ עֲמֵלִין בַּתּוֹרָה, וְעַל יְדֵי זֶה תִּפָּרֵה יֶשַׁע יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. פָּסוּק אַחֲרוֹן מֵהַפָּרָשָׁה אַחַר שֶׁקָּרְאוּ שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, יַחֲזֹר לִקְרוֹתוֹ ב' מִקְרָא לְבַד, וְיִקְרָא הַהַפְטָרָה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קלא)

ב. אִם בְּשַׁבָּת יִקְרְאוּ הַפְטָרַת שַׁבָּת וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ מָחָר חֹדֶשׁ, הוּא יִקְרָא הַפְטָרַת הַפָּרָשָׁה. אַחַר כָּךְ יֹאמַר "ה' מָלַךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ" (תְּהִלִּים צ"ג), וּמִשְׁנַת בָּמֶה מַדְלִיקִין (שַׁבָּת פ"ב), וְיֹאמַר: אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַמִּי, לְעוֹלָם יַשְׁלִים אָדָם פָּרְשִׁיּוֹתָיו עִם הַצִּבּוּר שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, וַאֲפִלּוּ עֲטָרוֹת וְדִיבוֹן, שֶׁכָּל הַמַּשְׁלִים פָּרְשִׁיּוֹתָיו עִם הַצִּבּוּר שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו (בְּרָכוֹת ח.). וְיִלְמוֹד מַאֲמָר קָטָן מִזֹּהַר, וְנִמְצָא שֶׁקָּרָא מִקְרָא תַּנַ"ךְ, מִשְׁנָה, גְּמָרָא, זֹהַר (וְעַתָּה הֵן נִסְדַּר בְּחֹק לְיִשְׂרָאֵל הַמְחֻדָּשׁ מִשְׁנָה וּגְמָרָא מְסֻדָּר טְהָרוֹת וְזֹהַר לַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, וְהוּא עִנְיָן גָּדוֹל).

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קלב-קלג)

מוּסָר

לִמּוּד הַגְּמָרָא וְרַשִׁ"י וְתוֹסְפוֹת, חִיּוּב כְּמוֹ הַנָּחַת תְּפִלִּין. הַגָּאוֹן מהר"ר שֶׁעפְּטֶל בַּצַּוָּאָה הוּבְאָה בְּסוֹף סֵפֶר יֵשׁ נוֹחֲלִין.

(בִּרְכֵי יוֹסֵף יו"ד סִימָן רמ"ו אוֹת ד')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ - אֶפְשָׁר לִרְמֹז דְּהַיְנוּ דְּאָמַר ר' יְהוּדָה "אַשְׁרֵי מִי שֶׁעָמְלוֹ בַּתּוֹרָה וְעוֹשֶׂה נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרוֹ", דְּלָא סַגֵי עָמְלָהּ שֶׁל תּוֹרָה לְחוּד, רַק צָרִיךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרוֹ, שֶׁלֹּא יַחֲטִיא הַשַּׁעֲרָה מִכָּל מִצְוֹת דְּאוֹרַיְיתָא וּדְרַבָּנָן. וְזֶה רֶמֶז הַכָּתוּב: "אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם", וְאָמְרוּ בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים "אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ" שֶׁתִּהְיוּ עֲמֵלִין בַּתּוֹרָה, וְאַחַר כָּךְ אָמַר "וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ", כְּלוֹמַר הֱעָמֵל בַּתּוֹרָה, צָרִיךְ לִשְׁמֹר הַמִּצְוֹת וְלַעֲשׂוֹתָם, אֲבָל לִלְמוֹד וּלְבַטֵּל מִצְוֹת לֹא בָּחַר ה', כִּי תַּכְלִית חָכְמָה תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

(כְּסֵא דָוִד דְּרוּשׁ יג)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. בְּסֵדֶר לִמּוּד הַפְּסוּקִים שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם אֲשֶׁר יָסַד רַבֵּנוּ הָאֲרִ"י זַ"ל, וּמְסָדֵּר בְּסֵדֶר חֹק לְיִשְׂרָאֵל, אוֹר הַשִּׁשִּׁי לֹא יִלְמוֹד כִּי אִם כ"ו פְּסוּקִים שְׁנַיִם מִקְרָא לְבַד בְּלִי תַּרְגּוּם.

(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ד, סְעִיף נו)

ב. אִם נֶאֱנַס יוֹם הַשִּׁשִּׁי וְלֹא קָרָא הַפָּרָשָׁה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, יִקְרָאֶנָּה יוֹם שַׁבָּת שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, וּדְלָא כְּמִי שֶׁכָּתַב דִּבְשַׁבָּת לֹא יִקְרָא תַּרְגּוּם.

(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ד, סְעִיף נח)

מוּסָר

רֹב הָעָם, מָטִין אַחַר הֲלָכוֹת קְטוּעוֹת וְאָמְרוּ מַה לָּנוּ לְקוּשְׁיַת הַתַּלְמוּד. וְלֹא יָפֶה הֵם עוֹשִׂים, שֶׁגּוֹרְמִין חַ"ו לַתּוֹרָה שֶׁתִּשְׁתַּכַּח, וְלֹא נִתְּקָנוּ הֲלָכוֹת קְטוּעוֹת לְשַׁנֵּן בָּהֶם, אֶלָּא לְמִי שֶׁלָּמַד תַּלְמוּד כֻּלּוֹ וְעוֹסֵק, וְאִם יִסְתַּפֵּק אֵיזֶה דָּבָר וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְפָרְשׁוֹ, מְעַיֵּן בָּהֶם. תְּשׁוּבוֹת הַגְּאוֹנִים כ"י סִימָן של"ג ועמ"ש בְּאֵגְרוֹת הָרַמְבַּ"ם

(בִּרְכֵי יוֹסֵף יו"ד סִימָן רמו אוֹת ה)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ - מְצָאתִי בַּיַּלְקוּטִים כְּתִיבַת יָד: "בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְאֶת מִצְוֹתַי" רְאשֵׁי תֵּבוֹת "בְּתוֹם", לְרָמֵז כִּי הַהוֹלֵךְ בִּדְרָכָיו יִתְבָּרַךְ לִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּתֹם בְּלִי שׁוּם פְּנִיָּה, כִּי אִם לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִם כֹּה יַעֲשֶׂה, יִזְכֶּה לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם".

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. יֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ בְּעִיקַּר קְרִיאָתָהּ וְזַמַּן קְרִיאַת שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם], הַיְנוּ יוֹם הַשִּׁשִּׁי אַחַר חֲצוֹת, וּמַטּוּ בָּהּ מִשֵּׁם גּוּרֵי הָאֲר"י זַצַ"ל. וְאֵין הָאֱמֶת כֵּן, כִּי בְּסֵפֶר הַכַּוָּנוֹת כָּתוּב שֶׁרַבֵּנוּ האר"י זַצַ"ל, יוֹם הַשִּׁשִּׁי תֵּכֶף וּמִיָּד אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, הָיָה הוֹלֵךְ לְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ סֵפֶר תּוֹרָה וְקוֹרֵא שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם.

(מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן רפה אוֹת ט)

ב. אֵין לִקְרוֹת הַפָּרָשָׁה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם בְּאַשְׁמֹרֶת אוֹר הַשִּׁשִּׁי קֹדֶם שֶׁיָּאִיר הַיּוֹם, כִּי כָּתְבוּ גּוּרֵי הָאֲר"י זַצַ"ל שֶׁאֵין לִקְרֹא תַּרְגּוּם בַּלַּיְלָה.

(מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן רפה אוֹת ט)

מוּסָר

לִמּוּד מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת - עִנְיָן גָּדוֹל. מַסֶּכֶת שַׁבָּת - עִנְיָן מְפֹאָר. כְּתוּבוֹת - כּוֹלֵל כָּל הַתַּלְמוּד. חֻלִּין עֲבוֹדָה זָרָה נִדָּה - כְּלָל גָּדוֹל. הַגָּאוֹן מֹהַר"שׁ בְּצַוָּאָה נִדְפַּס בְּסוֹף סֵפֶר יֵשׁ נוֹחֲלִין

(בְּרֵכֵי יוֹסֵף יו"ד סִימָן רמו אוֹת ז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם - אֶפְשָׁר לְרָמֵז הַכַּוָּנָה "אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ" שֶׁתִּהְיוּ עֲמֵלִים בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, וְעַל יְדֵי זֶה תִּדְעוּ דִּין הַמִּצְוֹת עַל אֲמִיתּוּתָם. וְעִם כָּל זֶה "וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ", עֲשׂוּ שְׁמִירָה וּסְיָג, וְעַל יְדֵי הַסְּיָג "וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם", שֶׁלֹּא תָּבוֹאוּ לִידֵי מַעַל בַּמִּצְוָה עַצְמָהּ, שֶׁאִם תַּעַבְרוּ יִהְיֶה עַל הַסְּיָג, אֲבָל הַמִּצְוֹת עַצְמָם "וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם", שֶׁלֹּא תַּעַבְרוּ עַל הַמִּצְוָה עַצְמָהּ, דְּהַסְּיָג שׁוֹמֵר לִפְרִי הַמִּצְוֹת.

(כְּסֵא דָוִד דְּרוּשׁ כ"ז)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. רְאִיתִי כָּתוּב בְּשֵׁם הָרַמַ"ע זַצַ"ל דְּאֵין תַּרְגּוּם בַּלַּיְלָה וְלֹא בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב. אָמְנָם אִם נָאֱנַס בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְלֹא קָרָא שְׁמוֹ"ת, כְּשֶׁקּוֹרֵא בְּשַׁבָּת יִקְרָא שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, מֵאַחַר שֶׁכֵּן כָּתַב מהרח"ו זַצַ"ל בְּסֵפֶר הַכַּוָּנוֹת, דִּכְשֶׁהָיָה לְרַבֵּנוּ הָאֲרִ"י זַצַ"ל אֹנֶס יוֹם הַשִּׁשִּׁי, הָיָה קוֹרֵא הַפָּרָשָׁה אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית שַׁבָּת שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם.

(מַחֲזִיק בְּרָכָה בקו"א סִימָן קנ"ו)

ב. הַתַּרְגּוּם צָרִיךְ לִקְרוֹתוֹ בְּלֹא טְעָמִים דַּוְקָא. כֹּל קֶבַל דְּנָא [לְעֲמַת זֹאת] צָרִיךְ לִיזָהֵר בִּקְרִיאַת הַמִּקְרָא בִּנְגִינַת הַטְּעָמִים בְּשָׁלֵם שֶׁבִּפְנִים.

(מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן רפ"ה אוֹת ז-ח)

מוּסָר

מָצָאתִי בְּסֵפֶר "עִיר מִקְלָט" בְּהַקְדָּמָה מִשֵּׁם הָאֲרִ"י זַצַ"ל: עִם הֱיוֹת שֶׁהָאָדָם יַעֲסֹק בַּמִּצְוֹות וְיֵיטִיב דַּרְכּוֹ, אֶת זֶה לְבַד לֹא יוֹעִיל לוֹ בָּעוֹלָם הַבָּא, כִּי אֵין הָאָדָם זוֹכֶה בָּעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא עוֹלָם הַנְּשָׁמוֹת, אֶלָּא בַּתּוֹרָה, לָכֵן עִקָּרוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁיַּעֲסֹק בַּתּוֹרָה, כִּי אָז עַל יְדֵי הַתּוֹרָה יִזְכֶּה לָעוֹלָם הַבָּא. עכ"ל.

(דְּבָרִים אֲחָדִים סוֹף דְּרוּשׁ י"א)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם - הִנֵּה זֶה בָּא כָּל שֶׁהוּא בְּנֹתֵן טַעַם, לָמָּה יִפְסֹק מִתַּלְמוּד תּוֹרָה שֶׁהִיא מִצְוָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר מְאֹד, וְזֶהוּ כְּנֶגֶד הַיְסוֹד אֲשֶׁר מָסְרָת בְּיָדֵינוּ "הָעוֹסֵק בְּמִצְוָה, פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה". עַל כֵּן אָמַר "וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם", כְּלוֹמַר אִי אָמַרְתָּ דְּעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לֹא יַפְסִיק, לֹא מַשְׁכַּחַת קִיּוּם הַמִּצְוֹת, וְזֶה שֶׁאָמַר "וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם", כְּלוֹמַר בְּדִין הוּא שֶׁתַּפְסִיקוּ מִתַּלְמוּד תּוֹרָה כְּדֵי שֶׁתִּזְכּוּ לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוֹת, וְנִמְצָא דְּזֶה וְזֶה יַעֲלֶה בְּיֶדְכֶם לִלְמוֹד "וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם", וּכְתִיב "אֹתָם", דְּהוּא מִצְוָה דְּרַמְיָא עֲלֵיהּ, וְאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וְזֶה שֶׁאָמַר "וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם", כְּלוֹמַר זֶהוּ בְּמִצְוֹת שֶׁמַּכְרָחִים אֹתָם לַעֲשׂוֹתָם וְכַמְדוּבָּר.

(רֹאשׁ דָּוִד)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְיֵשׁ לוֹ חֵמָשׁ, אִם הוּא בָּקִי בִּקְרִיאַת סֵפֶר תּוֹרָה בְּנִקּוּד וּטְעָמִים וְסוֹף פָּסוּק, יִקְרָא הַשְּׁנַיִם מִקְרָא בְּסֵפֶר תּוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ קְדֻשָּׁה יְתֵירָה, וְזֶה עִקַּר מִצְוַת סֵפֶר תּוֹרָה לִקְרוֹת בּוֹ, וְאִם אֵינוֹ בָּקִי, יוֹתֵר טוֹב שֶׁיִּקְרָא בַּחֲמָשׁ ב' מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם מִמָּה שֶׁיִּקְרָא בְּסֵפֶר תּוֹרָה קְרִיאָה מְשֻׁבֶּשֶׁת וְסַר טַעַ"ם [לְלֹא טְעָמִים]. הָרַדְבַּ"ז.
(מַחֲזִיק בְּרָכָה שָׁם אוֹת ב')

ב. חוֹלֶה וְחָשׁ בְּעֵינָיו, וְכֵן סוּמָא וּמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת, פְּטוּרִים מֵחִיּוּב קְרִיאַת שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, וְאֵינָם צְרִיכִים לִשְׁמֹעַ מֵאַחֵר. הָרַדְבַּ"ז.
(מַחֲזִיק בְּרָכָה שָׁם אוֹת ד')

מוּסָר

כָּתַב הרה"ח מַהֲר"י צֶמַח: רָאוּי לְאָדָם לְכַוֵּין מְאֹד בְּעֵת אֲכִילָתוֹ, וְלֹא לֶאֱכֹל כִּבְהֵמוֹת, וְצָרִיךְ אָדָם לִזְכֹּר בְּעֵת אֲכִילָתוֹ חֶרְבָּן הַבַּיִת, כמ"ש בְּזֹהַר תְּרוּמָה (דַּף קנ"ז). עכ"ל. וְהָאִישׁ הַיֵּרֵא יָשִׂים תָּדִיר נֶגֶד עֵינָיו מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה וְהֵבִיאוּהוּ הַתּוֹס' בִּכְתוּבוֹת (דַּף ק"ד): עַד שֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל שֶׁיִּכָּנְסוּ דִּבְרֵי תּוֹרָה לְתוֹךְ גּוּפוֹ, יִתְפַּלֵּל שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ מַעֲדַנִּים לְתוֹךְ גּוּפוֹ, וְיֵחֶרַד הָאִישׁ הַיֵּרֵא בְּהַעֲמִיקוֹ בָּזֶה.
(בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן קנ"ז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַאֲכַלְתֶּם יָשָׁן נוֹשָׁן וְיָשָׁן - רֶמֶז שֶׁיֹּאכְלוּ בִּזְכוּת שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, גַּם יִהְיֶה זְכוּת מִשָּׁלְכֶם עַל דֶּרֶךְ חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים. אוֹ עַל שְׁלֹשָׁה שָׁנִים: שִׁשִּׁית, שְׁבִיעִית, יוֹבֵל. הָרַב הַגָּדוֹל מהר"ר וִידַאל צָרְפָתִי זַ"ל.
(חוֹמַת אָנָךְ)